

Wapenbroeders

Kerstmis 1949

n het geschiedde in diezelfde dagen, dat er een gebod uitging van den keizer Augustus, dat de geheele wereld beschreven zou worden.

Deze eerste beschrijving geschiedde, als Cyrénius over Syrië stadhouder was.

En zij gingen allen om beschreven te worden, een iegelijk naar zijne eigene stad.

En Jozef ging ook op van Galiléa uit de stad Ná-zareth, naar Judéa, tot de stad Davids, die Bethlehem genaamd wordt (omdat hij uit het huis en geslacht van David was).

Om beschreven te worden met Maria, zijne ondertrouwde vrouw, welke bevrucht was.

En het geschiedde, als zij daar waren, dat de dagen vervuld werden, dat zij baren zoude;

En zij baarde haren eerstgeboren' Zoon en wond Hem in doeken en leide Hem neder in de kribbe, omdat voor henlieden geene plaats was in de herberg.

En er waren herders in diezelfde landstreek, zich houdende in het veld, en hielden de nachtwacht over hunne kudde.

En ziet, een engel des Heeren stond bij hen, en de heerlijkheid des Heeren omscheen hen en zij vreesden met groote vreeze.

En de engel zeide tot hen: Vreest niet! want ziet, ik verkondig U groote blijdschap, die al den volke wezen zal;

Namelijk dat U heden geboren is de Zaligmaker, welke is Christus, de Heere, in de stad Davids.

En dit zal U het teeken zijn: gij zult het Kindeken vinden in doeken gewonden, en liggende in de kribbe.

En van stonde aan was er met den engel eene menigte des hemelschen heirlegers, prijzende God en zeggende:

Eere zij God in de hoogste hemelen, en vrede op aarde, in de menschen een welbehagen!

LEONARDO DA VINCI

KERSTWENS

VAN EEN INDONESISCHE WAPENBROEDER

Wapenbroeders! Zalig Kerstfeest!

Saudara-saudara seperjuangan, Selamat Hari Besar!

Ini adalah suatu harapan yang dalam artinja serta diucapkan dengan hati yang sungguh, tetapi saja khawatir, bahwa utjapan itu telah lazim dipakai — terutama lazim dipakai oleh umum — maka telah hilanglah kesungguhannya dan dalamnja dan sudah menjadi suatu sebutan yang tidak berarti lagi. Akan tetapi saja harap, saudara² akan tidak menganggap itu sedemikian. Baiklah saja mentjeriterakan, apa yang kami maksudkan dengan utjapan selamat itu, dan haruslah saja mentjeriterakan sesuatu dari kehidupan nasrani rakjat kita, terutama dari kepulauan disebelah Timur Indonesia. Perajaan Hari Besar untuk kita adalah suatu pembersihan besar, bukan sadja dalam arti djasmani, tetapi teristimewa dalam artinja rohani. Sebelumnya perajaan Hari Besar maka pekerjaan² dibersihkan, rumahpun mendapat giliranja, ditjat putih dan sedangkan kubur ta' boleh dilupakan. Dalam hal itu kita semua berkejakinan penuh tentang kepentingannya pembersihan itu, tetapi teristimewa tentang pembersihan kehidupan djiwa kita sendiri; sebab Ia harus datang, dan kita harus bersih untuk menerima Dia. Dan saja pasti pertjaja, bahwa djika kita hidup dalam suatu dunia yang telah dibersihkan dalam keinsjafan penuh dan teguh tentang maksud pembersihan maka dapat kita lebih gampang dan lebih baik melakukan pembersihan dalam kehidupan djiwa kita sendiri. Apabila kita lulus dalam hal tersebut, maka pasti adalah pada tempatnja kita menerima suatu utjapan selamat! Terlebih pada saat-saat yang sangat gontjang ini, maka kita ta' berkesempatan memikirkan pembersihan itu; ada terlampau banyak perkara² lain yang meminta perhatian kita; bahaja-atoom, kemungkinan perang dunia ketiga, pensangketaan disini dan disegala tempat. Itu semuanya perkara² ditengah mana kita berada dan yang memenuhi kebanyakan dari kita dengan pessimis besar. Perajaan Hari Besar itu malah adalah suatu pesta yang membawa kita Harapan Besar itu, harapan akan kelepasan. Tetapi dapatkah kamu melepaskan seorang yang lain, djika ia tidak ada kesudian untuk itu dan tidak bersedia untuk itu? Kamu telah dapat melihat itu pada memenuhi kewajiban kamu di Indonesia: kamu telah melihat, bahwa kemauan yang baik dan tudjuan² yang baik dari kamu tidak dimengerti dan sering kali disangkal. Pengertian salah dan penjangkalan itu dapat membangunkan suatu perasaan dendam, sakit hati bagi kamu, sehingga kamu barangkali ta' tahu memisahkan sekam dari pada gandum. Perasaan itu dapat meningkat sampai sehingga rupa, sehingga kamu — ketjewa! — hanja menunggu sadja saat itu, pada mana kamu dapat meninggalkan tanah ini. Sekali pun begitu banyak orang Indonesia yang hidup ditengah² keragu-keraguan ini, merasa aman dengan adanya disini; mereka tidak menjatakan itu, oleh karena itu bukan kebiasaan mereka. Sambutlah itu sebagai suatu penghiburan dan baiklah itu boleh merupakan suatu sumbangan untuk tolong menghilangkan perasaan dendam yang mungkin ada padamu. Adanja kamu disini telah menolong mentjiptakan pengertian lebih baik dari orang Indonesia terhadap orang Belanda dan kami harap begitupun sebaliknya. Bukanlah kita, sekalipun semua kesulitan itu, senantiasa berusaha untuk menjapai suatu perhubungan yang lebih baik antara bangsa Belanda dan Indonesia? Betapa banyak kalinja kita, djuga sebagai saudara² seperjuangan melalui satu sama yang lain dengan tidak memberi hormat? Biar pun begitu ada banyak persesuaian antara kamu dan kami, tetapi kita telah biasa melihat pada perbedaan² itu, yang memisahkan kita satu sama yang lain. Djika dengan tiba² bertemu dalam suatu kalangan, dimana kita berkewajiban menjabat tangan dan mengutjapkan selamat, maka tentu kamu dengan pikiran kamu akan ada bersama² dengan kekasih-kekasih kamu di Belanda dan kamipun ta' dapat tiada suka, supaja mereka itu djuga mempunyai Hari Besar yang bahagia. Kita semua ta' lain menghendaki supaja pula ada damai, bukan, melainkan DAMAI; dan supaja kamu bebas dari ketakutan, kesulitan, dendam dan lain² pada hari itu ada dengan kekasih² kamu. Kami sebagai bangsa Indonesia dan sebagai saudara² seperjuangan sangat berterima kasih tentang itu. Tetapi terutama sekali kami kini mengharapkan kepadamu perdamaian dalam hatimu supaja kamu akan memahami artinja yang sedjati dari utjapan kami:

Dit is een diep en een ernstig gemeente wens, maar ik vrees, dat zij door het gebruik — en vooral door het algemeen gebruik — veel van haar ernst en diepte verloren heeft en een nietszeggende uitdrukking is geworden. Ik hoop echter, dat ge dit niet zo ziet!

Laat ik U dan eens vertellen, wat wij met deze heilwens bedoelen; en dan moet ik U iets vertellen uit ons Christelijke volksleven, vooral in de Oostelijke eilanden van deze archipel.

Het Kerstfeest is voor ons een grote schoonmaak, niet alleen in de stoffelijke zin van het woord, maar vooral in de geestelijke betekenis ervan.

Vóór de viering van het Kerstfeest worden de erven schoongemaakt, de huizen krijgen een goede beurt en ze worden gewit en zelfs de graven mogen niet vergeten worden. Bij dit alles is men doordrongen van de gewichtigheid van de schoonmaak, maar vooral van de schoonmaak van eigen zieleven; want Hij moet komen en men moet schoon zijn om Hem te kunnen ontvangen.

En ik geloof zeker, dat als je leeft in een wereldje, dat schoon gemaakt is in het volle en het diepe besef van de schoonmaak, dat je dan ook beter en gemakkelijker schoonmaak kunt houden in eigen zieleven. Zijn we daarin geslaagd, dan is dit zeker een heilwens waard!

Het is vooral in deze zeer roerige tijd, dat we geen tijd hebben om aan deze schoonmaak te denken; er zijn zovele andere dingen, die onze gedachten in beslag nemen: het atoomgevaar, een mogelijke derde wereldoorlog, het gekrakeel hier en overal. Het zijn allemaal dingen, waar we midden in zitten en die velen van ons vervullen met een groot pessimisme. En het Kerstfeest is juist het feest, dat ons de Verlossende Boodschap brengt en ons ook moet verlossen van ons pessimisme.

Maar zoudt ge een ander kunnen verlossen, als hij er niet zelf toe bereid is en zich er ook zelf niet op voorbereidt?

Ge hebt dit kunnen zien bij de vervulling van Uw taak hier in Indonesië; ge hebt kunnen merken, dat Uw goede wil en goede bedoelingen vaak niet begrepen, soms zelfs miskend worden. Dit verkeerd begrijpen en dit miskennen kunnen bij U een zekere wrok doen ontstaan, zodat ge misschien het kaf van het koren niet weet te scheiden. Het kan U zelfs zover brengen, dat ge — teleurgesteld — alleen maar wacht op de tijd, dat ge dit land verlaten kunt.

En toch zijn er talloze Indonesiërs, dit temidden van deze grote onzekerheden, zich gerust voelen door Uw aanwezigheid; zij laten dit niet blijken, omdat het niet in hun aard ligt. Laat het U een troost mogen zijn dit te weten en laat het een weinig mogen bijdragen om een eventueel gevoel van wrok in U te helpen wegnemen.

Uw aanwezigheid hier heeft zeer veel helpen bijdragen tot een beter begrip van de Indonesiër voor de Nederlander en laten wij hopen, dat dit ook omgekeerd het geval is. Streven we ondanks alles niet naar betere verhoudingen tussen Nederlanders en Indonesiërs?

Hie vaak lopen wij, zelfs als wapenbroeders, elkaar voorbij en zelfs een luchtige groet kan er niet af. En toch zijn er veel overeenkomsten tussen U en ons, maar we zijn zo gewend om te kijken naar de verschillen, die ons van elkaar weghouden. Ontmoeten we elkaar eens toevallig in een kring, waar we dan verplicht zijn elkaar de hand te geven en onze wensen uit te spreken, dan doen we dit uit gewoonte en met een zekere matheid.

Natuurlijk zult ge dan met Uw gedachten zitten bij de Uwen, daarginder in Nederland, en we zouden niets anders willen dan dat ook zij een zalig Kerstfeest mogen hebben. We zouden niets anders willen, dan dat er wederom vrede, neen VREDE is; en dat ge, vrij van angsten, zorgen, wrok en zo meer, op deze dag bij de Uwen had mogen zijn.

Maar Uw plicht had U hierheen gevoerd en ge hebt in elk geval er het Uwe toe bijgedragen om de kleine vrede in dit land te helpen bevorderen. We zijn als Indonesiërs en als wapenbroeders, U er dankbaar voor. Maar vóór alles wensen we U nu de grote vrede in Uw eigen hart, opdat ge de ware zin zult begrijpen van onze heilwens:

„SELAMAT HARI BESAR”

SCHILDERIJ
AUKE SONNEGA

INDONESISCHE KNIL-SOLDATEN OP PATROUILLE

Kerstwens Redactie

DIT is dan de vierde keer dat de redactie van Wapenbroeders aan zijn lezers daarbuiten een gelukkig en zang Kerstfeest kan toewensen.

Vier achtereenvolgende jaren hebben wij gevoeld hoe vrijwel onmogelijk het toch moet zijn voor die jongen daarbuiten, om zich die warme Kerststemming te verwerven, die wij ons uit vroegere, prettiger tijden herinneren.

Vier achtereenvolgende jaren ook, dat er weer een nieuwe schok van verrassing door de redactie ging, als bleek uit binnenkomende correspondentie, uit toegezonden foto's, hoe zuiver juist die jongen daarbuiten de Kerstfeest had aan gevoeld en had beleefd.

Misschien ook is dat toch niet zo wonderlijk, had het de redactie niet zo mogen verrassen.

De soldaat te velde moet zich soms toch wel zeer nauw verwant voelen aan de timmerman uit Nazareth, Jozef.

Het keizerlijk decreet zond Jozef op reis, de vaderlandse plicht zond Jan Soldaat naar Indonesië. Het was niet hun wil, niet hun genoegen, het was een plicht, die beiden gehoorzaamden. En als dan Jozef op zijn bestemming arriveert is er voor hem en zijn gezin geen plaats in de herbergen, moet hij zich ergens buiten, in een stal een onderkomen zoeken.

En Jan Soldaat?

Ook voor hem ligt zijn bestemming elders. De grote stad met haar betrekkelijke comfort en veiligheid is meest niet voor hem. Daar buiten ligt zijn post in wrakke huizen soms, in atappen hutten. Neen, voor Jan Soldaat is in de herbergen geen plaats.

Het is niet de bedoeling parallellen door te trekken, hoe aardig dat ook zou zijn, hoe interessante gezichtspunten dat ook zou openen.

Wel dit, Wapenbroeders daar buiten:

Paleizen zijn tot stof verkruid en vergoten, maar de stal van Bethlehem is een levende herinnering voor miljoenen mensen.

De keizer uit A.D. 1 is een naam en zijn senatoren, prefecten, zijn consuls en proconsuls zijn vergeten, of, waar men een naam kent, opgediept uit oude geschriften, dan is dat een conglomeraat van letters, een functie, onwezenlijk en onmenselijk.

Het is Jozef, de timmerman uit Nazareth, die men zich herinnert en Maria, zijn jonge vrouw. Het is Jezus, geboren in die stal, die aanbeden wordt.

En hier?

Later zal men in de dessa praten over een of ander Hollands soldaat, een Wim of Kees, die daar broederschap bracht en verlossing van kwelling en kwaal, die hun vriend was.

En een zachte ironie wil, dat zij, die op hoog niveau arbeiden, met dezelfde toewijding en ook met inzet van heel hun persoonlijkheid voor het welzijn van land en volk arbeiden dan namen zijn geworden, als de centurios en proconsuls van 1950 jaar geleden.

Kerstfeest is een feest voor de nederigen, het feest van Jozef de timmerman, van Maria en van de Verlosser, die de nederigheid tot deugd verhief.

Het is een feest voor Jan Soldaat, die in alle nederigheid daarbuiten zijn nederige plicht deed en zo zijn naam vereeuwigt. Daarom speciaal voor jou, Jan, van de redactie van Wapenbroeders een

Zelig en gelukkig Kerstfeest!

Kerstwacht

Die avond wist ik hoe de kaarsjes vuurden
in Holland, tussen 't groen der kleine boom
en, wakend, vierde ik fantasie de toom,
terwijl mijn ogen in de schemer tuurden.

En de papaja heb ik overtogen
met eng'lenhaar en slingers, zilver blank.
Om haar gehakte stam, die grijs en slank
omhoog gaat, heb ik los wat goud gebogen.

Boven haar kruin, daar stond een ster te stralen
zó zuiver, en zó jubelend vol licht
dat zelfs de bergen in het vergezicht
alsof ze iets verwachtten, bleven dralen.

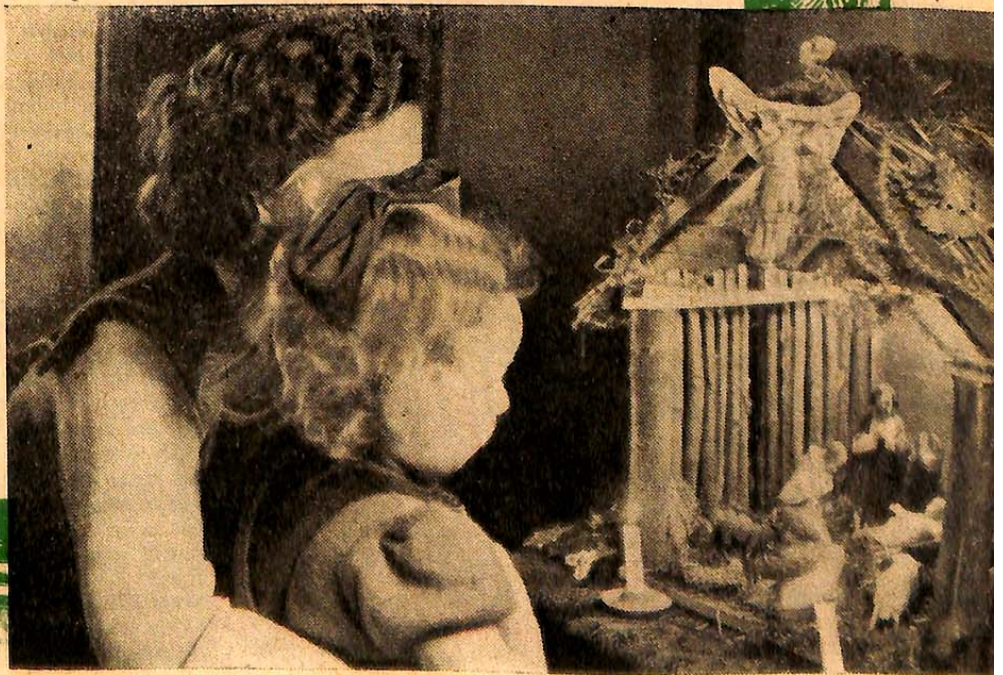
De stervergruisde lucht had zich bewogen.
Zij liet, al wijkend, scharen engelen door.
Over de palmen en padi zong een koor,
zó rein, dat zelfs de halmen niet bewogen.

Bij 't rossig vuur, in de karbouwen stallen
knielden de herders bij de kribbe neer.
De wijzen noemden 't Kind: Koning en Heer!
Ik hoorde zilveren bazuinen schallen.

*

De nieuwe wacht deed het beleven breken.
Ik sprak: "De kist is hier, de bren staat klaar.
De eng'len zingen en de stal is daar. . . ."
Toen heeft hij mij verwonderd aangekeken.

Jan van Loo.

De Schakers

door M. de Vries

Men zegt ginds, dat deze geschiedenis waar is gebeurd en ik geloof het ook. Wanneer ge 's avonds eens naar de hemel opkijkt, kunt ge het zelf bevestigd zien.

Ergens, in een vreemd land, ver achter de omsluisde bergen, leefde destijds een reeds zeer oude vorst, die alom als de grootste geleerde van het land werd vereerd. Waaruit zijn wijsheid eigenlijk bestond, kon niemand nauwkeurig omschrijven. Doch zijn gelaat was dat van een groot denker. Zijn grijze ogen schenen altijd naar iets te staren, dat ver weg lag, onzichtbaar voor de gewone mensen, die zich daardoor alleen reeds dommer voelden, omdat zij niet zagen, wat hun vorst zag. Bovendien had hij zich omringd met een keur van kunstenaars, geleerden en wijsgeren, met wie hij langdurige gesprekken voerde. Ook deze kring van raadslieden achtte de koning van een buitengewone wijsheid, daar hij steeds zeer aandachtig scheen te luisteren en slechts zelden antwoorde gaf.

Op de lange zomeravonden, die in dat land van een raadselachtige schoonheid zijn, stonden de hoge vensters van het paleis als uitnodigende armen wijd open gespreid. Dan dreven de volmaakte klanken van harp en fluit op zachte wiekslag door de nacht en luisterden de bewoners van de omliggende landerijen in zwijgende aandacht en prezen zij de gelukkige zegen van zulk een vorst.

Soms steeg een vrouwenstem boven het snarenspeel uit, zoals in een vooravond een rose vogel boven een bloemen-

weide kan zweven, onaantastbaar en bijna heilig. Dan zag men in gedachten de slanke koningsdochter op een der vele marmeren balcons staan, zingend in de nacht als een nachtegaal in het zomerwoud.

Ge zult begrijpen, hoe dit goede volk in spanning geraakte, toen de wijze vorst afstand wilde doen van de troon en een bekwaam opvolger aan de zijde van zijn dochter wenste. Hij liet al zijn raadslieden bijeenkomen in de blauwe zaal van het paleis, die zo werd genoemd, omdat de vloer met platen van een zeldzaam blauw marmer was belegd en de wanden met een mozaïek van alle schakeringen blauw waren ingelegd. Men overlegde zeer lang en met gefronste voorhoofden en het resultaat was, dat de volgende ochtend de koninklijke herauten, hoog te paard, uitreden. Een vrolijke zon schaterde in het glanzende van hun koperen bazuinen en streek met voorzichtige vingertoppen over het sleutelbloemenblauw en het geel als van rijpend graan, de kleuren, waaruit het koninklijk blazoens bestond.

De beste schakers van het land werden opgeroepen om deel te nemen aan een grote schaakkamp, waarvan de uiteindelijke winnaar, als de grootste denker, de koningsdochter tot vrouw zou krijgen en de gouden kroon als teken van zijn koningsschap.

De wedstrijd werd gehouden in een der tuinen van het paleis, onder bloeiende appelbomen. Een lichtvoetige zomerwind voerde bloesemgeuren aan, vol beloften van een naderende zomer.

Sierlijke jonge meisjes vulden de fonkelend geslepen kelken der schakers met kersenwijn, zo rood als de prachtig gevormde lippen van lachgrage monden. Van overal waren de schakers naar het paleis gestroomd, boerenjongens met zelf gesneden stukken, handelaren uit de steden met kostbare borden, uit verre landen aangevoerd en arme studenten met zeer eenvoudige stukken, meestal geleend. Doch allen hadden een vonk van de fakkel der overwinning in de ogen. Iedere partij werd met tromgeroffel en hoorn-geschal aangekondigd en de jonge meesters werden met gejuich begroet.

De schaakkamp duurde vele dagen, want velen dachten hun dromen in vervulling te zien gaan en voelden reeds de krans der overwinning om hun slapen drukken.

Doch even velen keerden in de vallende avond naar hun huizen terug, met gebogen hoofden, terwijl de krekels onverstoord hun nachtlieden zongen.

Zo verliep de tijd en de spanning onder de gewone mensen werd met de dag groter, zoals de steen aan snelheid wint, die van een berghelling neerrolt. Op de zeventiende dag waren er slechts twee schakers overgebleven, die elkan-der om vrouw en kroon zouden bekampen.

De een was een jong zeekapitein, krachtig en eierzuchtig. De jaren aan boord hadden zijn gelaat gebruind en prettig om te zien waren zijn trekken. Hij had ogen zo blauw als een zomerhemel en zij droegen een schittering van herin-nering aan vreemde vergelegen stranden. Zijn manier van lopen was soepel en deed denken aan de gang van een groot blank getuigd schip op de brede deining der oceanen.

De ander was eveneens jong en zijn vermaardheid als dichter breidde zich gestadig uit over dat land daar achter

de bergen. Hij was geboren in een klein bergdorp en zijn jeugd als herder was hem een feest van veelkleurige bloemen, wonderlijke aromen en schier oneindige vergezichten geweest.

Ge begrijpt, dat de keuze voor de koningsdochter uiterst moeilijk was. Hoe zou men van twee schone lentedagen kunnen zeggen, welke de schoonste is?

En zo begon de strijd onder de bloeiende vruchtbomen en zaten de beide schakers te denken, terwijl afgevallen bloesems tussen de stukken op hun bord vielen en de zang der vogels afnam. De wijn in de kristallen kelken werd donkerder van kleur, zoals rijpend fruit, wanneer een zomer daarover strijkt. En de jonge meisjes waren het schenken en glimlachen reeds bijna moede geworden.

Naarmate de dag verstreek, zette de dichter behoedzamer en de zeeman onstuimiger, doch bij het vallen van de avond kon nog niemand de overwinnaar aanwijzen.

Terwijl de sterren hoog boven het witte paleis aan de fluwelen mantel van de nacht hingen, dachten de schakers wanhopig na en putten zij zich uit in spitsvondige zetten.

En toen gebeurde het wonderlijke, waarover de mensen daar thans nog vertellen op lange winteravonden.

Door het zware denken vloeiden hun hoofden langzaam leeg en beiden begonnen zich zeer licht te voelen, bijna zonder gewicht. En plotseling voelden zij zich opgenomen op de vleugels van een zachte nachtwind en voor de ogen van de verblufte vorst en ontzette prinses stegen zij gezamenlijk naar de hoge sterrenhemel.

En daar schaken zij tot in het oneindige door, met de sterren als stukken. Soms spelen zij zo verwoed, dat paard

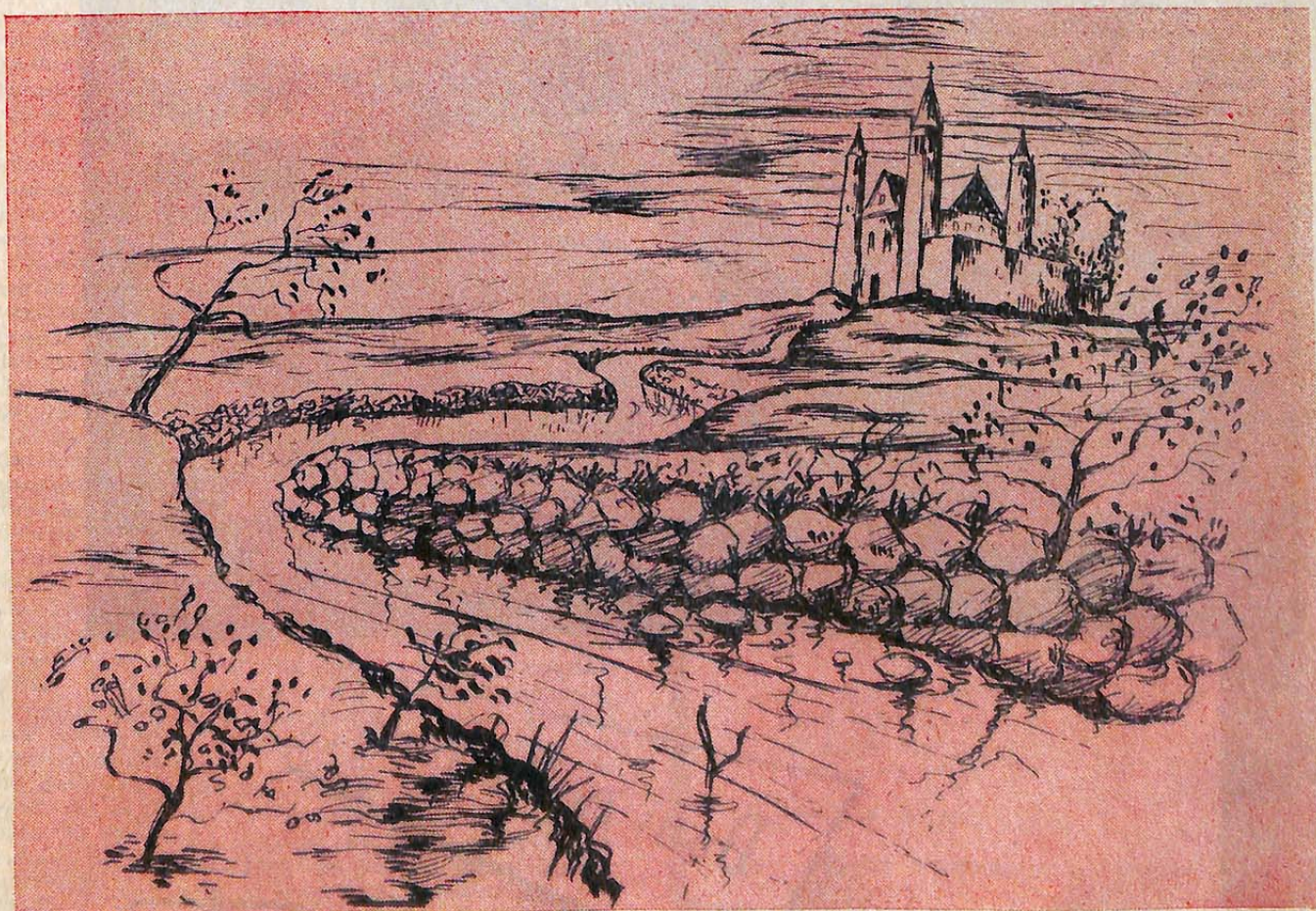

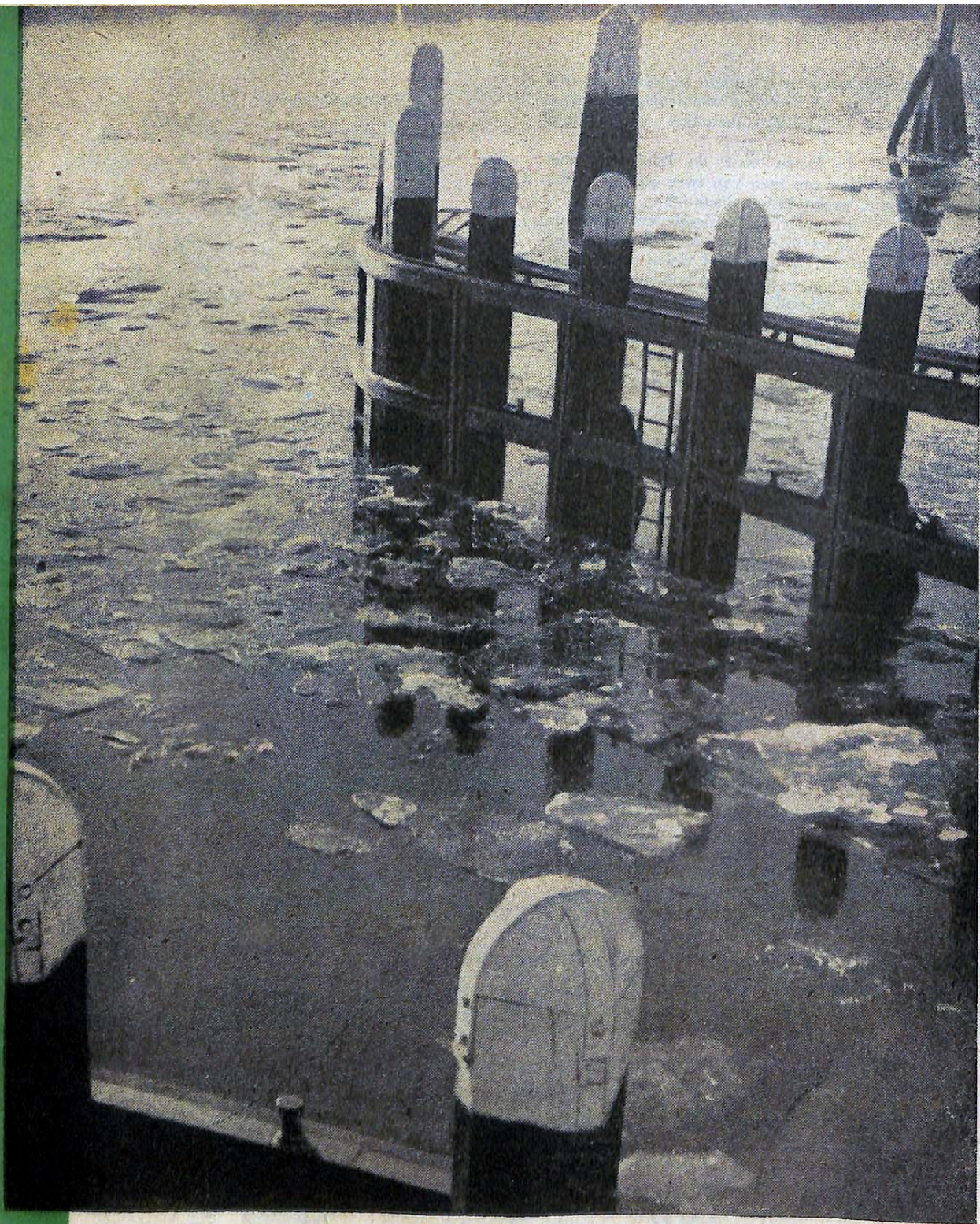
of pion van het hemelbord tuimelt en dat noemt men dan een vallende ster.

Ge zult nu wel inzien, dat deze uitdrukking dus eigenlijk verkeerd is, al zegt iedereen het zo.

De ontroostbare prinses trok zich terug in een afgelegen klooster in de bergen en ieder voorjaar, tegen de tijd van de grote schaakwedstrijd, weent zij dagen lang. Haar tranen voegen zich samen tot snelle bergstromen, die zich vorstelijk verbredend door het land naar de rusteloze zee spoeden, zingend van onvervulbaar verlangen.

En zo ge het niet gelooft, kijk dan op een stille zomernacht eens naar de hemel, dan kunt ge zelf zien, hoe de schaakstukken van het bord tuimelen.

Dooi in Holland

Foto. Mej. P. Schotel.

Soldaat en

POËZIE

Vreemd klinkt dat: soldaat en poëzie! Bestaat er wel groter contrast dan tussen deze twee begrippen? Is die ruwe rondborstige soldaat met z'n kernachtige uitdrukkingen wel in één adem te noemen met „poëzie”, de wereld van het schone en tere, waarin een taal wordt gebruikt, die zo geheel anders, zo veel „verhevener” is dan de soldatentaal? Menigeen zal misschien inwendig lachen, als hij deze twee schijnbaar zo tegengestelde werelden naast elkaar ziet geplaatst. Toch grenzen zij nauwer aan elkaar, dan men wel vermoedt.

Dichters behoeven volstrekt geen excentrieke mensen te zijn, zoals humoristische weekbladen ons willen doen geloven. Zij zijn geen uitzonderlijken, die uit hun ivoren toren meewarig neerzien op het gewoel der massa beneden hen. Integendeel. De dichter staat temidden van het alledaagse gebeuren. Fijner besnaard dan die massa, beschikkend over een sterk ontwikkelde intuïtie, wordt hij gegrepen door het dagelijks gebeuren en alles wat daarmede samenhangt. Krachtiger dan bij anderen dringt zich het leven en de levensproblematiek aan hem op. Wat wij slechts „ondergaan” en niet vermogen weer te geven, wekt bij de dichter innerlijke spanningen, die hem als het ware dwingen tot her-scheppen, om ons deelgenoot te maken van zijn ontroeringen. Ook ons zijn deze ontroeringen, deze spanningen in de ziel niet vreemd. Alleen ontbreekt ons het vermogen om daaraan uiting te geven. Maar dat de problemen van de dichter en die van ons hetzelfde zijn, is duidelijk. Ware dit niet het geval — zijn scheppingen zouden ons vreemd zijn en vreemd blijven.

Dichten houdt geenszins „sentimentaliteit” in, zoals velen schamper opmerken. Deze bewering vindt veelal haar oorzaak in een gevoel van valse schaamte, dat wij koesteren, zodra het er om gaat ontvankelijkheid te tonen voor het schone en het zuivere.

Daarom is het een verheugend verschijnsel, dat in de wereld van de soldaat (waar men dikwijls juist gedwongen wordt de valse schaamte op zij te zetten!) steeds plaats is geweest voor een gevoelig woord van een dichter. En deze dichters stammen midden uit die soldatenkring. Het zijn geen bleke „kereltjes”, geen slungelige „dromers” (waren ze dat, dan is het hun in dienst wel anders bijgebracht!), maar doodgewone soldaten, zoals jij en ik: een brenschutter, een blonde Fries en sterk als een os..... Een artillerist, ronde goedlachse Brabander..... Een telegrafist, lange, tanige Rotterdammer..... Sommigen zijn populair in de troep, anderen doorsnee-soldaat, elk rustig zijn gangetje gaand. Uitzonderlijken? Practisch niet. Maar als de harde werkelijkheid van de militaire practijk hen niet geheel opeist en hen tijdelijk anders doet schijnen dan ze zijn, dan herneemt het gewone leven zijn rechten. Deze soldaten kunnen niet anders dan er van vertellen in hun verzen. Soms vormt hun poëzie de directe weerslag van bepaalde gebeurtenissen; realistisch gekleurd, recht op de man af. Anderen trachten zich van die werkelijkheid los te maken. Hun verzen verraden de hunkering naar een verloren droomwereld. En een derde zweeft daar tussen in, zoekend naar een fundament, dat hem zekerheid kan verschaffen. Een enkeling durft van de toekomst te zingen. Benijdenswaardig, die dat kunnen. Bij dit alles klinkt vaak door de humor van het soldatenleven, of liever de humor van de soldaat, die vele dingen als betrekkelijk heeft leren waarderen.

Zo schilderen deze soldaten hun leven in den vreemde, ieder op zijn eigen manier en naar zijn eigen aard. Zij vertellen ons van hun dromen, hun verlangens, van hun geloof. Ook van dit laatste wordt getuigenis afgelegd in soms innig fijne verzen, wonderlijk en toch ook zo begrijpelijk, want wie wordt méér dan de soldaat dagelijks weer tegenover de diepste problemen van leven en dood gesteld?

Wij mogen dankbaar zijn, dat zich temidden van ons dichters bevinden. Zij doen ons iets gevoelen van de schoonheid — ondanks alles — dezer wereld. Zij kweken bij ons aan de liefde voor het leven. En wat hebben wij meer nodig, dan juist die liefde te bewaren en te onderhouden? Te blijven geloven in de zin en de waarde van ons bestaan? Dat is de taak en de functie van de dichter, ook van de eenvoudige soldatenpoëet, al staat hem die taak bij het scheppen van zijn werk niet voor ogen. Want hij schrijft niet voor een bepaald doel of op verzoek; hij schrijft, omdat hij schrijven moet.

Boutens heeft het zo treffend gezegd: „Leven is slechts Leven, als het tot de dood ontroert.....” Daarom: lees je eigen dichters en waardeer hun werk; stel je hart open voor al het schone, dat zij te schenken hebben aan allen, die hun boodschap willen verstaan.

C. Adrians

KLEIN LIED

Je bent zo lief
en zo licht
en altijd zo dicht,
heel dicht bij mij

dat ik niet weet
of ik wel leef
of jij wel bent,
die je bent

mijn lief, lief klein meisje.

(C. Adrians: „Simpel Liedjes”).

TROPENDIENST

Ben ik een schip dat stuurloos stormen volgt,
of navigeert gij draadloos beter dan ikzelf?
Is dit de koers, die buiten mijn bestek
de Goddelijke route naar de haven wordt?

Was het Uw hand die mij de vijl ontwong?
Uw wil, dat ik de akker en de spa verliet?
Uw ademtocht waardoor de zeepbel sprong
van plan en droom? Deedt Gij dat alles niet?

Hebt Gij de meisjesarmen losgemaakt
Die laatste kus met jaren uitgewist?
Hebt Gij mijzelf zo stug en hard gemaakt
dat zij in mij straks alle jeugd vermist?

Omdat ik dit geloof, dat Gij dit hebt gedaan,
mijn marsorder door U getekend is,
Uw ogen m' in mijn opdracht gadeslaan
weet ik dat ik noch koers noch einddoel mis.

Nor-maal

MIJMERING

Nog twee uur wacht — straks is de tijd
in altijd eendre schildwach'tred vergleden
Voordat ik heenging, heb ik stil gebeden,
of God mij hoeden wil voor eenzaamheid.....

— niet voor gevaar — want uit het veld
kan ieder schot van God afkomstig wezen
ik hoef 't gevaar en ook de dood niet vrezen
want Hij heeft al m'n dagen reeds geteld.....

maar eenzaamheid..... dat is: met 't hart
niet op je post zijn, maar ver in het verleden
haar stille lach zien en haar simpelheden
totdat de duivel je verlangen tart.....

daar bad ik voor — dat deze wacht
geen dronken roes zou worden van verlangen
maar één van stilte en van schone zang en
God ontmoeten deze nacht.....

Cor Adrians

IN MEMORIAM

De kist is blank, het touw is blank,
De hand, die haperend vieren laat is blank
En trouw en bruinig

De dood is zwart, het leed is zwart,
De grond, die naast de groeve ligt, is zwart
En koud en puinig.

't Gezicht is strak, de stem is strak,
De houding van de wacht is strak
Enigszins verslagen.

De lucht is licht, de wolken licht
De vleugels van Gods kind zijn licht
Die ten hemel dragen.

Jan van Loo

DOELLOZE DAGEN

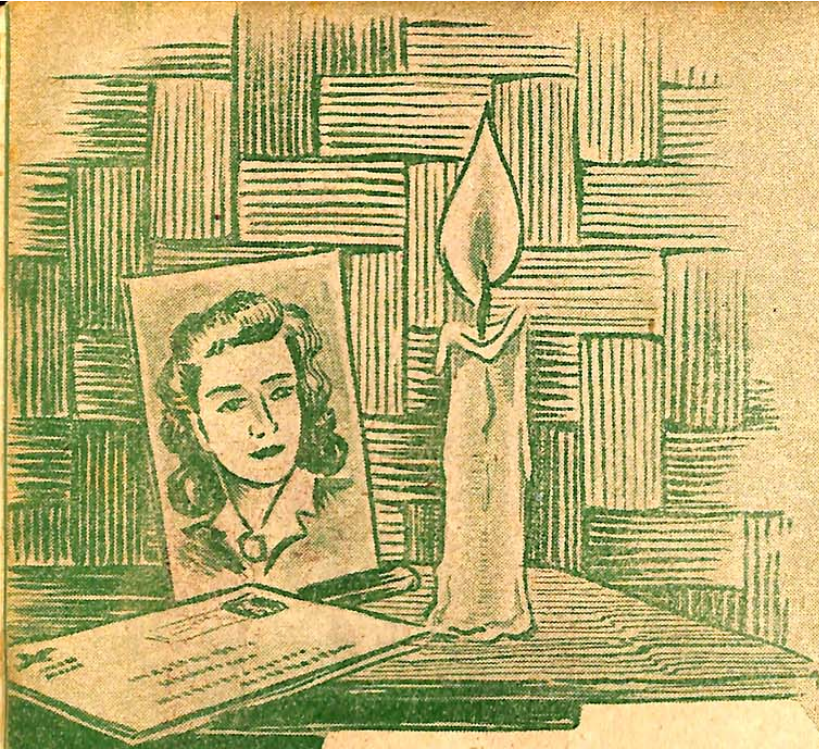
Als druppels op gegolfdde stalen platen
in een eindloos doorregende nacht op wacht
zijn mijn gedachten. Dood, omdat ze niet bezaten
het grote doel te grijpen dat in deze dagen waast.

Misschien dat eens als 't heden is verdwenen
dit land panorama's aan de kinnen geeft.
Net als bij bergen zie ik al hun grootte
eerst als mijn weg ze voor of achter heeft.

Nu vallen slechts de druppels op gegolfdde platen
Er is wel rythme dat doet slapen maar geen kracht, geen taal.
Al mijn gedachten die geen doel bezaten
sloegen een eindloos moe en monotoon verhaal
over het leven van mijzelf, van ons, soldaten.

Nor-maal

SOLDATEN-KERSTMIS

*Zij dorsten niet te zingen in de tent
Zolang het kindje op de trommel sliep.
Toen hief er één zijn glas omhoog en riep:
„Hoera voor 't kind! Hoera voor 't regiment!”*

*Het hele kamp drong om de tent te hoop,
En al die lachende ogen werden week
Als 't kind om grote vingers greep, of keek
Naar 't blinken van een afgesneden knoop.*

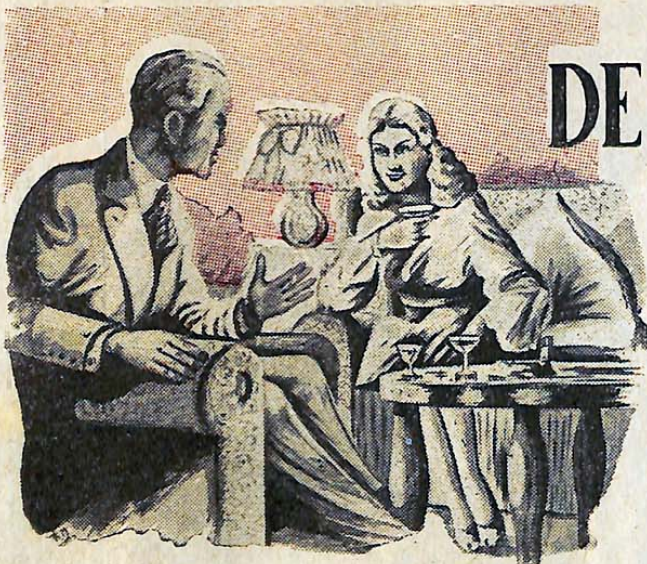
*Eén brengt een bloem, een ander voert een geit
Nabij, waarop een jongen schrijlings rijdt —
Hoor, het is Kerstmis! Hoor de klokken beven —*

*God gaf een kinderhart aan de soldaat
En heeft, ontroerd, toen het verweerd gelaat
Met bijl en beitel uit ruw hout gedreven.*

M. Nijhoff, VORMEN

MÂTRE DE MOULINS
MARIA EN KIND

DE ONBEREKENBARE vrouw

De vier heren in de rustigste hoek van het restaurant hadden een diepzinnig gesprek gevoerd over de psychologie van de vrouw oftewel de roerselen in de vrouwenziel. Zij waren het er over eens, dat een vrouw in alles te berekenen was en vooral in haar minst logische, dus meest vrouwelijke, afdwalingen. Tevreden keken zij in hun borrelglasjes en zij voelden zich als jockeys na een inspannende race, waarin alle paarden tegelijk over de eindstreep gestoven waren. Het komt ook maar zelden voor dat in een gezelschap van vier volledige overeenstemming bereikt wordt. Maar de man, die hun gemoedsrust zou verstoren, was reeds dertig jaar geleden geboren en zat alleen aan een tafeltje naast hen. Hij wendde zich tot de vier heren en zei: „Pardon, ik heb Uw belangwekkende discussie ongewild mogen volgen en ik hoop, dat U mij dat niet kwalijk neemt. Als tegenprestatie zou ik U graag een klein verhaal willen vertellen, dat zeer goed bij Uw gesprek van zoëven zou kunnen aansluiten”.

De vier heren nodigden hem uit aan hun tafeltje plaats te nemen en de man stelde zich voor als Dr. Aesvaar. Hij was groot en donker, met grijzend haar aan de slapen. Zijn stem was zacht en aangenaam.

„U bent het er dus alle vier over eens, dat een vrouw berekenbaar is, niet?” De vier heren knikten.

„Een jaar of vier geleden, dacht ik precies zoals U”, vervolgde hij. „Ik snoefde er zelfs op tegenover ieder, die maar naar mij wilde luisteren. Eerlijk gezegd was psychologie een stokpaardje van me, zoals het toen het stokpaardje van iedereen scheen te zijn. Dat deed de oorlog. Gewone zaken waren niet meer te verklaren, dus begon men aan de ziel te peuteren. Op een avond, het was na de oorlog, was ik op een fuif, die in die dagen gemakkelijker werd gegeven dan een aalmoes. Daar maakte ik kennis met een charmante jongedame, de echtgenote van een of andere wereldwijze oude zuurpruim, wiens naam ik vergeten ben. Om nauwkeurig te zijn, het was in Hilversum. In de loop van de avond splitste zich het gezelschap in kleine groepjes, waarvan de jongedame, Lidy heette ze, het middelpunt was. Zij was geestig en gevat, maar ook al had zij die beide eigenschappen gemist, dan nog zou zij aller aandacht tot zich getrokken hebben door haar bekoorlijke schoonheid. Enfin, U weet, hoe het er op zo'n partij toegaat. De drank verdrijft het verstand, men wordt overmoedig en begint in alle ernst

te dazen. Zo kwam het gesprek op de psychologie en ik greep mijn kans om te schitteren voor deze schoonheid. Ik smiet alle bestaande en erkende theorieën omver, bouwde geheel nieuwe stellingen op en verwoestte ze weer ter plaatse. Steeds glansde voor mij dat blanke, liefelijke gelaat van Lidy, met haar even geopende mond en de witte, vinnige tanden, begerig om alles aan te vallen, wat ik beweerde. Op het laatst spraken er nog maar twee mensen, zij en ik. De rest drong om ons heen en moedigde ons aan. Vanzelfsprekend bewaarde ik mijn troefkaart voor het laatst, nl. de bewering, dat alle vrouwen berekenbaar waren. U weet, dat geen enkele vrouw de waarheid daarvan kan verdragen. Zij ziet zich liever mysterieus, raadselachtig en bizar. Zo ook Lidy. Ze stookte heftig op en vroeg om bewijzen. Helaas, die had ik niet bij de hand, zoals U wel zult begrijpen. Zij lachte triomfantelijk en hoe ik

redeneerde, ik kon haar niet overtuigen. Zij eiste bewijzen en de onmogelijkheid deze te leveren verschaftte haar een grote voorsprong. Ik verloor terrein, mijn vrienden vielen mij af, totdat ik een, voor dat ogenblik, geniaal idee kreeg, waardoor ik met een slag het verloren terrein kon herwinnen en zelfs een voorsprong nemen. Ik stelde brutaalweg voor, dat ik het aan haar persoon zou bewijzen.

Toen was zij zeker van de overwinning, iets wat ik, tussen haakjes, voorzien had. Dat bevestigde dus mijn theorie. Wij wedden om een fuif, dat ik haar de volgende dag om vier uur in de namiddag zou ontmoeten op een plaats, waarvan zij een half uur tevoren niet wist, dat zij er die dag ooit zou komen. Dit nam zij aan en zij bezwoer, dat zij de gehele dag thuis zou blijven en zich desnoods aan haar stoel zou laten vastbinden. Dat was precies wat ik nodig had voor mijn plan, dus...alweer een bevestiging van mijn theorie, heren.....”

De dokter zweeg en trok bedachtzaam aan zijn cigaret, waarbij hij de vier heren rustig opnam. Zij luisterden aandachtig. Een zat met gesloten ogen, alsof hij sliep. Hij drukte zijn cigaret uit en vervolgde:

„De volgende dag was ik zozeer door mijn werkzaamheden in beslag genomen — ik was als chirurg werkzaam in de stadskliniek — dat ik bijna mijn weddenschap vergat. Om drie uur echter vond ik even tijd het zoontje van de portier, een echte kwajongen, op te zoeken en hem mijn plan te vertellen. Voor een kleinigheid was hij graag bereid dit spel mee te spelen. Het plan was overigens heel eenvoudig. Het manneke zou een bord schilderen en daarmee voor het huis flaneren, totdat ze naar buiten zou vliegen.....Juist heren, vliegen! Dat verwachtte ik ervan, zo zeker was ik van mijn theorie. Om half vier ging de jongen van het ziekenhuis weg, uitgedost als een echte sandwichman. Ik had nog het een en ander te doen en zelfs meer dan ik verwacht had, zodat ik mij werkelijk moest haasten om nog op tijd te komen op de plaats..... waar ik haar stellig verwachtte.

Op het ogenblik, dat ik de poort uitrende, kwam er een ambulance-wagen binnenrijden. Ik meende nog, dat een verpleger iets tegen mij riep, maar ik had geen tijd. Bovendien was ik binnen het kwartier terug. Ik haastte me naar het warenhuis G. en naar de afdeling, waar ik haar zeker zou vinden. Maar er stond alleen een troepje vrouwen te schreeuwen tegen een arme winkelfuffrouw, die van niets wist en radeloos gebaarde. Mijn man had goed werk gedaan en mijn theorie werkte feilloos, getuige de opgewonden vrouwen. Het was precies vier uur, maar Lidy was er niet. Er kwamen steeds meer vrouwen, maar Lidy niet. Er volgde een ontzettende scène, waarbij zelfs met parapluïes geprikt werd, maar geen Lidy. Het was kwart over vier, toen ik het wachten opgaf, omdat ik toch al verloren had. Diep in mijn hart bewonderde ik haar standvastigheid, maar intussen zon ik op middelen, hoe ooit zo'n dure fuif te kunnen betalen. In de kliniek, kwam de hoofdzuster op me toelopen en zei verwijtend, dat ze me overal gezocht had, omdat er een kwartier geleden een verongelukte was binnengebracht. Ik verwisselde haastig van jas en spoedde me naar de operatiezaal. Daar zag ik alleen een doodsbleek gezichtje op het kussen van de operatietafel...Lidy! „Het heeft geen zin meer”, zei de zuster zacht. „Ze sprong van een rijdende tram, haar beide benen verbrijzeld”. Ik boog me over haar wit gezichtje met de donker omschaduwde

ogen. Het was toen dat zij de ogen opsloeg en droevig glimlachte. Ik geloof nog niet, dat ze pijn had. Zij wilde iets zeggen. Ik wilde het haar beletten, maar nauwelijks hoorbaar, fluisterde ze: „Ik was.....om vier.....uur.....hier, maar.....jij niet.....” Enkele minuten later was ze dood”.

Dr. Aesvaar zweeg en ook de vier heren zeiden niets. Eindelijk vroeg er een: „Als ik vragen mag, wat stond er eigenlijk op dat bord?” Voordat de dokter iets had kunnen zeggen, zei de man, wiens ogen voortdurend gesloten waren geweest: „Vermoedelijk waren er de volgende zinnen op gekalkt: Heden een partij Nylons aangekomen bij G. Dames, haast U. Verkoop om vier uur! Is het niet zo, dokter?” Hij wendde zich tot Dr. Aesvaar.

„Ja”, bekende deze verrast. „Kende U het opschrift?” „Nee, maar ik kende mijn vrouw”, zei de ander zacht.

A. Eickholt.

PIETER BREUGEL

AANBIDDING DER KONINGEN

NIET THUIS TOCH THUIS

door
Ds. D. TER STEEGE

Het zal dit jaar de vierde maal achtereen worden, dat ik op het Kerstfeest kom te staan voor mensen, die niet thuis zijn.

In December 1946 stopte er voor mijn dorpspastorie een auto. Een onbekende heer werd aangediend. Even later zat hij in de studeerkamer. Het bleek de directeur te zijn van het Rotterdamse weeshuis, dat, in de oorlogs-jaren gebombardeerd, nu in een naburig dorp was ondergebracht.

Hij vroeg mij of ik bereid was om op de avond van de eerste Kerstdag voor de kinderen te spreken. Ik nam de uitnodiging aan.

In een brede, lange gang zaten ze, meisjes en jongens van vier tot twintig jaar. De meesten volle wezen. Sommigen zonder moeder maar met een ongeïnteresseerde vader of omgekeerd. Anderen hadden wel ouders, doch de ouderlijke macht was hun ontnomen.

Allemaal kleine mensen, die niet thuis waren.

En ik sprak over het Kind, dat ook zo moeilijk thuis kon komen op de aarde, omdat het volk geen plaats wilde ruimen.

Gedurende de Kerstdagen van het vorige jaar trok ik door de Preanger op Java, om aan enkele verre buitenposten de Kerstboodschap door te geven.

We hadden vervoer van de artillerie met behoorlijke bewaking en wapens, want de tweede politionele actie was op de laatste adventszondag begonnen.

„Vrede op aarde, dominee”, zei de chauffeur, terwijl hij de stengun naast zich neerlegde. „Tja”, zei ik, zo neutraal mogelijk, want ik kon uit de klank van zijn stem niet opmaken of hij schertste of ernstig was. Hij wist het misschien zelf niet precies.

Uren hebben we gereden en hier en daar stopten we, dronken koffie in schamele cantines, die opgevrolijkt waren door pin-up girls, en over Jezus Christus en de moderne wereld sprak ik, met Rita Hayworth op de achtergrond en een ping-pong tafel rechts en de cantine-bar links, maar vóór me een paar officieren en een handvol soldaten.

En al deze mensen hadden dit gemeen, dat ze niet thuis waren.

Deze keer zal ik wel ergens in Batavia staan te preken, weer voor andere mensen, maar altijd in zekere zin weer

Het volgende jaar trok ik, samen met een bevriende collega, naar een kazerne in Naarden, waar honderden vrouwelijke politieke delinquenten geïnterneerd waren.

Een vreemd geheel. Lichtekooien en burgemeestersvrouwen, winkelmeisjes en directrices, boerendochters en typistes, allen in hetzelfde lot. Geheuld of gevrijd met de Duitsers. Grote en kleine collaboratrices. Berecht en onberecht.

Een oude bunker was ingericht als Kerkzaal. Hier en daar een takje groen en een adventskrans met vijf kaarsen in het midden. „God is liefde” stond er ergens op de wand te lezen, maar dat nam niet weg, dat het een bar-triest geheel was op die Kerstavond. Bovendien kletterde het van de regen; dat herinner ik me nog heel goed.

En ik sprak over die vrouw, met het kind onder haar hart, die over de straatkeien van Bethlehem zwierf, omdat voor haar geen plaats was in de herberg.

zwervers.

Doch de Kerstboodschap is ook weer dezelfde: de geschiedenis van het Zwerverskind Jezus Christus. „HIJ kwam op deez' aarde en zocht er een huis”. „HIJ kwam op deez' aarde en vond er een kruis”.

Altijd vragen mensen zich opnieuw af, hoe het toch komt, dat de Kerstgeschiedenis tot op deze dag toe fêl is blijven leven in de harten van honderdduizenden moderne mensen.

Dit maal tracht ik het antwoord zo te formuleren: Het Kind, dat als een vagebond geboren werd, kwam door ZIJN liefde en offer thuis, en achter HEM schuilden allen, die ZIJN stem horen, en geloven, dat het buiten HEM nergens veilig is in deze kale wereld.

Ook op dit Kerstfeest roept HIJ ons, ons allen, wij die ons soms zo mateloos uit-huizig weten, en HIJ vraagt ons om te doen alsof wij thuis zijn. En wie het gelooft, is thuis.

Gewijzigde Koers

Niet ver van me vandaan, midden op een omgeploegd bouwland, liep een menselijke gedaante. Moeizaam, als een oude man. Ik riep „Hallo” zonder te vermoeden, wie deze eenzame figuur zou kunnen zijn. Ik kreeg de schrik van mijn leven, toen hij terug riep: „R.A.F. Who are you?” Het was alsof ik droomde...

Het avontuur, dat de koers van mijn leven volkomen wijzigde, gebeurde, toen het jaar 1943 ten einde liep. Door de inval van de Duitse legers was ik tot betrekkelijke werkloosheid gedoemd, omdat het studeren in Delft niet langer mogelijk was voor diegenen, die weigerden hun ziel aan de bezetter te verkopen. Ik verkeerde in de bijzonder gelukkige omstandigheid, dat mijn ouders een boerderij bewoonden aan de Friese Waddenkust, in een streek, die, zoals vreemdelingen, dat soms ietwat honend beweren, „met krantenpapier is dichtgeplakt”. Het was in die dagen een buitengewoon voorrecht in een dergelijk oord te kunnen wonen. Af en toe kon ik mijn studieboeken open slaan, terwijl het bovendien mogelijk was lichamelijk op volle toeren te blijven, omdat er werkgelegenheid te over was op landerijen, die wat eenzaamheid betreft niet onder deden voor de Russische steppe! De dagen waren niet vrij van een zekere eentonigheid. Uiteraard waren we hevig geïnteresseerd in de berichten van de BBC, we tuurden naar statig overtrekkende bommenwerper-formaties en voerden lange gesprekken over de schaarse tabak. Dat waren zo ongeveer de emoties, die mijn leven toen beroerden. Duitse kustwacht-patrouilles zagen we zelden en de jacht op onderduikers was nog weinig intensief.

Totdat er iets gebeurde, dat een abrupt einde maakte aan mijn min of meer gezapige renteniersbestaan. Een gebeurtenis, die vele zorgvuldig opgestelde toekomstplannen omver wierp en er de oorzaak van is geweest, dat ik nu niet als waterbouwkundige mijn brood verdien, doch op het ogenblik als verkeersvlieger in een kamer van Hotel Transaera te Batavia, over een blocnote gebogen, terug zit te denken aan die dagen vóór Kerstmis 1943.....

Het was slecht weer. De thermometer wees drie graden onder nul, maar het scheen veel kouder te zijn, omdat er een sneeuwstorm dreigde. Met z'n drieën zaten we te lezen naast de snorrende kachel. De Noordoostenwind spookte in de schoorsteen en smet de eerste sneeuwvlokken tegen de ruiten, wat een geluid maakte, alsof er iemand over het grindpad sloop. Ik was onrustig en tilde het verduisteringsgordijn omhoog om te proberen iets te zien. Buiten lagen de kale, bevroren velden in het vage schijnsel van de maan, die zich daar hoog boven de voortjagende wolkenmassa's bewust moest zijn van het hopeloze van haar taak. Dorre klimopbla-

deren huppelden ritselend over het grindpad. Door de takken van de kale, zwarte iepen zong de opkomende storm. Was het de storm alleen? Ik luisterde scherp. Het geluid van zware vliegtuigmotoren mengde zich met het loeien van de wind. Ze kwamen! We hoorden ze naderen als een oordeel. Het donkere brommen van honderden bommenwerpers legde zich als een tweede wolkenlaag over de aarde. In huis kon ik het niet langer harden. Mijn ouders waren niet verbaasd, toen ze me hoorden zeggen, dat ik ging kijken, omdat het een vaste gewoonte van me geworden was. In een dikke winterjas gedoken, pet diep over de oren, trok ik de voordeur achter me dicht, in de verste verte niet vermoedend, dat het bijna twee jaar zou duren, eer ik mijn ouders, eer ik dit huis terug zou zien.....

Op het ogenblik, dat ik de weg langs de boerderij wilde oversteken om een pad door de velden in te slaan, werd mijn aandacht getrokken door de silhouetten van twee wielrijders, die voorovergebogen over hun stuur, worstelden met de wind. Snel trok ik me terug achter een boom, omdat ik me verbeeldde Duitse klanken te horen. Het waren twee Duitsers van de kustwacht, dat was in het maanlicht goed te zien. Ze zagen mij niet.

Luisterend naar het machtig dreunen van de Armada, die boven mijn hoofd in Oostelijke richting trok, liep ik de velden in. De storm was wat gaan liggen en de sneeuw begon in grote vlokken te vallen. Toen!

Uit de wolken straalde plotseling een helder licht! Het ratelen van vliegtuigmitrailleurs viel als een dissonant in het concert der motoren. Het schijnsel werd feller en verplaatste zich snel tot boven de zee, alsof iemand boven de wolken een fakkel in die richting droeg. Het verdween achter het steeds dichtter wordende gordijn van witte vlokken. Ik dacht aan de bemanning van het vliegtuig en aan de zwarte, ijzig koude golven van de Waddenzee..... Naast me, in de dorre rietstengels fluisterde de sneeuw. Steeds lichter werden de velden.

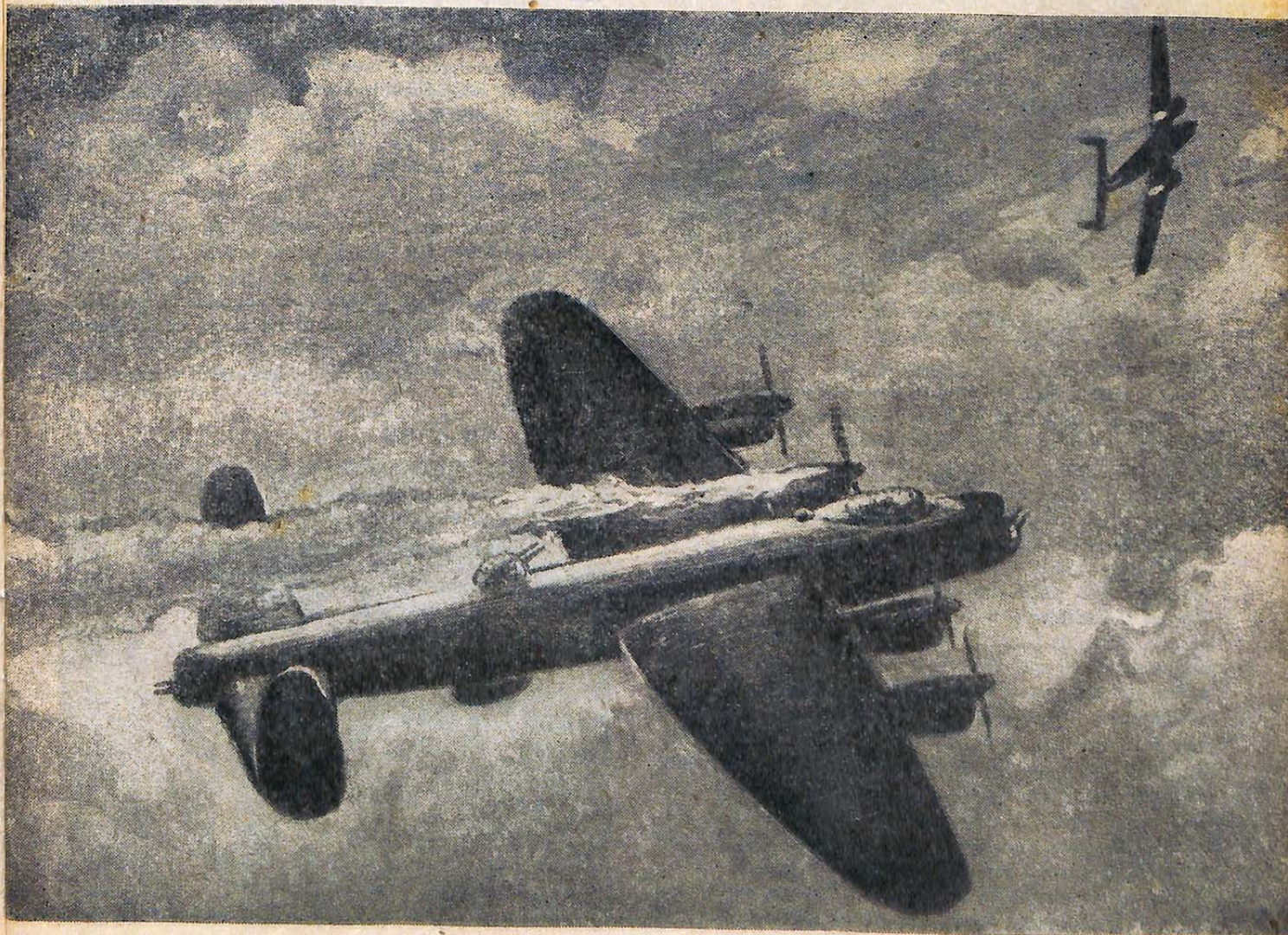
Ik bleef stil staan. Niet ver van me vandaan, midden op een omgeploegd bouwland, liep een menselijke gedaante. Moeizaam, als een oude man. Ik sprong over de smalle sloot, die me van het bouwland scheidde, en riep „Hallo!” zonder te vermoeden wie deze eenzame, vreemde figuur zou kunnen zijn. Ik kreeg de schrik van mijn leven, toen hij in onmiskenbaar Engels terug riep: „R.A.F. Who are you?”

Het was alsof ik droomde. Het drong tot me door, dat dit een der bemanningsleden uit de neergeschoten bommenwerper moest zijn. Ik stak hem mijn hand toe, die hij gretig drukte. Hij stelde zich voor als flight-lieutenant Andy Miller. Aan de ene kant was ik buiten me zelf van opwinding een geallieerde vlieger vóór me te zien staan, maar aan de andere kant radeloos, wat met hem te beginnen. Ik zag op dat ogenblik maar één weg: zie hem thuis te krijgen en probeer hem op de een of andere manier te laten verdwijnen, voordat een mof hem ziet! Het was een instinctmatige reactie.

Was het verbeelding? Waren het twee palen, die zich op enige afstand in de richting van de boerderij aftekenden tegen de lichte grond? Of waren het de twee kustwachters, die in onze richting keken? Ze bewogen! Ze kwamen op ons af! De vlieger had ze ook gezien. „Jerries?” fluisterde hij. Ik knikte heftig. Er was nog maar één mogelijkheid: in de sneeuwbuien proberen te ontkomen! We zetten het op een lopen, zo goed en zo kwaad als het ging. De vlieger, nog over zijn toeren na zijn eerste parachutesprong en gehandicapt door een been, dat hij bij de landing op de hardbevroren kluiten van het bouwland had bezeerd, volgde met vreemde

sprongen. We liepen een smal pad, dat voerde naar een kleine arbeiderswoning, die na een minuut of tien opdoemde uit de witte warreling. Onze achtervolgers waren niet meer te zien. Het leek me een goede oplossing de vlieger voorlopig te verstoppert bij de bewoners van dit huis, een bejaard echtpaar, dat weinig in aanraking kwam met de bevolking van de streek. Onduidelijk zag ik in het maanlicht tegen de verweerde muur van het huisje twee rijwielen staan, maar ik schonk er geen aandacht aan, omdat ik juist aan het bedenken was, dat het misschien verstandig zou zijn de oudjes niet al te erg te verschrikken en het uniform van de piloot met mijn winterjas te bedekken. Hij begreep mijn bedoeling direct en zag er in mijn jas en met mijn oude pet op zijn hoofd als een gewone bezoeker uit. We stommelden naar binnen. Ik opende de deur van de woonkamer en dacht het te besterven! Aan tafel zaten de oudjes en..... twee Duitse militairen, in wie ik de kustwachters herkende!

Het was alsof een beschermengel zich over me ontfermde: Ik groette rustig. Achter me, in het schemerdonker, stond de vlieger, die de tegenwoordigheid van geest bezat zijn groet tot een hoofdknik te beperken, hoewel er in hem iets moest

omgaan! Een van de Duitsers keek op en knikte terug. De andere was bezig te proberen de oude arbeider aan het verstand te brengen, dat Weihnachten aanstaande was en enkele speciale lekkernijen in de keuken van de Überwachungsstelle bijzonder welkom zouden zijn.

„Sie haben doch Hühner?“

De arbeider deed alsof hij het niet begreep.

„Mensch“, probeerde de Duitser in zijn beste Nederlands onbeschoft. „Hör mal. Du hast doch Kippetjes? Die legen doch Eier? Eier!!“

„Nee“, schudde de arbeider z'n hoofd, „ik heb geen eieren, de kippen zijn 's winters van de leg“. En hij wendde zich tot ons met de uitnodiging een stoel te nemen en te gaan zitten.

Alsof iemand het me woordelijk voorzei, antwoordde ik, dat we geen tijd hadden daarvoor, omdat we waren gekomen om zijn hulp in te roepen bij het kalven van een jonge koe.

„Ik loop meteen met jullie mee“, zei de oude man, blij in de verwachting, dat zijn ongewenst bezoek eveneens zou opstaan om te vertrekken. Wat toen gebeurde had een acte uit een sensatiefilm kunnen zijn.

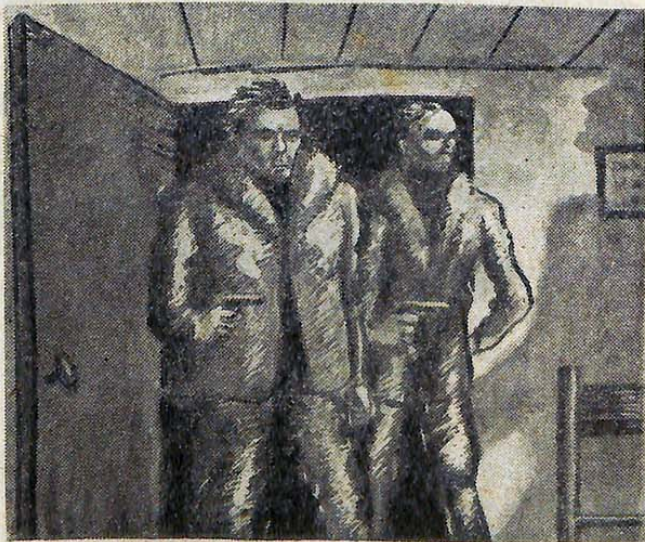
De deur werd opengeramd en in de donkere opening stonden twee witbesneeuwde gestalten in vliegtenne, twee kanjers van revolvers in hun vuisten. De Duitsers, volkomen verrast, staken de handen vakkundig in de hoogte. De arbeider en z'n vrouw sprongen op en staarden naar de deur alsof al hun overleden voorouders zich hadden aangediend! Voorbeeldig kalm liep mijn pas verworven vriend op de geweren van de Duitsers af en legde ze met een humoristische uitdrukking op z'n gezicht buiten hun bereik. We zochten touw en binnen zeer korte tijd lagen de Oostelijke naburen, buiten Westen geslagen, degelijk gebonden in een hoek van de kamer. Ze deden aan Egyptische mummies denken. De situatie liet aan duidelijkheid weinig te wensen over. Onze achtervolgers van een twintig minuten geleden waren twee leden van de bommenwerperbemanning geweest, die kort

na ons bij het arbeidershuis waren beland en hun hersenen hadden laten werken, toen ze de militaire rijwielen ontdekten. Een verrassende overval had hen van deze voorlopige overwinning verzekerd.

Toen we kennis hadden gemaakt, ieder op de hoogte was met de toedracht van het gebeurde, zagen we ons voor een moeilijk probleem gesteld. Hoewel die veelbewogen nacht al weer zes jaar tot het verleden behoort, herinner ik me als de dag van gisteren, hoe we ons redden uit de alleronplezierigste situatie, waarin de omstandigheden ons hadden gedrongen. Ik herinner me, hoe we de arbeider en z'n vrouw om ons aller bestwil, van warme dekens voorzien, opsloten in een kleine alkoof en daarmee ons doel volkomen bereikten: het getier van de tot bewustzijn teruggekeerde moffen bleef vruchteloos, totdat ze zich tegen het aanbreken van de dag wisten te bevrijden en afdropen als geslagen honden, na de oudjes te hebben toegebruld „diese verdammte Geschichte“ te vergeten!

Ik herinner me, hoe we met z'n vieren voortstompelden over de besneeuwde velden in de richting van een dorp, waarvan ik wist dat er een ambtenaar moest wonen, die zich met het onderdak brengen van onderduikers bezig hield. Hoe we het grote geluk hadden, dat hij zich ontpopte als een zeer actief lid van het verzet en we Kerstmis 1943 vierden in een kleine afgelegen boerderij. Hoe voor de vliegers onverwacht de gelegenheid kwam terug te keren naar Engeland en ik het moeilijke besluit nam mee te gaan, omdat het thuis nu toch te gevaarlijk voor me was. De oversteek naar Engeland. De opleiding tot vlieger. De vluchten naar Duitsland.....

Op het terras van Hotel Transaera zijn de schemerlampen gedoofd en alleen het sjirpen van de krekels is te horen in de zoele nacht. Morgen vliegen we terug naar Nederland. Tegen Kerstmis zal ik thuis zijn, in de stille boerderij van mijn ouders. Ik weet, dat ik in de avond van de 23e December mijn jas zal aanschieten om het pad door de velden in te slaan. En zal stil staan bij het bouwland, waarop Andy Miller liep.

DE VERVULDE KERSTWENSEN

Toen hij zes jaar oud was schreef hij een lange en gloedvolle smeekbede aan het kerstmannetje. Graag zou hij een sabel en een geweer hebben. Liefst een echt geweer, dat heus knalt. En een helm met een punt. Bovendien zou een tram-conducteur-uitrusting met kniptang en kaartjes en een pet bijzonder goed bevallen. In ruil daarvoor beloofde hij plechtig de poes en zijn zusje niet meer te pesten en met behulp van sabel en geweer de vrede in de buurt te handhaven. Trouw zou hij verder zijn levertraan innemen en de jampot zou hij werkelijk met rust laten buiten de gestelde etensuren.

Hij kreeg zijn sabel en geweer en helm en conducteurspet en kniptang. Soms was hij een met geweer bewapend tram-conducteur, die hardhandig optrad tegen zijn passagiers (zusje-dat-niet-meer-gepest-zou-worden en twee buurjongetjes). Soms was hij een met kniptang bewapende generaal, die kaartjes verkocht op vertoon waarvan toegang tot een (gelukkig imaginair) slagveld werd verleend. Kaartjes kostten een katjesdrop en brachten mede, dat met het geweer een schot gelost mocht worden op de vijand.

Maar dat alles gaat voorbij en toen hij zestien was waren sabel en geweer de weg van alle roest opgegaan en ook het conducteur spelen boeide niet meer zo. Hij liep toen trouwens HBS en was vervuld van idealen. Over vrede en welvaart en rechtvaardigheid voor iedereen. Dat was in de dagen van de Volkenbond. Op debatafonden van de klas verdedigde hij het vredesideaal, soms zelfs krachtadig en met de blote vuist, maar dat gebeurt als je diepe overtuigingen bezit. En hij zou ingenieur worden en bruggen bouwen of ontzettend gewichtige uitvindingen doen tot heil der mensheid en daar Nobelprijzen mee winnen.

Maar ook die tijd gaat voorbij en toen hij zes en twintig was en al getrouwd en vader had hij nog alleen dat ene ideaal over. Vrede en rechtvaardigheid. Zijn ingenieurschap was iets anders afgelopen, want na een paar jaar HBS was hij het volle leven ingestapt waar toen net een crisis heerste en was hij bij de tram gekomen. Als conducteur. Soms komen zo oude wensen op volmaakt ongelegen ogenblikken toch nog uit. Er waren nog wel debatafonden waarop, temidden van een woelige wereld vol wantrouwen, beste brave mensen uitrekenden en vertelden hoeveel ton graan een tank kon produceren als hij nu eens geen tank heette maar tractor. Jammer genoeg waren er in diezelfde tijd ook mensen, niet zo best en niet zo braaf, die aan het uitrekenen waren, hoeveel ton graan een tractor kon veroveren als hij geen tractor, maar tank heette.

En toen hij 36 jaar oud was en een zoontje had dat op zijn beurt naar de HBS ging en over vrede en rechtvaardigheid hete debatten voerde, kreeg hij —alweer zo'n verlate wensvervulling— toch nog een geweer in handen, dat echt knalde en bij juist gebruik belangrijke schade kon aanrichten.

Hij liep daar en stond daar maanden mee onder alle mogelijke oncomfortabele omstandigheden en op een gegeven moment moest hij het weer inleveren, juist toen hij nog wel een paar jaren had willen schieten om zijn enig overgebleven ideaal te verdedigen. Als daar staat: enig overgebleven ideaal, bedoelen wij alleen maar zo'n echt hoog ideaal, dat boven eigen belangen uitgaat, zoals vrede

en recht voor iedereen.

En hij zette zijn helm weer af en zijn pet weer op en knipte weer kaartjes en vloekte daarbij (binnensmonds want hardop was bepaald lichtzinnig in die dagen).

Op een winteravond wenste hij wel een geweer te hebben, want toen had hij een smoezelig briefje gekregen, waarin stond vermeld, dat zijn zoon was ondergedoken in verband met mogelijke moeilijkheden. Hij wist niet dat hij al zo vaak wapens in huis verborgen had gehad en dat die zoon van hem daarom juist uit logeren was gegaan. Hij begreep wel, dat het daarom zo'n beetje ging natuurlijk, alleen het fijne wist hij niet.

Het was uitgerekend op Kerstavond, dat zijn wens verhoord werd en hij weer een geweer kreeg. Dat is eigenlijk niet helemaal juist want het was niet een geweer, maar het waren drie stens, die men vlug kwijt wou zijn en daarom maar bij hem deponeerde. Het zou overdreven zijn te beweren, dat hij er nu bepaald mee in zijn sas was, maar dat ideaal van vrede en rechtvaardigheid..... ach het maakt,

dat mensen soms rare dingen doen. Maar het bewijst toch wel, dat je maar niet zo klakkeloos dingen aan het kerstmannetje moet vragen.

Maar ook die tijd ging voorbij en er kwam een kerstavond, dat niet het kerstmannetje, maar de postbode belde en een briefje bracht. Zijn zoon werd opgeroepen zich dan-en-dan-daar-en-daar te melden. En toen dat melden en zo was afgelopen en de verbijstering klaarde stond hij de boot na te kijken, die zijn zoon naar Indonesië bracht. Drie kerstmis-achten heeft het kerstmannetje weer smeekbeden aangehoord, ze sloegen allemaal op die zoon. Dat hij gezond en ongedeerd mocht blijven. Dat hij toch ook en vooral het ideaal van zijn vader trouw mocht blijven (Vrede en Rechtvaardigheid) en allereerst, dat hij toch gauw weer naar huis zou komen.

En toen hij 46 jaar was kwam zijn wens uit, zijn zoon kwam thuis. Magerder, bruiner, ouder.

Voor al ouder, naar lichaam en naar geest.

Maar dat ideaal was wel gebleven en hij was er wel gerust op, want als dat maar blijft, piekerde hij, terwijl hij een tienrittenkaart knipte en „dank U beleefd” zei, dan komt de rest wel in orde.

En zeg nu niet dat het met dat kerstmannetje allemaal maar flauwekul is en dat wensen, gericht aan het kerstmannetje toch niet verhoord worden.

Vraag het hem anders maar.

ZIJN BESTE KERSTMIS

door VLOOTAALMOEZENIER
J. MOLENAAR

Het was Kerstmorgen. Met uitgestrekte armen en een diepe geeuw ontwaakt Jan. Over zijn kooi geleund kijkt hij in het verblijf rond. De anderen zijn weg, naar de kerk. Hij had er niets van gemerkt. Een echte boerennacht gemaakt deze keer. Dat mocht ook wel eens, want je kreeg de laatste tijd niet zoveel kans meer met dat divisie-varen. Schuin beneden zich ziet hij pakketten van het Thuisfront opgestapeld. Wat zou het zijn: pepermunt soms weer, dan ging het meteen over boord!

De mensen bedoelden het goed, het mankeerde alleen maar aan goede voorlichting. Zo'n pak moest vol strootjes zitten, alleen strootjes: hier moest je bijna een tientje voor

een slof betalen en dan stond je nog wel op de bres voor je Vaderland! Hij was juist in de stemming om witheet te worden, toen hij achter zich de kooi van zijn kameraden ook leeg ontdekte. Waren ook zij soms naar de kerk? Teleurgesteld over de eenzaamheid verweet hij in stilte: de huichelaars! Nooit in geen kerk of kluis en nu met Kerstmis wel. Vanavond zaten ze weer diep in de olie. Vrolijk Kerstfeest, lui! Je moet maar durven. Dan kon je toch beter in je kooi blijven. Hij gaat nog eens uitgebreid plat, tijd genoeg nou. Zijn herinnering van jaren her leeft op. Kerstmis thuis. De sneeuw knarst onder je schoenen. Diepe orgeltonen in de kerk, Kerstontbijt. De entourage van zo'n feest was aardig: Kaarsjes en lampionnetjes, kleurige strikjes en lieve spreukjes aan een kerstboom met zilvertvuchtjes en pakjes, versnaperingen en een verzorgde maaltijd. Daar ging het toch maar bij de meesten om.

Kerstmis, een lichtstraal in de duisternis, daar was hij niet van overtuigd. Hij vond 't een aardig spel, een verpozing, een bepaalde kleur aan al het licht, waarin men zich reeds bevond. In een rijk verlichte zaal gaat de aandacht uit naar een regenboog van gekleurde lampjes om een beeld of een schilderij, of naar lampions in de bomen. Ze zijn er niet om te verlichten, maar om te kleuren, voor de stemming, zodat wie niet in de stemming is, er weg blijft of wie er zaken wil doen en licht nodig heeft, een gewone lamp zoekt, omdat 't hem bij die kleurenverlichting te donker is. Velen nemen zelfs hun toevlucht tot het kleurenlicht om het al te scherpe licht te vermijden en door kleur en stemming de duisternis te benadrukken en hun eigen gang te gaan. „Het licht kwam in de duisternis, maar de duisternis nam het niet aan”. Dat ze toch bij wijze van surrogaat gekleurd licht gebruiken, bewijst dat althans in kiem de drang naar „Het Licht” aanwezig is.

Ook Jan zou zijn avond wel hebben. Ja, Kerstavond. Daar zat hij reeds vroeg te wachten, hij had een afspraak. Een heel lief, zacht wezentje zou hij straks ophalen. De radio speelde een Stille Nacht, door meerstemmig jongenskoor gezongen. Na zijn tweede pijpje ging hij; ze zou nu wel klaar zijn, thuis. Op straat gekomen, lijkt 't hem alles toch een beetje vreemd, zo weinig drukte. Zijn horloge is toch wel goed, of..... neen, twee pijpjes maken hem niets. Bij de bioscoop ook al geen volk. Wat raar! Twee mariniers, broodnuchter, stappen op hem toe. Wat is er loos, vraagt hij — vreemde dag, vandaag. Er is iets gebeurd in de stad, is het antwoord — Wat gebeurd? — Ze stromen allemaal naar één richting, is het antwoord. Er is een Kind geboren. Degenen die er geweest zijn, ken je niet meer terug. Je ziet de raarste dingen gebeuren. Bij de pasar zagen we portemonnaies omdraaien voor de ogen van verbaasde kinderen, die van kleren voorzien werden. Zelf kreeg ik net mijn polshorloge terug van iemand, die me dat namens een ander moest brengen met de boodschap: Het Kind. — Maar waar is dat dan, in de kerk soms? — Neen! Oh, dat was tenminste een geruststelling, want daar kwam hij nooit. De aantrekkingskracht tot be-

paalde wezens was sterker in hem dan de aantrekkingskracht van de Kerk. Met Godsdienst had hij afgedaan, dat had hij vorige week nog duidelijk aan zijn Aalmoezenier gezegd: „U weet, Eerwaarde, daar heb ik een punt achter gezet”. — Maar waar was het dan, vraagt hij. — In een kampong, daarginds! Daar was hij beter thuis, daar kon je zaken doen. „Ga maar eens kijken”, zei de marinier en weg was hij alweer.

Inderdaad, ze hadden gelijk. Er was een Kind geboren. De hele dag stroomde het volk af en aan. Geen tenevenschriften, toch mocht ieder even alleen zijn met dat Kind en zijn Moeder. Veel jongens, die er geweest waren, zochten elkaar op in de cantine. Ze kropen bij elkaar en zaten dan wat onwennig en onthutst te glimlachen, alsof ze elkaar voor het eerst ontmoetten.

Ze voelden zich zo anders. Ze waren echt vriendelijk, ook voor elkaar. Het was of ze altijd achter een masker geleefd hadden. Het bier stroomde niet zo overmatig en toch zaten ze gezellig samen met een vreemd geluk in hun hart. Dat erge flink doen, waarbij anderen in hun schulp kropen, was er af. Dat was maar een harnas geweest, dat ze met veel branie altijd gedragen hadden. En nu voelden ze zich veel lichter, ontdaan van alles wat ze aan overbodig gewicht hadden meegetorst.

Achter de bar was het ook rustiger dan anders. Eén, die anders altijd aanwezig was, werd nu gemist. De jongens zeiden, dat ze gevaarlijke ogen had. Dat was op zijn zachtst uitgedrukt. In werkelijkheid had ze een uitdagende houding en te sobere kleding als ze onder de soldaten was en wierp ze naar ieder, die maar even geïmponeerd was, een verleidelijke blik. Nu was ze er niet. De meisjes had ze alles verteld. Ze was óók bij het Kind geweest. Ze had hete tranen op zijn kleine voeten laten vallen en had ze toen mogen wegvegen. Er was een pantser in haar hart, dat ze zelf jarenlang gesmeed had, ineens stuk geslagen. Het was of ze jaren lang onder de grond gewerkt had en nu plotseling de zuivere lucht van een berglandschap inademde. Ze zweefde op toppen. Het oude had ze in één voelen schrompelen als muf, verdorven en rot. Alleen haar liefde had ze mogen behouden, haar liefde, die als een nieuwe twijg opschoot uit haar vermolmd bestaan en nu met grote snelheid naar ongekende hoogten oppriemde. Zoveel geluk, verrukkelijk en bedwelmend tegelijk, had ze nooit gekend. Om dit te behouden wilde ze alles opofferen. In stilte betreurde ze haar zonden en het zoete dat de zonde haar had gegeven. Als een boetende Magdalena wilde ze nog slechts één ding: de Liefde voor dat Kind!

Jan had al deze verhalen gehoord van zijn kameraden. „Je moet zeker kijken”, hadden ze gezegd, „Daar zal je geen spijt van hebben; heus het valt mee”. Hij was nu een half uur onderweg. Bij sommigen, die hij passeerde, had hij losse slierten van zinnen opgevangen. „Ik kan moeilijk met jou daarheen gaan, terwijl mijn eigen vrouw in Holland zit”. Jan vond het zelf wel een beetje pijnlijk, hij was blij, dat hij op dit ogenblik tenminste alleen was. Even verder hoorde hij weer een ander: „Nu weet ik, wat ik eerst doe: dat meisje, dat een gevaar voor mijn huwelijk is, zeggen, dat het schlus is. Zo gelukkig ben ik nog nooit geweest” — „Blij, dat die oude ruzie ook weer is bijgelegd.....”.

Daar zag hij zijn baksmeester uit een wagen van een officier stappen — „Nou, nou!” — „Ja, we zijn vanavond zelfs bij hem uitgenodigd, hij vond het niet aardig, dat we in een garage Kerstfeest moesten vieren”. Weg was hij weer. Weer verder één van zijn eigen blikke tegen een kameraad: „Nou durf ik weer naar huis, want nu weet ik zeker, dat ik 't de laatste maanden goed doe”. Gelukkig zagen ze hem niet.

Het waren losse zinnen, maar iedere keer ging Jan met de kennis daarvan in gedachte naar het Kind. Hij was er bijna. Daar stonden ze met hoopjes! Ja, het was wel een kampong. Telkens als er één uit het hutje kwam, dook hij niet steels weg, bang voor een witte helm. Ja, hoe onthutst en beschaamd was ook hij dikwijls geweest 's avonds, als hij post kreeg met groeten en kussen van achter de horizon. Gelukkig, dat ze 't allemaal niet wisten, had hij óók dikwijls verzucht. Toch verlangde hij zo naar goedheid en geluk, naar vriendelijkheid en liefde. Kon hij dat maar eens werkelijk vinden, dan zou hij rust krijgen, dan zouden ze een kind aan hem hebben. Eens had hij gedroomd van de zee, van promotie, bekwaamheid, een lieve vrouw, die na zijn afwezigheid dubbel zoveel aan hem zou hebben. Nu gebaarde hij dikwijls van: „Zakken met de hele hap”. Hij had tegenzin gekregen in het vak, zat dikwijls in de bakkies en werd soms kotsmisselijk van zichzelf als de onschuldige ogen van zijn meisje hem door de woorden van een brief heen toelachten.

Opgeschrikt uit zijn mijmering, ziet hij ineens, dat de deur openstaat, het is zijn beurt. Wanneer hij de gemoeidelijke blijde vreugde ziet van een andere zware jongen, die er net uitkomt, vat hij zelf moed. Nauwelijks binnen, is 't alsof hij een gedaanteverwisseling ondergaat. Hij staat in een licht, maar een eigenaardig licht, dat met zijn stralen als een snijbrander door hem heen steekt en een gewicht aan roest en vuil in een ommezien van hem laat afvallen. Hij voelt zich lichter worden, reiner... Hij ziet... hij begrijpt. Wat is alles nu anders. In een korte flits van intense liefde en berouw vangt hij een blik op van Maria, die naast haar Kind ligt neergeknield. Zo'n blik, zulke ogen! Een oceaan van teerheid en liefde straalt hem tegen. Zo'n genot heeft hij nog nooit ondervonden. Het is alsof hij gewiegd wordt op vleugelen en een liefdesstroom van de hoogste voltage door zijn ziel stroomt. Hier had hij ooit van gedroomd, maar nu was het veel méér, haast niet te verwerken. Hij vreesde te bezwijken onder zijn geluk. Dit was ook iets anders..... een alpenlandschap met edelweiss, witte, smetteloze, maagdelijke sneeuwhoogten; onbereikbaar! Hij was er nu, zweefde er zelfs boven. Toen zag hij naar het Kind. Hij viel op zijn knieën en barstte in snikken uit. Het duurde langer dan bij vele anderen. Zijn witte pet met de zestien letters viel uit zijn handen op de kleine voetjes van het Kind, dat hij niet durfde aanraken. Het Kind tikte hem echter aan en door dit contact keerde de vrede in zijn hart terug. Hij raapte zijn pet op: Koninklijke Marine. Geen koning had hem ooit zover kunnen brengen als deze kleine Koning. Geen broer, geen vriend, geen ouders of geestelijken hadden hem ooit kunnen veranderen. Zijn harde kop wilde geen ongelijk toegeven. Hij zou het wel uitmaken. „Dat moet ik toch weten” had voor en achter in zijn mond gelegen. Nu zag hij, dat hij het niet kon uitmaken, dat niet hij het moest weten, eenvoudig, omdat hij nooit iets van dit alles geweten had. Voor een Kind is het gemakkelijk capituleren. Mijn God, wat is U goed voor mij.

Hij slaakte een zucht en werd wakker. Hij lag nog steeds in zijn kooi. Dat was een tegenvaller. Maar de vreugde van die droom was zo'n werkelijkheid in hem geworden, dat hij uit zijn kooi sprong, een kus gaf op de laatste brief van zijn meisje met een vuistslag daarboven op om te zeggen: Voortaan doe ik het anders!

In een oogwenk was hij over de loopplank weg. In de reine sfeer van de kerk met haar schone kerstliederen vond hij het Kind van zijn droom in zijn hart terug en verzoende hij zich met God na jaren van weifelen en koppigheid.

Als je nu denkt aan Vader, Moeder, broers en zusters thuis, waarmee je gezellig in het voortuintje het laatste licht van een voorbijge zomerdag zit te benutten of bij de warme kachel het sneuvelen van de laatste zonnestralen op de besneeuwde straat zit af te wachten, terwijl mensen in colbertje en zomerjurk, of gekromd in dikke winterjassen langs lopen, langs haasten, soms zelfs langs wandelen, dan..... ben je er falikant naast.

Nou ja..... falikant is een beetje sterk gezegd misschien; we bezitten hier op onze post óók een voortuin: een „verloren” grintpad, geflankeerd door twee stofpoelen, en omgeven door een meterhoge één-steens muur, die eens getracht heeft zijn witte pak schoon te houden, maar die een kwijnend bestaan voert sinds onze drietonner een gedeelte van de „poort” er uitramde, toen de chauffeur te hard achteruit reed.

En dan ons „terras”; een betonnen platje van 3 bij 5 meter, met een wankelende tafel, een versleten canapé, gehuld in zakken, het monument van betere, vervlogen tijden en tot slot drie stoelen met totaal 10 poten.

Geloof het nu of niet, toch wordt hier iedere avond gezellig geschemerd, al is er niet veel te zien, noch colbertjes en zomerjurken, noch winterjassen. Ieder volgt zijn eigen gedachten en er worden maar weinig woorden gewisseld. Plots zegt iemand: „Wat is er hier in Lodojo toch weinig te beleven”, en dan zegt ieder in gedachten tot zich zelf: „Is er wat te beleven hier?” En na dat onderdeel van een seconde gaan de gedachten weer als brokjes van een uiteen spatende ster naar diverse richtingen en ieder denkt er het zijne van.

Is hier weinig te doen in Lodojo?

Ach, het is maar hoe je het bekijkt..... met je blote oog of door een vergrootglas, figuurlijk gesproken.

In het eerste geval zie je een viersprong met een houten „bunker” erop, een paar huizen of wat er voor door gaat, des te meer puin en een paar spelende kinderen, met een vliegertje, een paar stenen en o ja, en dan die saté-kraam nog. Overdag gloeiend heet en 's nachts behoorlijk koud, palm- en pisangbomen zijn er banjak, nou, en dat is dan zo ongeveer alles, hè?

Maar kijk eens wat nauwkeuriger, dan is er toch wel wat meer te zien.

Als je 's morgens vroeg genoeg uit de veren bent, kun je de zon zien opkomen boven de djatibossen, die op de hellingen groeien van het kalkgebergte, dat ons patrouillegebied begrenst. En dan ga je eens naar de pasar, waar huismoedertjes dooreenkrioelen voor hun dagelijkse aankoop van rijst, mais, telortjes, lombok en misschien kopen ze ook nog een paar pisangs of een stukje kain. Daar zit ook de aanstekersmid, die voor de geduldige tani, die een kretekje rookt terwijl hij wacht, zijn aansteker repareert, met behulp van een blaasbalg, een geitenvel door een kleine duvelstoel leeggeknepen en volgetrokken. Er zit ook een rij kleermakers met de benen gekruist, broeken, jassen en sarongs te naaien van de pasgekochte stof. „Klaar terwijl U wacht”. Je hebt er een bazaar die alles verkoopt, van boordenknoopen tot voetzoekers, van horloges zonder inhoud tot vulpenen compleet toe. Ga je beste Maleis eens proberen bij de lurah of de penghulu, ze vinden het fijn als je eens aankomt,

Koop eens een bordje saté, dan zal je opvallen wat een flink meisje die verkoopster is, met haar dertien jaren maakt ze al een hele ceremonie van „dua puluh saté”, met de ketjap, een snufje van dit en een snufje van dat, lombok, brambang, djerok en wil de tuan ook wat „pedis”?

Zij is nu een koopvrouw tot en met, vijf minuten later, tussen de klanten door, blaast ze een ballonnetje op, wiegt het in haar armen, zoent het, spreekt er lieve woordjes tegen, en toont zich een moeder in de dop.

's Middags als de wind opsteekt, komen de eerste vliegers in de lucht, grote gevaarten met een speciale installatie om hem te laten brommen, nauwlettend volgt de trotse bezitter iedere beweging van zijn „vliegtuig”, wiegt met zijn hoofd mee op iedere wending, die het papier daarboven maakt, en als je belangstelling toont, biedt hij je het touw aan, dan mag de tuan het ook eens proberen.

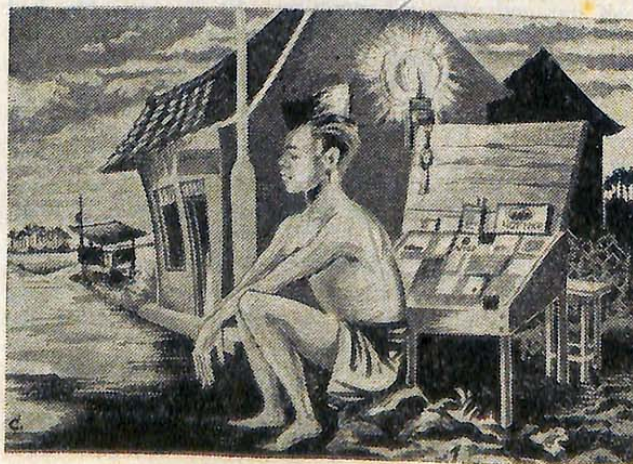
En als natuurlijk juist dan de vlieger eens kopje over gaat, dan lachen ze en komen de tongen los, en dan moest de tuan het eens zus of zo proberen, en of de tuan het niet mooi vindt. Kom je een andere dag nog eens kijken, dan loop je grote kans een reuze-exemplaar zo maar cadeau te krijgen en dan loopt de hele buurt uit om het evenement gade te slaan, de tuan gaat zijn eigen vlieger oplaten!

Zo tegen een uur of vijf gaan de jongens, zo tussen 7 en 10 jaar, spelletjes doen, tikkertje, en veel heel ingewikkelde gevallen, en zelfs een Lodojose versie op castie. Dat gaat zo door tot donker worden, hoe later, en dus, hoe koeler het wordt, des te levendiger wordt het spel, tot het donker is. De „bunker” is dan door de eerste wacht bezet, de jongens gaan huistoe en tellen nog eens: „Een, twee, drie, vier, vijf” om de tuans te tonen hoe goed ze die rare taal van de soldaten toch al kunnen spreken, en dan volgt een laatste „Slamet tidur, tuan!”

Dan vervagen de palmbomen tegen de steeds donkerder wordende avondhemel, waar een eerste ster pinkelt, alleen hoor je in de verte nog de laatste tonen van een liedje uit een overmoedige jongenskeel, tot dit verloren gaat in het gesjirp van de krekels en de blaf van een verre kampong hond.

Dan is het avond.

Res. Elt. J. Kohschulte.

Kerstfeest in het legerhospitaal

DOOR MEVROUW
L. J. C. SIMONS -

Voor de meesten van ons is Mevrouw L. J. C. Simons geen onbekende. Geregeld spreekt zij voor de radio om de familie-leden in Nederland in te lichten over de zieke en gewonde militairen, die hier in de hospitalen opgenomen zijn. In onderstaande bijdrage vertelt Mevrouw Simons hoe Kerstfeest in het Legerhospitaal te Batavia wordt gevierd.

Wanneer Kerstfeest in aantocht is, ziet men reeds dagen tevoren in het Hospitaal een stemming van blijde verwachting onder patiënten en verplegend personeel zich ontwikkelen. Naarmate de grote dag dichterbij komt, groeit naast dat blijde gevoel tevens een zekere spanning omtrent de vraag, wie straks de prijs voor de beste zaalversiering te beurt zal vallen. Een ieder werkt, voorzover zijn ziekte hem daartoe in staat stelt, naar beste vermogen mee, om de lauwerkrans van de overwinning voor zijn afdeling te veroveren. Men gaat zo op in zijn werk, dat men een wijle alles om zich heen vergeet, slechts gedachte en oog heeft voor het werkstuk, dat langzamerhand vorm krijgt onder van nerveuze verwachting trillende vingers.

Hier is het kandelaar, die tot een bevallig glanzend pronkstuk wordt opgebouwd uit waardeloze snippers blik, daar een engel, wiens vormen zich geleidelijk aftekenen onder kunstig gehanteerde figuurzaag; verderop is iemand bezig met penseel en verfdoos de kerstpoppetjes in kleurige gewaden te steken en daarginder worden sterren en andere kerstboomversierselen uit karton en zilverpapier te voorschijn getoverd.

Tracht de bedrijvige schare nu niet af te leiden, door een praatje met hen aan te knopen. Hoe gaarne daartoe anders ook bereid, hebben zij daar thans geen tijd voor. Indien aangesproken, heffen zij onwillig hun, van emotie blozende gezichten, even naar U op, in hun ogen het stille verwijt van: „Ziet U dan niet, dat ik nu wel iets anders te doen heb, dan over koetjes en kalfjes te praten?”

Op zaal hebben verplegend personeel en C.V.F.-dames hun handen vol met het geven van aanwijzingen. Het befaamde Eiland toont een ongekende bedrijvigheid, die de leider der arbeidstherapie voor hete vuren stelt. Talrijk zijn de problemen, welke hem in deze tijd worden voorgelegd, want het valt niet altijd gemakkelijk, met de bescheiden beschikbare hulpmiddelen aan de speelse verbeelding der knutselende menigte stoffelijke vorm te geven. Zijn vindingrijkheid wordt zwaar op de proef gesteld, maar geen puzzle is zo ingewikkeld, of er wordt tenslotte een bevredigende oplossing voor gevonden.

Naarmate de dagen verstrijken, wordt het aantal der schaapjes, die straks rondom Bethlehem zullen grazen, groter; ook herdertjes zijn er reeds om de kudden te bewaken en de engel, die hun de glorieuze boodschap van de geboorte des Verlossers zal brengen. De drie Wijzen uit het Oosten staan bereids gereed, om, geleid door de ster, op hun kamelen gezeten, de lange tocht naar het Kind in de kribbe te aanvaarden.

Maar niets van dit alles wordt met zoveel liefderijke zorg in elkaar geknutseld als de kribbe zelf. Hoewel de tijd reeds begint te dringen, is die nog steeds niet naar ieders zin. Men staat hier blijkbaar voor een schier onoplosbaar dilemma; immers moet zij de rustieke eenvoud der kribbe behouden, terwijl men er aan de andere kant zo gaarne een wiegje van zou willen maken, schoon genoeg en waardig, om zo aanstonds het Goddelijk Kind tot eerste rustplaats te dienen. Tenslotte is er geen tijd meer, om er zich nog langer het hoofd over te breken en wordt ze — met een verontschuldigend gebaar voor de feilen, welke haar wellicht nog mochten aankleven — opgesteld onder de boom, die reeds met veel glinstering omhangen, een voorproef geeft van de grootsheid van het feest, dat voor de deur staat.

Zo gaan de laatste dagen voorbij. De spanning stijgt met het uur. Enkele nakomers zijn er nog, die hun bijdrage niet hebben ingeleverd, en zich zenuwachtig maken, niet op tijd klaar te komen. Doch geen nood, iedereen wil helpen, de achterstand in te halen, want Kerstmis is het feest van liefde en kameraadschap, van verbroedering en saamhorigheid. De zaal vormt één groot huisgezin, dat eendrachtig samen-

werkt tot schepping van een waardige sfeer voor de grote dag; de feestversiering is één gemeenschappelijke bijdrage ter gedachtenis aan het blijde gebeuren, nu bijna 2000 jaar geleden om Bethlehem's velde.

Eindelijk komt de avond van 24 December. De duisternis valt en honderden kaarsjes vullen de zalen met hun feestieke flakkerlichtjes, dansende schaduwen tekenend op tevreden, gelukkige gezichten. Straks zullen alle klokken, groot en klein, over de gehele wereld met hun metalen stem de blijde vredesboodschap verkonden aan de mensen, die van goeden wille zijn. Ziekten en verplegend personeel verlustigen zich in het schaterend geflonker der kaarsvlammen op de gouden en zilveren kerstboom-ornamenten.

Ook de ernstige patiënten, die hun bed niet kunnen verlaten, vergeten een korte spanne tijds hun leed of pijn, opgaand in de algemene vreugde, om de geboorte van het Goddelijk Kind, dat is gekomen om de zondenlast van de wereld weg te nemen. Zie maar, hoe een tevreden glimlach speelt om het anders zo zorgelijke, door pijn vertrokken gelaat van die blonde jongeman daarginds. Zijn gedachten hebben zich losgemaakt van zijn machteloos neerliggende benen, zijn gebroken rug, en toeven een wijle bij de kribbe, waar in de gedaante van een hulpeloos Kind, zijn hoop op herstel ligt en de belofte, dat hij zijn kruis niet alleen zal behoeven te dragen. Zelfs de onverschilligen op godsdienstig gebied komen onder de indruk van het wonderlijk Kerstnachtgebeuren. Wellicht hebben zij niet dat heerlijke warme gevoel der gelovigen diep in hun hart, maar toch zien zij vol schroom neer op het tafereel aan de voet van de Kerstboom en trachten zich verdienstelijk te maken door een plaatsje te zoeken dichtbij de wateremmers, die zijn klaar gezet om eventuele brandjes te blussen. Dit is een noodzakelijke voorzorgsmaatregel, want in het warme tropenklimaat vallen de kaarsjes nogal eens flauw en wanneer zij dan per ongeluk hun gloeiende kopjes neerleggen op een met watten nagebootst sneeuwlandschap of op het stro van de stal, dan gaat — als men er niet vliegensvlug bij is — binnen de minuut in vlammen op, waar men weken lang zo hard aan heeft gewerkt.

Het duurt lang, die avond, voor iedereen de slaap kan vatten. Het feest is nog maar pas begonnen en morgen zal er kersttafel zijn met heerlijk krentenbrood, zullen er kerstliederen worden gezongen door een koortje onder leiding van aalmoezenier of veldprediker, zullen cadeaux worden uitgereikt, net als vroeger thuis. En, wanneer de slaap dan eindelijk komt, is die niet bij machte, de innerlijke beweging geheel tot rust te brengen, zweeft menigeen op droomvleugels weg uit het stille hospitaal, over land en over zee, naar de stad of het dorp, waar hij zijn dierbaren op dit ogenblik eveneens rondom de Kerstboom verenigd weet. Doch lang kan hij temidden der zijnen niet toeven, want vroeg reeds doortrillen blijde kerstmelodieën de ochtendstilte. Het feestprogramma bereikt zijn hoogtepunt, als straks de NIWIN- en C.V.F.-Kerstpakketten worden uitgereikt. Algemeen is de vreugde, waarmee deze kleine attenties door de patiënten worden begroet, aandoenlijk soms de dankbaarheid, welke voor de kleinste bewijzen van medeleven en sympathie wordt getoond.

De soldaat heeft het niet makkelijk in de tropen; veel moet hij zich ontfangen en zwaar zijn de offers, die van hem worden gevraagd. Daarnaast zullen er echter ook enkele lichtpunten zijn in het overigens vrij sombere beeld zijner Indische herinneringen. En wie in het Legerhospitaal te Batavia een Kerstfeest heeft meegevierd, zal ongetwijfeld een lichtpunt in zijn herinnering rijker zijn geworden.

boezemvrienden in de strijd, wat ons begrip „Wapenbroeders” zeer nabij komt.

Na twee verticale strepen, die het begin van de volzin aanduiden, volgt de aksara *ma* (*mò*). Door het boogje er boven krijgt zij de waarde *mi*. De volgende aksara stelt *ta* (*tò*) voor. Door er de aksara voor *ra* (*rò*) in haar verbindingsvorm onder te plaatsen wordt het teken voor *ta* van zijn klinker beroofd. Zo stelt de tweede groep dus *tra* (*trò*) voor. Hierop volgt het teken voor *da* (*dó*). De streep erboven voegt een slot *r* toe; dus *dar*. Daarop volgt de aksara *ma* (*mò*). Het teken daaropvolgend is de aksara *ha* (*hò*), gebezigd wanneer een woord met een klinker begint; hetzelfde teken als boven de eerste aksara geplaatst, verandert de klinker in *i*. Het kleine boogje boven de aksara voegt hieraan de *ng*-klank toe. De laatste drie aksara's stellen achtereenvolgens *nga* - *la* - *ga* voor. Daarop volgt dan nog een sluitteken.

De uitvinding van het Javaanse schrift wordt toegeschreven aan de legendarische figuur *Adji Saka*. Niet lang geleden heeft WB de legende over het ontstaan van het Javaanse alfabet afgedrukt. De twintig aksara's, verenigd in vier groepen van vijf, vormen tezamen de vier zinnen, waarmee *Adji Saka*, het schrift uitvindende, een bepaalde gebeurtenis voor het eerst heeft opgetekend. De eerste zin is: *hana tjaraka*, er waren afgezanten. Naar het tweede woord heet een Javaans spelboekje nog steeds *tjarakan*.

INDIA.

Het volgende land, dat we bezoeken, is India. Ons visitekaartje zou er in dat land zo uitzien:

सैनिक साधिया

We hebben hier te maken met het *Hindi*, welke taal tegenwoordig de officiële voertaal in India is.

Men maakt onderscheid tussen de gesproken taal en het schrift. De eerste heet *Hindi*, het schrift wordt aangeduid als „*Devnagri*”. Hierin komen 11 klinkers en 35 medeklinkers voor.

India kent zeer vele talen, waaronder er 18 van grote betekenis zijn, maar het *Hindi* is de nationale taal. Men krijgt een indruk van het belang van deze taal, wanneer men weet, dat van de 350 miljoen inwoners van India ongeveer 200 miljoen mensen de taal spreken en 250 miljoen haar kunnen lezen.

Het *Hindi* ontstond uit het *Sanskrit*, dat hetzelfde schrift bezit. Het kan er waarschijnlijk aanspraak op maken de oudste levende taal in de wereld te zijn. Godsdienstige Hindoe-geschriften, daterend uit 2500 voor Christus, werden in „*Devnagri*” te boek gesteld, evenals de Vedische gezangen, de eerste uitingen van de Indiase cultuur. De Veda's waren de literaire producten van de Ariërs, die het rijke land van India binnenstroonden. De onsterfelijke Indiase dichter *Rabindranath Tagore* heeft deze zangen beschreven als „het dichterlijk testament...van een volk met grote verbeeldingskracht, dat zich bij de dageraad der beschaving bewust werd van het onuitputtelijke mysterie, dat Leven heet”.

PAKISTAN.

Aan India grenst Pakistan. Hier is het *Urdu* de lingua franca, de algemene voertaal. De grammaticale structuur van het *Urdu* is gelijk aan die van het *Hindi*. Er is dus wat dat betreft geen wezenlijk verschil tussen beide talen.

De verschillen moeten gezocht worden in de woordkeuze en de staande uitdrukkingen. *Urdu* bezigt veelal woorden, die van Arabische of Perzische oorsprong zijn, terwijl het *Hindi* meer gebruik maakt van *Sanskrit*-woorden. Door het ontstaan van Pakistan als jonge Islamietische staat, neemt de *Urdu*-taal vanzelfsprekend meer Arabische woorden in haar woordenschat op dan voorheen. Ongeveer 90 miljoen Pakistaners spreken nu die taal naast hun eigen streektaalen, waarvan Pakistan, evenals India, er vele bezit.

ARABIË

Tenslotte richten wij de blik naar de landen van het Nabije Oosten. Wat U hieronder ziet, zou de kop kunnen zijn voor „Wapenbroeders”, wanneer het blad in een der landen van de Arabische Liga zou verschijnen.

De uitspraak luidt: *Ichwaan fil-kifaah*.

اخوان في الكفاية

Het Arabische schrift neemt na het Latijnse wat verbreiding betreft de eerste plaats in. Behalve in de Arabische landen, waar het algemeen in gebruik is, vindt het ook in andere Moslimse landen toepassing. Alleen Turkije heeft het in 1928 officieel afgeschaft en vervangen door het Latijnse alfabet.

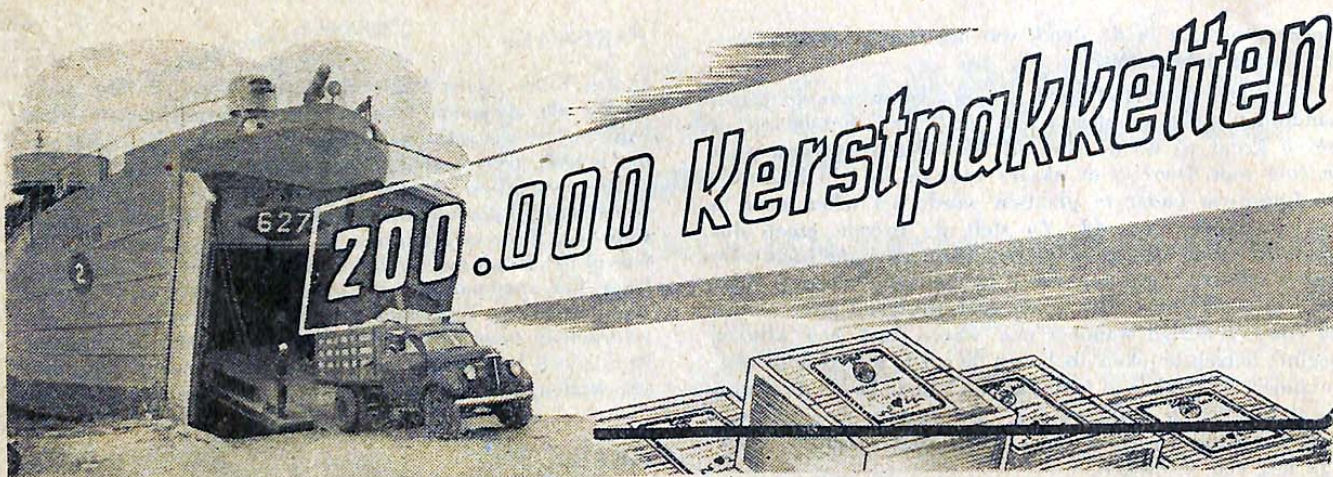
In Indonesië wordt het Arabische schrift met de komst van de Islam ingevoerd en het is, met geringe wijzigingen, geschikt gemaakt voor de Maleise schrijftaal.

Het wordt geschreven van rechts naar links en telt 28 tekens. Oorspronkelijk werden verschillende medeklinkers door dezelfde letters weergegeven. Pas later is men er toe overgegaan deze door het plaatsen van punten boven of onder de letters te onderscheiden. Voor korte klinkers bestaan geen afzonderlijke lettertekens.

De Arabische taal behoort tot de jongste tak van de zg. Semietische taalgroep. Aangezien de Koran, de Heilige Schrift der Islamieten, in het Arabisch is geopenbaard, is dit de liturgische taal van de gehele Moslimse wereld geworden. Alleen het moderne Turkije moet hier als uitzondering worden genoemd.

Daar, naar Islamietische opvatting, de Koran Gods eigen woorden bevat, heeft de Koran op de ontwikkeling van het Arabisch en de daarin geschreven literatuur een unieke invloed uitgeoefend.

Ook in Indonesië wordt het Arabisch in talloze godsdienstschoenen onderwezen en bestudeerd. Een groot aantal Arabische woorden is door de Indonesische talen overgenomen. In de bloeiperiode van de Islamietische cultuur heeft eveneens ontleening door Westerse talen plaats gevonden.

Priokhaven is heet en onherbergzaam. Er is schaduw noch rust op de vlakke straten, waarlangs de goedangs zich aaneenrijen. Loodscomplexen met grauwe muren en golf-ijzeren daken. Wie een paar uur de stof en stank ingeademd heeft, kan zich moeilijk voorstellen dat de zee vlakbij is, wijd en zuiver.

Tussen de vemen en loodsen staan ook een stuk of wat goedangs van de Welzijnsverzorging. Daar wordt dat deel van de legerbevoorrading opgevangen, dat „niet valt onder de directe legerbehoefte”, zoals het in de voorschriften heet. Geen voedsel, bewapening en uitrusting, maar wel scheermesjes en baby-piano's, lucifers en gramfoonplaten, was-zeep en filmjeeps. En ook.....Kerstpakketten.

Ze liggen in grote kartonnen dozen hoog en breed opgestapeld als een blok huizen. Drietonners rijden voor en worden snel geladen. Toch lijkt het of na uren werken nog niets van de enorme voorraad geslonken is. Maar buiten voegt zich truck na truck in het convooi, dat een pendeldienst onderhoudt van de 2e op de 3e haven. Daar ligt een LCT, de gapende muil van het laadruim wijd open. Bestemming: Soerabaja. Lading: Kerstpakketten voor Oost-Java. Achter de goedangs rangeert een lange goederentrein: „Vanmorgen geladen, de eerste hap voor West-Java.”

Het is een groot en kostbaar bedrijf, dat daar in Priok door welgeteld zeven-en-dertig mensen gedreven wordt. Indonesië's grootste importfirma met een omzet van miljoenen per maand, met een afzetmarkt op een gebied van vijftig maal Nederland. Het plukje wapenbroeders, dat daar zit, ziet van Indonesië niet veel meer dan een stukje blauwe lucht tussen open goedangdeuren. Ze hebben geen van allen ooit in het havenbedrijf gezeten, „maar aldoende leert men”.....Door hun handen gaat ieders maandrantsoen, ging ieders Kerstpakket. Zij zijn het verlengstuk van de Nationale Inspanning Welzijnsverzorging Indonesië. Zeker voor wat de *inspanning* betreft, want in Priok werd door zeven en dertig man dagen en nachten achtereen gewerkt om 200.000 Kerstpakketten op tijd naar de troep te krijgen.

In Nederland is het de NIWIN, die namens het Nederlandse volk als gulle gever optreedt. Scheepsladingen gingen naar Indonesië: lectuur, sportartikelen, radio's, rimboekisten en nu voor de vierde maal 200.000 Kerstpakketten. Wie draagt er zorg voor, dat dit alles tenslotte de troep bereikt, zodra er weer een schip met NIWIN-lading in Priok valt?

VAN WAAR OOK TER WERELD!

„ONS HART IS BIJ HEN”

Soms kost het moeite het je voor te stellen en tastbaar te maken. Dan komen er rimboekisten en Kerstpakketten en je weet dat duizenden Nederlanders op die manier hebben willen zeggen: „Jongens hou je goed

— Thuis wordt er nu aan ons gedacht, maar ook op de farms van Canada of in deftige Ambassades, overal ter wereld, waar Nederlanders in den vreemde Kerstmis vieren.

Nederlanders in Griekenland wensen de strijdkrachten in Indonesië een gelukkig Kerstfeest en veel heil en zegen = **BOISSEVAIN + ATHENE**

Nederlanders in Antwerpen wensen de militairen in Indonesië een gelukkig Kerstfeest en voorspoedig 1950 = **NIWINKOMITE ANTWERPEN +**

Voor Militairen in Indonesië stop Nederlanders te Bangkok verzonden 340 NIWIN Kerstpakketten komma wensen U door bemiddeling Wapenbroeders goede Kerstdagen voorspoedig Nieuwjaar = **NIWIN COMITE BANGKOK +**

Nederlanders in Zweden komma doordrongen van zware taak door U in afgelopen jaren verricht wensen U militairen in Indonesië een vredig Kerstfeest en behouden thuiskomst in Nieuwe jaar = **NIWIN COMITE ZWEDEN +**

De Nederlanders in Amerika wensen de militairen in Indonesië een gelukkig Kerstfeest en voorspoedig 1950 = **NIWIN COMITE WASHINGTON +**

Niwin supporters in Australië wensen militairen in Indonesië een gelukkig Kerstfeest en voorspoedig 1950 laat ons evenals onze voorouders in donkere tijden vertrouwen en bemoeiding putten uit vast geloof toekomst quoted het zal waarachtig wel gaan ev vanderlaan ++ **SYDNEY**

Nederlanders Mexico wensen militairen Indonesië gelukkig Kerstfeest voorspoedig 1950 + **NIWIN COMITE MEXICO ++**

Kleine Nederlandse kolonie in Noorwegen wensen de militairen in Indonesië een gelukkig Kerstmis en een voorspoedig 1950 bij voorkeur in Nederland = **polak/OSLO +**

Nederlanders in Hongkong wensen de militairen in Indonesië een gelukkig Kerstfeest en voorspoedig 1950 ++ **HONGKONG +**

Inwoners van Curaçao wensen de militairen in Indonesië een gelukkig Kerstfeest en voorspoedig 1950 = **NIWIN COMITE CURAÇAO +**

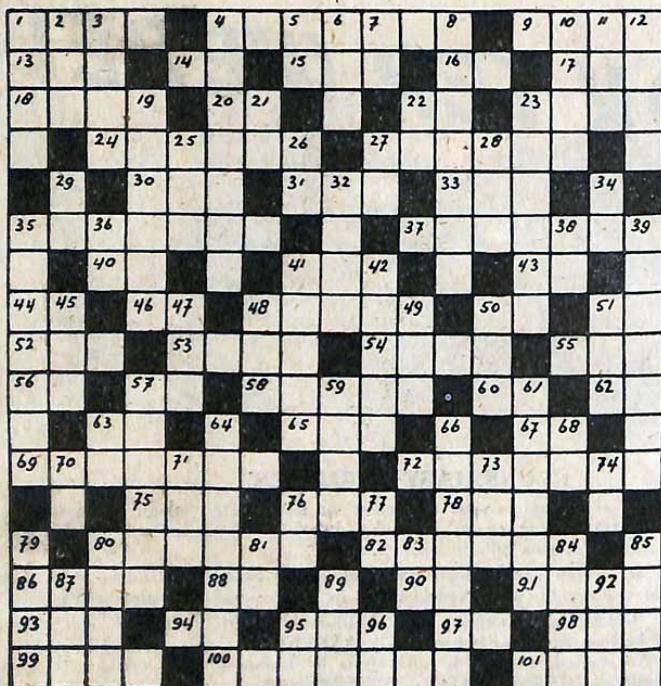
Personeel Nederlandse Ambassade Ottawa wenst militairen in Indonesië een gelukkig Kerstfeest en voorspoedig 1950. + **OTTAWA +**

Nederlanders Columbia wensen militairen Indonesië gelukkig Kerstfeest en voorspoedig 1950 = **NIWIN COMITE BOGOTA.**

Nederlanders in het Verenigd Koninkrijk wensen de militairen in Indonesië een gelukkig Kerstfeest en een voorspoedig 1950 **NIWIN COMITE stop COMITE VOOR ONTSPANNING VAN NEDERLANDSE MILITAIREN TE LONDEN stop DE NEDERLANDSE VERENIGING TE LONDEN stop DE NEDERLANDSE VROUWENVERENIGING EN VERENIGING NEERLANDIA =**

Namens Nederlanders in Finland beste Kerst- en Nieuwjaarswensen voor militairen in Indonesië = vandyerlugt/**HELSINGFORS**

Nederlanders en vrienden van Nederland in Denemarken zenden de militairen in Indonesië hun beste wensen voor een gelukkig Kerstfeest en voorspoedig 1950 = **NIWINCOMITE DENEMARKEN =**

Elke week brengen wij een kruiswoordpuzzel in „Wapenbroeders”. Wat dat aangaat is er ook ditmaal dus niets nieuws onder de tropenzon. Die puzzles, 52 stuks in het jaar, zijn bestemd voor de mensen die niets liever doen dan met een stompe potlood letters in te vullen in daarvoor bestemde vakjes. Elke week lossen ze de puzzle trouw op, de volgende week kunnen zij de oplossing lezen en daarmee is de kous af.

Met deze Kerstpuzzel is het enigszins anders gesteld. Het is nu niet alleen „de sport om de sport”, neen, er zit voor de inzenders van een goede oplossing „iets aan vast”. Ook dit jaar deden wij geen vergeefs beroep op de Dienst Welzijnsverzorging, die zich direct bereid verklaarde bij te springen. We kunnen ons niet herinneren ooit de beschikking te hebben gehad over een dergelijk stel aanlokkelijke prijzen als dit jaar. Kijkt U zelf maar:

Kerst PUZZLE

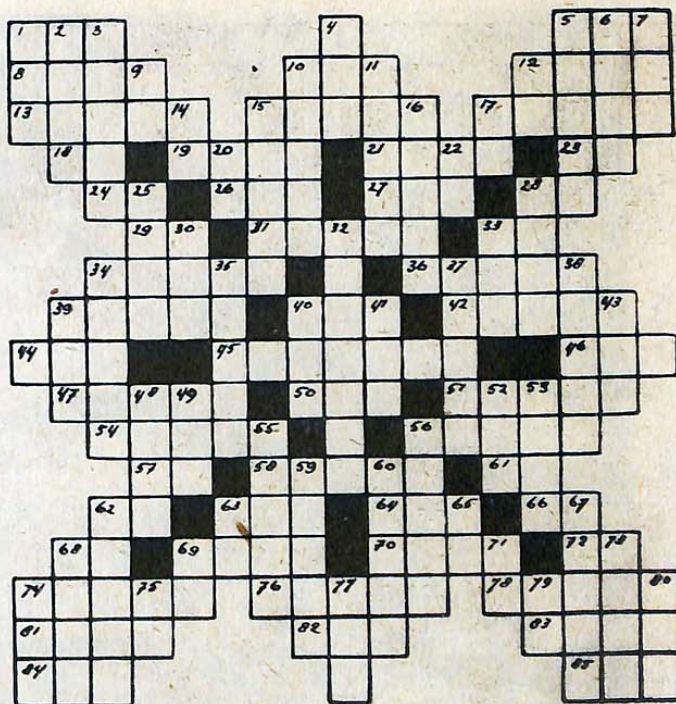
Horizontaal:

1. Beleid; 4. Griekse naam voor Ceres; 9. Onderdeel van een molen; 13. Pers. vnmw.; 14. Noot; 15. Zwart agaat; 16. Bijwoord; 17. Duinvallei; 18. Eerste koning van het Joodse volk; 20. Reeds; 22. Voormiddag (Eng.); 23. Tijdperk; 24. Bloem; 27. Metaalerts; 30. Op die manier (o. sp.); 31. Sneeuwschaats; 33. Ontkenning; 35. Lid van een vertegenwoordigend college; 37. Episch lyrisch gedicht; 40. Snee; 41. Berg; 43. In ruste; 44. Aanhef; 46. Lekkernij; 48. Plaats in Zwitserland; 50. De onbekende; 51. Maanstand; 52. Zwemvogel; 53. Aansporing om aarzeling te overwinnen; 54. Zangstuk; 55. Bijbelse figuur; 56. Scheepsterm; 57. Waterpeil; 58. Zekere blauwe verf; 60. Rivier in Italië; 62. Hetzelfde; 63. Voorzetsel; 65. Behoeftig; 67. Motorraces in Assen; 69. Russisch theetoeistel; 72. Arbeider in de metaalindustrie; 75. Kwab; 76. Onbep. vnmw.; 78. Familielid; 80. Kromme lijn; 82. Deftige dame; 86. Rivier in Spanje; 88. Meisjesnaam; 90. Bijbelse figuur; 93. Hobbelig; 94. Tegenwoordig; 95. Europeaan; 97. Voedingsmiddel; 98. Pratende vogel; 99. Tegen; 100. evenaar; 101. Boom.

Verticaal:

1. Proefneming; 2. Bevelhebber (Turks); 3. Niet warm; 4. Samenspraak; 5. P.f.; 6. Boom; 7. Geheel de Uwe; 8. Knolradijs; 10. Denkbeeld; 11. Voordat; 12. Kilvochtig; 19. Lepra; 21. Titel; 22. Reeds; 23. Zedelijk verheffen; 25. Heet (Eng.); 26. Spil; 27. Titel; 28. Meisjesnaam; 29. Lidwoord; 32. Gewicht; 34. Jongensnaam; 35. Bezoldiging; 36. Voorzetsel; 38. Voormiddag; 39. Smaldeel; 41. Geur; 42. Godsdienstig lied; 45. Groente; 47. Vocht; 48. Voegwoord; 49. Stuk in een krant (afk.); 50. Drinkkom; 51. Vreemde munt; 57. Griekse Godheid; 59. Behoeftig; 61. Hoofdstad van Canada; 63. Voortzetsel; 64. Een vast bezoeker; 66. Diamantbewerker (o. sp.); 68. Afkorting; 70. Voertuig; 71. Geheel gevuld; 73. Vogel; 74. Daar; 76. Motorschip; 77. Ondernemingsvorm; 79. Griekse Godin; 80. Peulvrucht; 81. Rivier in Italië; 83. Reichsmark; 84. Getij; 85. Tijdaanwijzer; 87. Kaar; 89. Verenigde Staten; 92. Vroeger; 95. Grieks voorvoegsel; 96. Geheel de Uwe.

- 1e prijs: Een PARKER 51 VULPEN
 2e prijs: ONOTO-vulpen
 3e prijs: Foto-toestel met vijf filmpjes
 4e prijs: Foto-toestel
 5e prijs: Ping-Pong-spel
 6e prijs: Monopoly-spel
 7e prijs: Staafzaklantaarn
 8e en 9e prijs: Mondharmonica's
 10e prijs: Boekwerk
 11e prijs: Foto-album
 12e en 13e prijs: Sigaretten-aanstekers
 14e prijs: Vijf rolfilms
 15e en 16e prijs: Spiegels
 17e en 18e prijs: Plastic zeepdozen

Het zal wel overbodig zijn deze Kerstpuzzel nog bijzonder in Uw belangstelling aan te bevelen. De opgave ziet er nogal omvangrijk uit. Laat U daarvoor echter niet afschrikken. Moeilijk is deze prijsvraag niet en iedereen heeft een behoorlijke kans.

ATTENTIE: Ook zij die binnen korte tijd naar Nederland zullen vertrekken, kunnen mededingen. Deze a.s. demobilisanten worden verzocht bij de oplossing hun adres in Nederland te vermelden. Indien zij een prijs winnen, kan deze naar hun burgeradres in Holland worden opgezonden.

Verdere voorwaarden.

1. Alleen militairen kunnen aan deze prijsvraag deelnemen
2. Inzendingen moeten binnen zijn uiterlijk op 15 Maart 1950
3. Oplossingen moeten duidelijk, LIEFST IN BLOK-SCHRIFT, worden ingezonden
4. In de linkerbovenhoek van enveloppe of postvel te vermelden: „Kerstpuzzel”
6. Ons adres: Redactie Wapenbroeders, Roomse Kerkweg 2, Batavia.

1. Bestemming; 5. Loot; 8. Lied; 10. Vraagstuk; 12. Verbond; 13. Hoefdier; 15. Dekkleed; 17. Roofdieren; 18. Afkorting; 19. Schermbt. plant; 21. Grote menigte; 23. Bijwoord; 24. Waterstand; 26. Aanwijzend voornaamwoord; 27. Nederlandse rivier; 28. Heer; 29. Reeds; 31. Visolie; 33. Riviertje in Nederland; 34. Bewijs van eerbetoen; 36. Germaanse Zeegod; 39. Davies; 40. Plaats in Finland; 42. Heilig boek; 44. Plaats in de Pyreneën; 45. Deel van Canada; 46. Derhalve; 47. Bediende; 50. Bouwland; 51. Half edelgesteente; 54. Rijtuig; 56. Deel van een strikinstrument; 57. In orde; 58. Room; 61. De oudere; 62. Onmeetbaar getal; 63. Uitroep; 64. Oppervlaktemaat; 66. Lidwoord; 68. Nummer; 69. Pantoffel; 70. Kleur; 72. Godsdienstige orde; 74. Bekend 17e eeuws dichter; 76. Jaargetijde; 78. Bekend Noors schrijver; 81. Vulkaan in Europa; 82. Meisjesnaam; 83. Aanwijzend voornaamwoord; 83. Deel v.e. boom; 85. Vochtig.

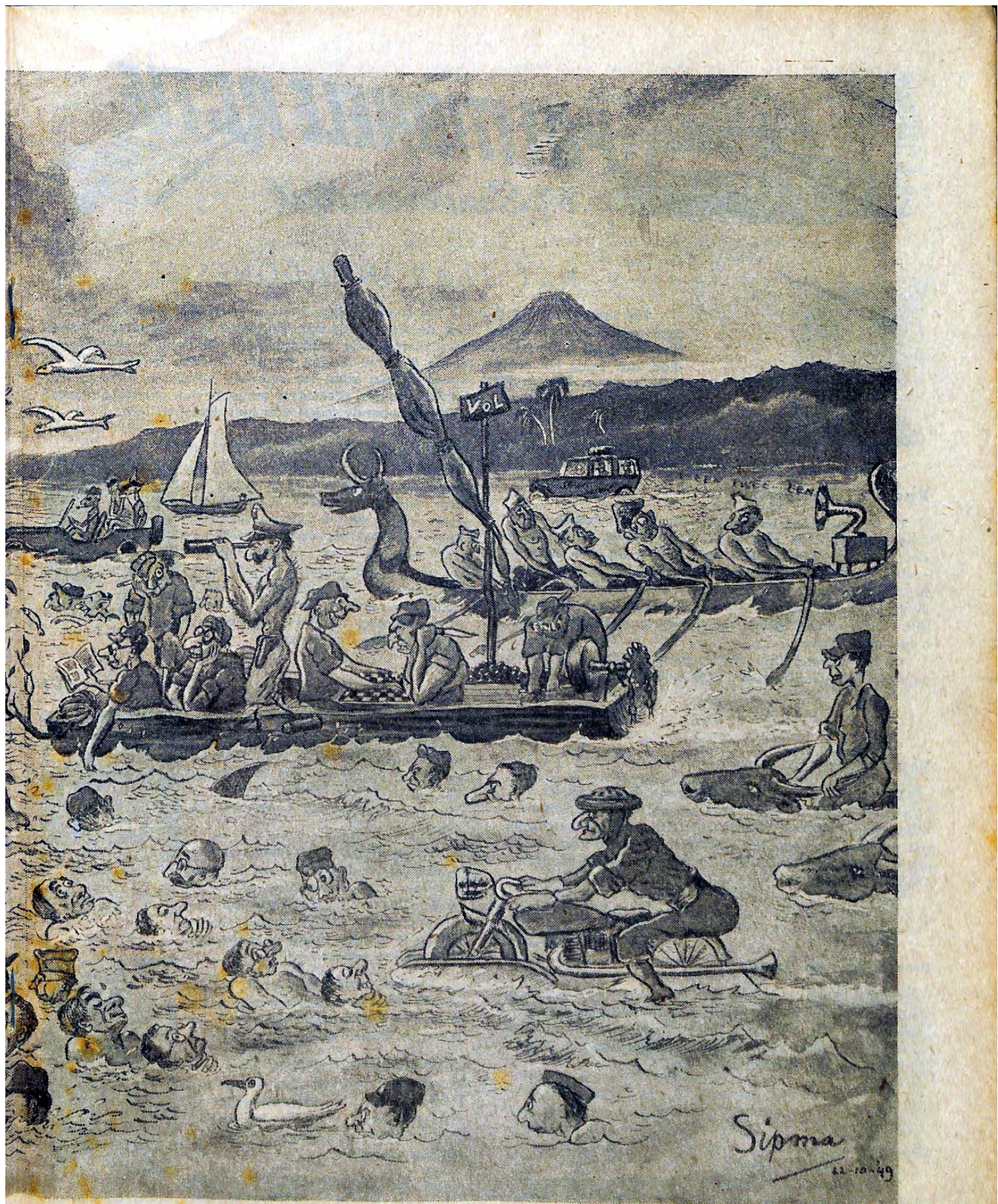
Horizontaal:

1. Europeaan; 2. Havenplaats a.d. Noordkust van Afrika; 3. Driekroon; 4. Lichaamsdeel; 5. Mannelijk dier; 6. Lichaamsdeel; 7. Voorzetsel; 9. Voertuig; 10. Wapen; 11. Vrouw van Jason; 12. Toon; 14. Lidwoord; 15. Top; 16. Godin van de vrede; 17. Voorzetsel; 20. Afkorting; 22. Onder meer; 25. Gedeelte; 28. Leger; 30. Stuk hout; 32. Land in Europa; 33. Pers. vnmw.; 34. Rus; 35. Nimmer; 37. Heiligenbeeld; 38. Moderne uitvinding; 39. Zandachtig; 40. Griekse Godin; 41. Zeebewoner; 43. Getal; 48. Gevangenis; 49. Eikschors; 52. Nauwe doorgang; 53. Karakter; 55. Vis; 56. Reeks; 59. Weefselraad; 60. Eiland; 62. Opschik; 63. Reeds; 65. Lengtemaat; 67. Plaats in Duitsland; 68. Rekening; 69. Afkorting; 71. Ad interim; 73. Plaats in Duitsland; 74. Lidwoord; 75. Zangnoot; 77. Lichaamsdeel; 79. Buitengewoon; 80. Keurig.

Verticaal:

Het onderdeel, dat de boot miste

en toch met Kerstmis thuis wilde zijn...

van **POLITIONELE ACTIE** tot Souvereiniteit

HET JAAR IN INDONESIA

W. Drees

Resolutie Veiligheidsraad

De Veiligheidsraad bespreekt de situatie in Indonesië, welke ontstond na de 2e pol. actie. Dr. v. Royen kondigt een onderzoek aan i.z. de Bangka-affaire. Eind Januari aanvaardt de Veiligheidsraad zijn resolutie. Nederland maakt bezwaar tegen herstel van het Rep. gezag in Djokja en de grotere bevoegdheden van de C.G.D., die thans „Commissie van V.N. voor Indonesië” heet. Min. President Drees en Jhr. Michels van Veruynen komen voor besprekingen naar Indonesië.

Op 10/1 arriveert Viruly met de eerste postzending in Batavia na uitvaardiging landingsverbod door Pakistan en India.

JANUARI

Nederlandse protesten, voor de Alg. Vergadering der V.N. De Sultan van Djokja reist naar Batavia en Dr. v. Royen reist voor besprekingen naar Indonesië. Hij deelt mede, dat de soevereiniteitsoverdracht compleet en onvoorwaardelijk zal zijn. De repatriëring van Ned. militairen zal de volgende maand worden hervat. De terugkeer van de Rep. Regering wordt voorwaardelijk aanvaard. De UNCI brengt rapport uit over de militaire toestand op Java en Sumatra.

Mr. D. U. Stikker

Hoogspanning

De tijd, volgend op de aanvaarding van de resolutie der V.S., China, Noorwegen en Cuba, vormt een periode van diplomatieke hoogspanning. Dr. Beel vertrekt naar Nederland en keert terug met een plan voor een R.T.C., dat voorziet in vervroegde overdracht van de soevereiniteit. Minister Sassen is intussen afgetreden als Minister van O.G.

FEBRUARI

Besprekingen op Bangka

Op Bangka worden besprekingen gevoerd met de Rep. leiders. De B.F.O. aanvaardt de uitnodiging tot de R.T.C. Sukarno eist eerst herstel van de Rep. regering te Djokja. Canadese afgevaardigde in de V.R. doet een voorstel tot voorafgaande besprekingen in Batavia. De V.R. neemt een nieuwe resolutie aan.

MAART

Republiek herrijst

Amerika besluit E.C.A.-hulp aan Nederland niet stop te zetten, tenzij de V.N. sancties tegen Nederland afkondigen. Minister Stikker keert terug uit Amerika. De Indonesische kwestie, komt, ondanks

APRIL

Generaal Spoor overleden

Informele besprekingen van de B.F.O. verlopen bevredigend. Mr. Moh. Rum vertrekt voor de tweede maal naar Bangka. De B.F.O. herkijst Sultan Hamid II als voorzitter; Anak Agung wordt vice-voorzitter.

Tijdens de voorbesprekingen wordt een accoord bereikt; het herstel van het gezag in Djokja wordt aanvaard op voorwaarde, dat de militaire rust gehandhaafd blijft. Aan hen, die Djokja voor de gezagsoverdracht wensen te verlaten, wordt de mogelijkheid tot evacuatie gegarandeerd.

Dr. Beel vraagt ontslag als H.V.K., daar hij zich niet kan verenigen met de huidige koers van de regeringspolitiek. Tot opvolger wordt benoemd de Heer A. H. J. Lovink.

Luitenant-Generaal S. H. Spoor wordt bevorderd tot Generaal. Kort daarop volgt het bericht, dat de Legercommandant aan een hartkwaal is overleden. Zijn stoffelijk overschot wordt op plechtige wijze op Menteng Pulo begraven.

De Chef Generale Staf, Generaal-Majoor D. C. Buurman van Vreedon wordt benoemd tot wnd. Legercommandant.

Gen. Spoor

Gen. Buurman v. Vreedon

JUNI

Gezagswisseling

De nieuw benoemde H.V.K., de Heer A. H. J. Lovink, aanvaardt het bestuur uit handen van Dr. L. J. M. Beel. De Mariniersbrigade wordt opgeheven. Moh. Hatta vertrekt naar Kota Radja. Er wordt een aanslag gepleegd op Mevrouw Sukarno te Djokja. Minister v. Maarseveen brengt een bezoek aan Indonesië. De B.F.O. verwerpt de resolutie der Sumatra-conferentie. Generaal Spoor wordt posthuum begiftigd met het M.W.O. De K.L.M.-Constellation „Roermond” verongelukt bij Bari. De Sultan van Djokja wordt, tezamen met militaire waarnemers van de Unci, in een jeep beschoten. Wonosari, ten Z. van Djokja, wordt aan de TNI overgedragen. Minister van Maarseveen vertrekt vol lof over Indonesië weer naar Nederland. Djokja wordt geëvacueerd, hetgeen zonder incidenten verloopt. 2200 man der TNI bezetten de Rep. hoofdstad.

JULI

R.T.C.-plannen gereed

Een Republikeinse missie vertrekt naar Padang. Sukarno c.s. keren van Bangka naar Djokja terug. Generaal-Majoor Buurman van Vreeden wordt benoemd tot Legercommandant tevens Secr. van Staat v/h Departement van Oorlog en bevordert tot Luitenant-Generaal. Mr. Sjafruddin vertrekt uit Padang naar Djokja. De Constellation „Franker” verongelukt bij Vera Cruz; twaalf Amerikaanse journalisten, die een bezoek hebben gebracht aan Indonesië, komen bij deze ramp om het leven. Het Kabinet-Hatta aanvaardt de van Royen-Rum-overeenkomst. De B.F.O.-delegatie vertrekt naar Djokja voor het bijwonen van de Inter-Indonesische Conferentie.

AUGUSTUS

De R.T.C. begint

Het tweede deel van de Inter-Indonesische Conferentie, te Batavia, levert volledige overeenstemming op tussen B.F.O. en Republikeinen. De Cease Fire wordt afgekondigd voor Java ingaande op 10 Augustus 24.00 uur. Een nieuw Republikeins kabinet wordt samengesteld, Moh. Hatta blijft premier. Dr. van Royen keert terug naar Nederland. Generaal-Majoor Mojot wordt benoemd tot Adviseur Generaal van de Legercommandant. Kolonel van Leeuwen wordt benoemd tot Kwartiermeester-Generaal en bevordert tot Generaal-Majoor. Kolonel van Langen benoemd tot Generaal-Majoor. De Cease Fire voor Sumatra gaat in op 14 Augustus 24.00 uur.

Drs. Moh. Hatta

Te Den Haag vindt de opening plaats onder voorzitterschap van Minister-President Drees van de Ronde Tafel Conferentie.

Dr. Drees: „Wij staan op de drempel van een historisch gebeuren, dat, hoe het zich ook moge ontwikkelen, voor de volkeren van Indonesië en Nederland van welhaast niet te beschrijven betekenis, zal zijn”.

Moh. Hatta: „Laat ons thans de nieuwe geschiedenis aanvangen, gegrondvest op vrede en samenwerking. Het Indonesische volk en het volk van Nederland beide zullen daarbij het geluk deelachtig worden. Onze kinderen en het nageslacht..... zullen ons dankbaar zijn”.

Sultan Hamid II: „De Republiek Indonesia Serikat zal haar plaats innemen in de rij van onafhankelijke volkeren..... Van de gehele wereld verwachten wij..... consideratie, begrip en vertrouwen”.

Minister v. Maarseveen: „Het verkrijgen van eigen soevereiniteit voor de Indonesische gemeenschap van volkeren is een ideëel belang van de hoogste orde”.

SEPTEMBER

Afscheid „7 Dec.”-Divisie

De Nederlandse minderheid wordt niet opgenomen in de R.T.C.-delegatie. De financiële besprekingen geraken in een critiek stadium. De „7 Dec.”-Divisie neemt afscheid van haar doden op Menteng Pulo te Batavia. De Nederlandse en de Indonesische gulden devalueren met ruim 30 pct. na de waardevermindering van het Engelse Pond.

Ter RTC wordt in beginsel overeenstemming bereikt over vijf punten van het Unie-statuu. De H.V.K. reikt aan Vice Admiraal Pinke het Commandeurskruis in de Orde van de Nederlandse Leeuw uit. Te Batavia vindt de plechtige commando-overdracht plaats van Vice-Admiraal Pinke aan Vice-Admiraal Kist.

OCTOBER

Eindstadium in zicht

De RTC houdt financieel-economische besprekingen op de „Hoge Vuurse”, doch dit brengt nog geen oplossing. Generaal-Majoor Baay vertrekt naar Nederland. Kolonel Scheffelaar wordt commandant van de „A”-Divisie. Het Indo-Europees Verbond verklaart schriftelijk aan de Republikeinse delegatie ter RTC geen bezwaren te hebben tegen opname van Nieuw Guinea in RIS-verband. De sultan van Djokja verklaart, dat, indien de Nederlanders onredelijk blijven, een gewapende botsing niet uitgesloten moet worden geacht. Indonesië wordt op verzoek van de Ned. Regering door Mr. van Kleffens voorgedragen voor het lidmaatschap van de Food and Agricultural Organisation. Het ontwerp-Grondwet RIS komt gereed en wordt aanvaard door de delegaties van de B.F.O. en de Republiek. Nog steeds blijft Nieuw Guinea het struikelblok.

NOVEMBER

R.T.C. geslaagd

Het tussenvoorstel van de Unci om de kwestie-Nieuw Guinea uit te stellen, wordt door alle partijen ter RTC aanvaard.

De Nederlandse ambtenaren in Indonesië krijgen gedurende een periode van twee jaar hun positie gegarandeerd. De Ronde Tafel Conferentie wordt op 2 November om 2 uur 's middags Nederlandse tijd beëindigd. De soevereiniteit zal vermoedelijk op 27 December van dit jaar aan de RIS worden overgedragen.

De Algemene Vergadering van de Verenigde Naties is zeer tevreden. De H.V.K. verleent amnestie aan hen, die misdrijven begingen, welke duidelijk een gevolg waren van het politieke conflict tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Indonesia. De Legercommandant licht in een radiorede de militaire resultaten der RTC toe. Er wordt naar gestreefd de K.L. binnen zes maanden na de soevereiniteits-overdracht geheel naar Nederland over te brengen. De t.a.v. de KNIL-militairen genomen besluiten achtte de Legercommandant bevredigend.

Dr. J. H. v. Royen

Mr. Moh. Rum

Midden November 1949.

Een Wereld

BEHEERST DOOR TEGENSTELLINGEN

Het beeld, dat de politieke wereldgebeurtenissen van het afgelopen jaar geven, wordt beheerst door de grote controverse tussen Communisme en Kapitalisme, belichaamd in de beide wereldmachten van vandaag, Sovjet Rusland en de Verenigde Staten van Amerika. Aan vrijwel elk politiek geschil van enige omvang, ligt dit conflict ten grondslag.

De chaotische toestanden in onze na-oorlogse wereld boden een uiterst vruchtbare voedingsbodem voor het communisme. Het enige doeltreffende wapen hiertegen was de verhoging van het welvaartspeil in de landen, die aan de druk van Moskou zijn blootgesteld. En dit wapen werd door de Ver. Staten niet zonder succes gehanteerd.

Ook in het afgelopen jaar werd binnen het kader van de Marshall-hulp de steunverlening voortgezet. Als gevolg hiervan viel een aanzienlijke vooruitgang waar te nemen en werden de communisten vele mogelijkheden tot agitatie ontnomen. Bij vrijwel alle verkiezingen, die in de afgelopen twaalf maanden in West-Europese landen werden gehouden, gingen de communistische partijen in stemmental achteruit en in de meeste landen vertoonde zich een lichte verschuiving naar rechts. Hechter nog werd het z.g. „Westerse Blok” door het Noordatlantische Pact, dat voorziet in onderlinge hulpverlening in het geval van agressie. Dit Pact werd weldra gevolgd door een Programma voor Militaire Hulp, dat na veel strubbelingen in de Amerikaanse Senaat als de „M.A.P.-bill” van kracht werd. De wapens, die Amerika in het kader van dit programma zal leveren, zullen er toe bijdragen dat het Noordatlantisch Pact méér is dan een overeenkomst-op-papier. Ook de landen rondom de Middellandse Zee zullen van deze leveranties hun deel krijgen. Stemmen om tot de vorming van een Middellandse Zee Pact te komen, vonden tot nu toe weinig bijval.

DEVALUATIE.

In het Westers Blok dreigde intussen een ernstig conflict. Economisch verdeeld in dollar- en sterling-gebieden, werd de zeer onevenwichtige verhouding tussen beide valuta-sferen op de duur onhoudbaar. Na financiële besprekingen te Washington, moest Sir Stafford Crips de onvermijdelijke stap nemen en de devaluatie van het Pond Sterling aankondigen. Een lange reeks van andere landen werd genoodzaakt het Engelse voorbeeld te volgen, waaronder ook Nederland. België devalueerde eveneens, maar in mindere mate, wat de toch al niet florissante toestand van de Benelux weinig ten goede kwam. In Frankrijk was de waardevermindering van de franc mede oorzaak van de val van het Kabinet Queille, dat dertien maanden achtereenvolgend aan het bewind was geweest. George Bidault vormde op de zelfde coalitie-basis een nieuwe regering.

Dean Acheson

Italië, moreel versterkt door de grote overwinning der Christen-Democraten op de aldaar zeer machtige Communistische partij, moest het hoofd bieden aan de problemen van Triëst en de Afrikaanse koloniën en aan de wanhopige economische toestanden binnenslands. Spanje handhaafde zijn fascistische regiem onder Franco; ook hier werden de sociale en economische toestanden voortdurend slechter. Zowel door Rusland als door de V.S. werd on-officieel toenadering gezocht, voorlopig zonder duidelijke resultaten.

Denemarken en Noorwegen, de laatste na een oorspronkelijk afwijzende houding, traden toe tot het Atlantisch Pact. Zweden daarentegen gaf er de voorkeur aan geen partij te kiezen. Finland moest het hoofd bieden aan toenemende agitatie van Moskou en stakingsacties der communisten binnen de grenzen, maar slaagde er — ondanks zijn moeilijke positie — in zijn onafhankelijkheid te bewaren.

DUITSLAND.

In Duitsland kwam de „Koude Oorlog” ogenschijnlijk tot een einde door de opheffing van de Russische blokkade van Berlijn. Een West-Duits parlement kwam te Bonn bijeen om een constitutie te ontwerpen. Later volgde de stichting der Duitse Bondsrepubliek onder presidium van Dr. Heuss. Vrijwel terstond reageerden de communisten met het proclameren van de Duitse Volksrepubliek, een nieuwe Sovjet-satelliet. Oostenrijk zag nog immer vergeefs uit naar een vredesverdrag. Noch de Conferentie van de Vier Ministers noch de bijeenkomst van hun plaatsvervangers te Londen leidden tot een resultaat.

Het oude Straatsburg vormde de schilderachtige achtergrond voor de eerste zitting van het Europese Parlement, het geesteskind van Paul Ramadier en Winston Churchill. Onder presidentschap van Spaak werd van gedachten gewisseld over het ideaal: de éénwording van Europa.

MOSKOU CONTRA TITO.

Ook in 1949 bleef het IJzeren Gordijn als een scherpe scheidslijn tussen Oost en West bestaan. Achter dit vrijwel hermetisch gesloten scherm consolideerde de Sovjetmacht zich verder. Ook hier deden economische moeilijkheden zich gelden. Daarbij had Moskou te kampen met zijn weerbarstige satelliet Tito, die de nationale belangen van de jonge staat niet ondergeschikt wenste te maken aan de plannen van de Cominform-dictatuur. Joegoslavië werd het zwarte schaap, maar alle agitatie en sabotage ten spijt ging Tito zijn eigen weg. Het z.g. Titoïsme ontwikkelde zich tot één van Moskou's meest gevreesde vijanden. Voor Joegoslavië vloeyde uit deze situatie een uiterst moeilijke toestand voort, daar het met zijn verstoting uit de Cominform nog geenszins een vriend van het Westen was geworden. Toch begint er langzaam maar zeker enige toenadering te ontstaan, vooral

Marshal Tito

op economisch gebied. Tito's houding had onmiddellijke invloed op de positie der Griekse guerilla-strijders, die geen steun van over de grens meer ondervonden en een radicale nederlaag tegen de Griekse regeringstroepen te incasseren kregen. Een wapenstilstand in dat land deed de hoop op vrede weer toenemen.

In de „volksdemocratieën” van Oost-Europa oefenden de communisten een felle terreur uit, doorgaans onder het mom van „spionage- en sabotage-processen”. Duizenden burgers stonden aan vervolging bloot. Vooral de Kerk werd het slachtoffer. Het proces tegen Kardinaal Mindszenty in Hongarije wekte de verontwaardiging van iedereen, voor wie recht en rechtvaardigheid nog geen zinledige begrippen vormen. In Tsjecho Slowakije moest Mgr. Beran het ontgelden. Fel reageerde het Vaticaan op deze mensonterende praktijken. Het ex-communicatie-decreet betekende een directe oorlogsverklaring aan het Communisme. Ook de Protestantse Kerken, in Engeland in vergadering bijeen, spraken zich uit tegen het totalitaire streven. In Moskou zelf had een opmerkelijke mutatie plaats. Molotov verdween van het terrein der internationale politiek en werd opgevolgd door Wyshinski. Algemeen werd deze verandering in verband gebracht met een meer vredelievende richting in de Russische buitenlandse politiek, welke, naar het heette, Stalin zou voorstaan. De zg. „vredesacties” der Communisten en de geruchten over een persoonlijk onderhoud tussen Stalin en Truman bleken echter niet meer dan propaganda-stunts van Moskou.

COMMUNISME IN AZIE.

Boekte het Communisme in Europa belangrijk terrein-verlies, in Azië maakte het tezelfdertijd enorme vorderingen. De strijd in China nam een dramatische wending met de totale ineenstorting van het Nationalistische regiem. Corruptie, knoeierijen, gebrek aan discipline binnen de Kuomintang leidden tot een wantoestand, die elke hulp van buiten af nutteloos scheen te maken.

De V.S. hakten de knoop definitief door met de publicatie van een Witboek, waarin Minister Acheson Amerika's afzijdige politiek t.o.v. de Nationalisten rechtvaardigde. De Rode legers rukten in ijtempo op. Achtereenvolgens vielen Peiping, Nanking, Shanghai en Kanton in handen der Communisten. Hun positie langs de zuidgrens vormt een directe bedreiging voor de aangrenzende gebieden. Reeds houden de Westerse machten zich ernstig bezig met het probleem van de erkenning der Chinese Volksrepubliek onder Mao Tse Tung. Vooral Engeland is geneigd hiertoe over te gaan i.v.m. de enorme handelsbelangen, welke het in China heeft.

In geheel Zuid-Oost Azië maakte de communistische propaganda zich meester van de nationalistische bewegingen. In Siam, Burma, Vietnam en Malakka werden oorlogen gevoerd tegen guerilla's en rebellen-legers. India, Pakistan, nauwelijks een jaar zelfstandig, zetten de onderlinge strijd over Kashmir voort. Wel werd hier een wapenstilstand gesloten, maar een oplossing vond men niet. Ook al door het feit, dat India devalueerde en Pakistan niet, wat weer nieuwe problemen schiep, werd de verstandhouding tussen beide staten er niet beter op.

Ondertussen wordt India als de do-

Douglas
MacArthur

minerende macht gezien, die het niet-communistisch deel van Azië zal moeten leiden. Ook Australië speelt in dit opzicht een belangrijke rol, ondanks de verder toegespitste anti-kleurlingen-politiek.

Voorstellen van Generalissimo Tsjang Kai Shek, en President Quirino van de Philippijnen om tot het sluiten van een Pacific Pact te geraken, een verenigd front tegen het oprukkende communistische gevaar, vond bij Australië veel sympathie. Daar Washington zich echter afzijdig hield, bleef het bij een idealistisch streven.

Japan zag zich onder de voortdurende Amerikaanse bezetting steeds groter zelfstandigheid op binnenlands terrein toebedeeld. Alles stellen de Amerikanen in het werk om communistische invloeden uit Japan te weren. Evenals dat in Duitsland het geval is, ondervinden deze vroegere vijanden dikwijls groter steun dan de voormalige bondgenoten. In dit verband spreekt het uitstel der Japanse herstelbetalingen door Generaal MacArthur duidelijke taal, een besluit, dat vooral in China, Australië en de Philippijnen grote ontstemming veroorzaakte. Een vredesverdrag met Japan werd nog steeds niet gesloten.

DE VERENIGDE NATIES.

Rest tenslotte nog een korte melding te maken van de verrichtingen der V.N., die dit jaar haar vierde verjaardag herdacht. Vier jaren strijd voor de vrede. Talloos waren de debatten in de Veiligheidsraad, vrijwel nihil de uiteindelijke resultaten van zijn bemoeiingen. Eindeloze besprekingen te Lausanne over het geschil tussen Israël en de Arabische landen leidden tot een weinig bevredigende oplossing van het vluchtelingen-vraagstuk, onderlinge tweedracht der Arabieren maakte het al niet eenvoudiger. Naar Griekenland, Kashmir, Korea en vele andere plaatsen van onrust zonden de V.N. hun commissies.

Nauwelijks was de vierde zitting van de Alg. Vergadering begonnen of Wyshinski trok heftig van leer tegen de Westerse machten, een felle reactie op het kandidaat stellen van Joegoslavië voor een zetel in de Veiligheidsraad. Rusland verloor deze slag en Tito behaalde een nieuw succes. Groot opzien baarde de mededeling van Truman, aan de vooravond van deze vierde zitting, dat de Sovjet Unie geacht werd in het bezit van de atoombom te zijn. Ook hier bleef de Atoomcommissie falen — het diepgewortelde wederzijdse wantrouwen staat een bevredigende oplossing van dit wereldprobleem nog steeds in de weg.

Zo spitste dan in het afgelopen jaar het grote conflict tussen Oost en West, tussen Dictatuur en Democratie, zich toe. Afwisselend schenen de kansen op een open oorlog groter of kleiner en in deze hachelijke positie, levend tussen hoop en vrees, volgde de wereld de ontwikkelingen van het grote steekspel, dat „koude oorlog” heet. Nog altijd is het ideaal van een ware vrede niet tot werkelijkheid geworden. Het wonderlijk beeld van een wereld, die naar rust snakt, maar zich zelve steeds verder in het moeras verliest.

Andrei Vishinsky

November 1949.

Demobiliseren in Indonesië is niet alleen een kwestie van willen maar ook van kunnen. Alleen in bepaalde functies, vakken en beroepen vindt de uit Nederland gekomen militair een lonende en sociaal verzekerde toekomst. Daarbuiten wacht hem op korte of lange termijn mislukking. Toestemming tot demobilisatie in Indonesië wordt daarom afhankelijk gesteld van de grootte van het aanvangssalaris en het bezit van een z.g. Europees contract. In het belang van de demobilisant zelf. Kan hij aan de voorwaarden voor sociale zekerheid voldoen, dan wacht hem geen herenleventie, maar hard werk onder moeilijker omstandigheden dan in Nederland. Daartegenover staat dat hem in deze wordende wereld meer kansen gegeven worden om in zijn werkkring verder en hoger te komen.

Het percentage K.L. militairen, dat hier in Indonesië demobiliseert, is over het totaal gerekend betrekkelijk klein. Maar statistische gegevens zijn hier weinig betrouwbaar, omdat velen eerst naar Nederland gaan om later weer als burger in de tropen terug te keren. De vraag is nog steeds groter dan het aanbod. De grote firma's, de ondernemingen en de maatschappijen en ook de kleinere zelfstandige bedrijven nemen maar al te graag demobilisanten in hun personeelsformatie op. Zij zijn immers met land en volk vertrouwd en hebben hun aanpassingsvermogen aan deze samenleving al ruimschoots getoond. Maar van nog meer belang is dit: de blijvers hebben zonder uitzondering bewezen tot het „betere” personeel te behoren. Niet omdat zij zulke keien in hun vak zijn, maar eerder door hun ambitie en werklust. Zij hebben vertrouwen in de toekomst — „zouden we anders hier gebleven zijn?” — zij werken rustig en gestaag door, waar anderen al bij voorbaat onoverkomelijke moeilijkheden zien. De gunstige indruk, die de oud-militairen gemaakt hebben — en denk niet dat daar alleen de werkgevers oog voor hebben — is indirect een compliment voor de Sociale Dienst en geeft bovendien een belangrijke voorsprong aan de militairen, die hun voorbeeld nog zullen volgen.

Heel toevallig kwamen wij met drie „blijvers” in aanraking. Zij werken bij een Bataviaas agentschap van een grote technische import firma, die haar hoofdkantoor in

Surabaja heeft. Zij zijn niet de enige oud-militairen, die bij RUHAAK een werkkring vonden. „Op de man af kan ik het U niet zeggen”, piekerde de heer Holtslag, directeur van het kantoor te Batavia, „het zijn er zeker meer dan tien. Maar U kunt er gerust nog wat sturen.” De directeur in Surabaja en hijzelf hadden geen andere dan goede ervaringen met hun oud-militaire employé's opgedaan. „Natuurlijk, het ontbreekt in het begin vaak aan parate vakkennis en ook de routine van een burgerbaan moet even wennen, maar het zegt toch wel iets, dat wij de meesten al voor het eind van hun proeftijd de vaste aanstelling kunnen geven”. Directeur Holtslag kent het Leger niet alleen door de demobilisanten, die onder hem werkzaam zijn. Mensen in uniform komen ook bij hem thuis, hij lift ze mee of ontmoet ze „buiten”, wanneer hij ondernemingen en krachtwerken bezoekt. „Als soldaten, als leger, niets dan lof. Ik wéét wat wij aan hen te danken hebben, maar een ding is me op- en tegengevallen, Waar om pakken ze de kansen om zich op een of andere manier op de toekomst voor te bereiden niet ten koste van alles aan? Ik weet dat er omstandigheden zijn, waaronder niet aan studie te denken valt, maar onder de militairen hier in de stad b.v. zijn er mijns inziens veel te veel, die hun tijd veel beter konden besteden”. Dit was maar een zijdelingse opmerking in het gesprek, maar belangrijk genoeg om voor hen, die het aangaat, hier eens extra beklemtoond te wor-

den. Want — en dat hoorden wij van anderen — de man, die dit zei, heeft zelf de weg van zelfstudie en ongelooflijk hard werken achter zich.

Bij alle hulp, die we ontvangen om als demobs een plaats in de burgermaatschappij te vinden mag niet vergeten worden, dat wilskracht en doorzettingsvermogen uiteindelijk bepalen, wat we er van maken. Ook uit het gesprek met deze werkgever bleek weer duidelijk dat een man daarnaar getaxeerd en gewaardeerd wordt en niet naar het aantal sterren of strepen, dat hij uit de dienst meeneemt.

Drie bleven hier: Dick Vlasblom was sergeant-majoor bij het Motor Transport Bataljon van de Mariniersbrigade; Edo Poel was soldaat-chauffeur bij 8 R.S. en Arie v.d. Pligt sleet zijn militaire dagen als soldaat-administrateur van het carrièrepeloton bij 1-9 R.I.

In de burgermaatschappij kwamen ze respectievelijk terecht als chef werktuigkundige afdeling, verkoper-assistent electro-technische afdeling en chef afdeling stadsverkoop en magazijn.

„Ik wilde een vaste baan”

„Ik was er helemaal niet zeker van of ik als ongeschoolde in Holland daar ooit aan toe zou komen”, vertelt Edo Poel, „Hier kreeg ik de kans. Drie maanden proef. Ik duwde mezelf in z’n vierde..... Nu heb ik een contract”. Hij zegt het op dezelfde laconieke manier waarmee hij vertelt over zijn Stoterstijd: „Ja, veel meegemaakt. We zwierven zo’n beetje door heel Indië.....” Over zijn vrolijk gezicht trekt even een schaduw..... „en we lieten er overal kameraden achter”. Edo Poel is na z’n vaste aanstelling hier getrouwd. Zijn vrouw leerde hij als verpleegster op Sumatra kennen. „We zijn allebei van dit land gaan houden en we zijn samen.....” Het enige probleem is de huisvesting. „Ik heb een goedang-kamer; vanuit m’n bed kan ik de deur opendoen..... We hadden het ons anders voorgesteld, toen we verloofd waren. Maar de baan heb ik en in die goedangkamer blijf ik ook niet eeuwig zitten!”

„Ik wilde iets anders.....”

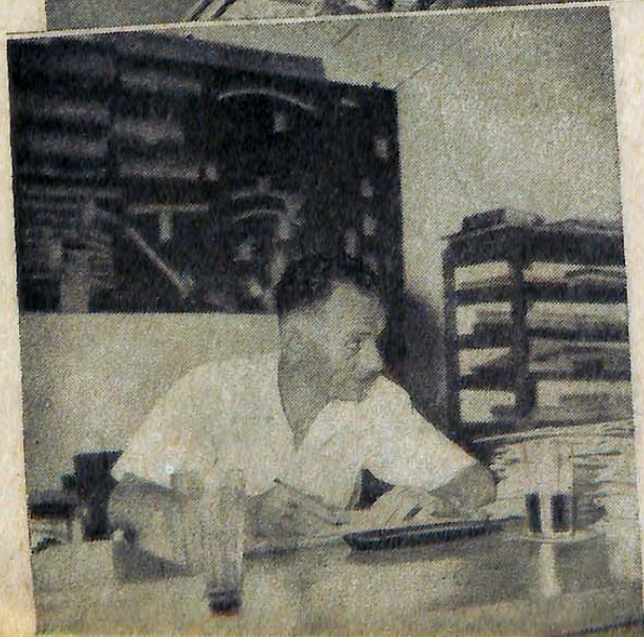
Ik heb 5-jarige H.B.S. In Holland had ik kantoorklerk geworden. Hier heb ik tien mensen onder me, van acht tot vijf druk werk, waar tenminste wat verantwoordelijkheid aan vast zit”. Het burgerleven is Van der Pligt best bevalen, maar..... „U zult het vreemd vinden, soms verlang ik terug naar de club van het vechtpetje. Hier heb ik volop bevrediging in m’n werk en ik loop op hele sokken en zo....., maar ik mis de kameraadschap door dik en dun. Ik denk vaak terug aan ons geheid Friese bataljon, de voortzetting van de Friese K.P.’s. En in dienstdtijd had je het makkelijker, maar dat geloof je niet, zolang je er zelf nog inzit.

’n Goedangkamer is maar bar klein, wanneer je, zoals Poel, half Indonesië door zwierf als vorst op de weg. En het auto’tje van de zaak is niets vergeleken bij de driekwart, waarmee hij overal doorscheurde.

*

Van de Pligt en Koning Klant, twee koffie en een rustig zitje.....

Ja, de overgang viel soms niet mee, maar zou dat thuis anders geweest zijn? Huisvesting? Niet best. Ik heb een kamer van vier bij vier, terwijl m'n vrouw de tweede baby verwacht..... Dat is eigenlijk het probleem van alle jongens die hier bleven: er is werk, maar geen huis. Maar als het werk, dat hier nog gedaan moet worden, goed aanpak wordt, dan komen de huizen ook....."

„Ik wilde de ruimte hebben....."

„Holland is me te klein". Vlasblom heeft er geen spijt van dat hij in 1945 het Overijsselse Heino verliet na een „wilde tijd in de B.S." Hij zag Schotland en de U.S.A. Hij zat in Malakka en kwam tenslotte in '46 naar Indonesië. Zijn verleden in de metaalindustrie bracht hem bij de Mariniers in de technische bevoorradingsbranche en tenslotte bij Ruhaak achter een bureau. Een advertentie in de krant — toevallig op wacht gelezen — bracht hem deze job aan. Hij begon in Maart van dit jaar met een half jaar proeftijd. Twee maanden later had hij zijn vaste aanstelling. „De overgang kost moeite en toch is het me 100% meegevallen.

Je leeft als militair lossier, ruwer en gemakkelijker, maar de burgermaatschappij is anders en als je je niet weet aan te passen kom je alleen te staan. In het begin keken ze wel eens gek op als ik op z'n mariniers uit de hoek kwam. Nu zit ik er volkomen „in".....

Eén ding zit hem dwars: Hij heeft een vrouw en kind in Holland.

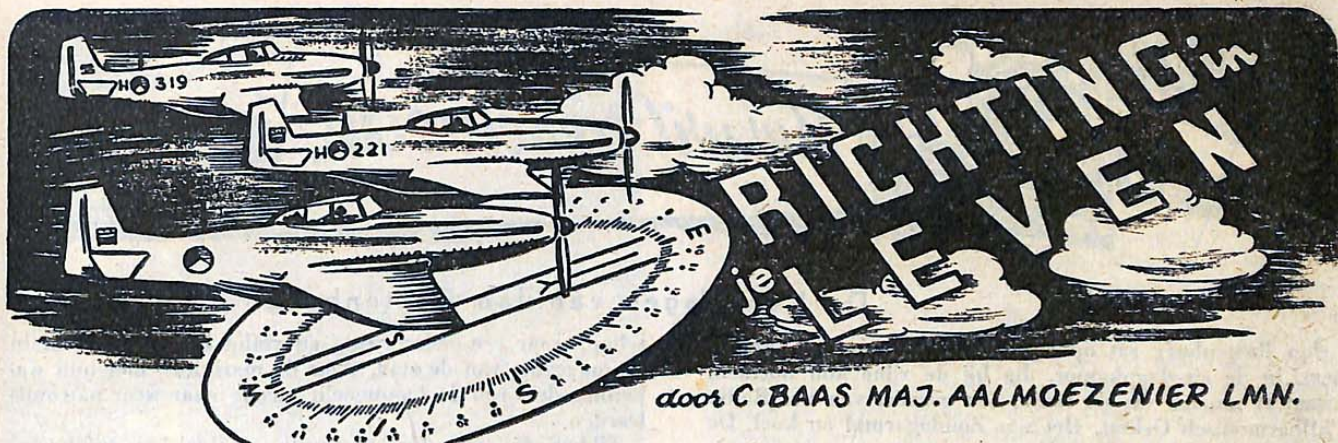
Acht maanden is hij al bezig woonruimte te bemachtigen, zodat ze kunnen overkomen. „Maar je loopt met je kop tegen de muur en laat ik je zeggen dat de mijne hard is.....!" Vlasblom is 32 jaar; zijn visie op de toekomst: „Ik voor mij zal mij gemakkelijker aan het nieuwe Indonesië aanpassen dan aan het oude vaderland, zolang ik de ruimte heb om te werken".

Bij hen, die bleven is een deel van dit werk in goede handen. Zij zijn hun plaats in deze maatschappij waard: de rapporten, die de Sociale Dienst over de „blijvers" ontvangt, spreken duidelijke taal. Met hen deed een nieuwe generatie Nederlandse werkers zijn intrede in Indonesië. Want demobilisatie in dit land vraagt nog iets meer dan capaciteiten voor een „baan" zonder meer. Er valt een traditie voort te zetten, die begon met de Zwijger. Waarin sprake is van De Ruyter's tocht naar Chattam, zo goed als van Parmentier's vlucht naar Melbourne. Plaats en tijd wisselden, maar onveranderd bleef de durf, die de Nederlanders van iedere generatie het onbekende en nieuwe, slechts uitgerust met eigen kracht en kennis tegemoet deed treden. Ook hier en vandaag!

Contrôle op de voorraad. Van de Pligt heeft de betalingslijsten omgewisseld tegen technische verzamelstaten.

*

Dick Vlasblom achter een bureau is in zijn hart nog altijd „Vlas van de Mariniers" In een vrij uurtje loopt hij soms te winkelen. De huisinrichting heeft hij bijna voor elkaar, nu nog het huis!

De Kerstdagen zijn er weer. Stil verdriet is er, omdat wij ver van huis zijn. Kerstmis thuis! Dat willen wij allemaal. Wij gunnen het de jongens, die naar huis gevaren zijn. Het is hier sober, het Kerstfeest. Je mist je landje nu wel erg. En toch - daardoor kunnen wij misschien des te zuiverder Kerstfeest vieren, gelouterd door het offer van het ver weg zijn.

Denken wij eens aan onze taak. De herders hielden de wacht bij de kudde. Zijn wij ook geen wachters hier in Indonesië, wakers van rust en orde? Al is er gevochten, zijn wij eigenlijk niet juist de vredebrengers? In onze nachtelijke wacht zien wij naar de sterren op en denken nu aan de stralende ster van het Kerstfeest. De sterren leren ons mooie idealen te hebben, zoals ze daar in zuivere, reine pracht de hemelen vullen. De mooie stemming van het Kerstfeest in ons gevoel is goed, maar niet genoeg. Het moet niet alleen affectief, maar ook effectief zijn. Nu zetten wij allemaal een stap dichterbij naar ons ideaal. Meer vrede met je geweten. Meer vrede met je idealen. Meer vrede met je medemensen.

Kerstmis is echt een feest van bekering. Van weer aan je geloof doen. Van breken met verkeerde banden. Van weer het goede dienen en het kwade fel van ons trachten af te gooien. Al zitten wij dan in de rimboe. Al transpiren wij uit alle poriën. Al wolven de muskieten om ons heen. Al liggen wij ziek aan een van de vele kwalen van Indonesië. Rijk kunnen we zijn, als we weer proberen gaaf te staan tegenover wat mooi en goed is. Zouden er wel mensen zijn, die meer de luchten afspeuren dan wij van de M.L.? De wolkenformaties, die prachtige paleizen of als grootse berggevaarten een eigen wereld uitmaken, waarin wij mogen leven. Als alles beneden somber is, dan kunnen wij in koele, hoge luchten in de blauwe zonnewereld wonen in het snelle vliegtuig.

Uit dezelfde luchten kwam het Engelenkoor met Engelenzang de aarde naderen:

Pax in terra, vrede op aarde.

Eigenlijk moesten onze gedachten uit die aparte, mooie hemelwereld meer uitgaan naar die andere wereld: de hemel Gods, waarheen de christen zijn weg eens hoopt te vinden.

Laten wij die gedachten niet ontvluchten. Laten wij niet als struisvogels de kop in het zand steken, maar opzien naar de hemelen, die wij vooral zo mooi vinden. Zo zagen de herders naar de hemel op en zij zagen iets van Gods eeuwige hemel. Mogen wij zo in bewondering en ontzag voor wat er aan grootse schoonheid in de luchten is opschouwen naar de Schepper van al dat schone: God. Om nu

dat ideale in dit leven na te streven, mochten wij ons leven niet maar laten leven. Het leven *richting* geven is de zaak.

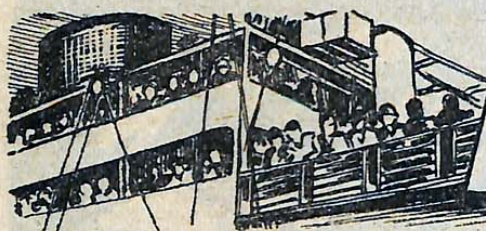
Wat zou een vliegtuig, een auto, voor ons waard zijn zonder stuur-inrichting? Wat zou het sturen waard zijn, als er geen doel was, waar je heen wilt? Daarom: Zuiver moet ons kompas, duidelijk ons doel zijn. Als goed mens vliegend is zuiver onze richting, en ook veilig ons doel. Wij, die wel bij de M.L. zijn en niet vliegen, wij leven zo mee met al wat vliegt, dat ook in ons de vreugde van het Kerstfeest als een hemelgave leven moet.

Vanuit Gods eeuwig hemelrijk kwam Hij, die met Kerstmis geboren werd. Maar in de hemelen, die ons rijk zijn, daar stond de ster en daar verschenen de Engelen.

Daarom is het Kerstfeest echt een feest voor ons. Geve God, dat die luchten nimmer meer een oorlogspad, maar steeds meer een weg van vrede moge zijn.

Mogen wij allen door die luchten meer leven boven de aardse dingen uit. Zo, mannen, wens ik jullie allen een zegenrijk en goed Kerstfeest toe.

Uw wil geschiede

De Kerstdagen van Jan Rustenburg

Jan Rustenburg zat op zijn platje en peinsde. Achter hem, in de zit-slaapkamer, die hij de zijne kon noemen, kwam er muziek via de radio, een concert van het Radio Philharmonisch Orkest. Het was Zondagavond en koel. De gehele dag had het geregend.

Jan genoot van Tsjaikowsky's vioolconcert. Behaaglijk zakte hij nog wat verder weg in zijn stoel. Na de wandeling met dr. Van der Hoop door oud Batavia in de pauze, een causerie, die hij altijd met veel belangstelling volgde, stond een symphonie op het programma.

Jan Rustenburg peinsde. Over enkele weken zou het Kerstmis zijn, zijn vijfde Kerstfeest in de tropen. En als vanzelf gingen zijn gedachten terug.....

Boordevol idealen, op weg naar dit land.....

1945. Penang op Malakka. Op de dag voor Kerstmis liep het troepentransportschip „Noordam” de vrijhaven Penang binnen, met aan boord de helft van de Mariniersbrigade, die in Amerika haar opleiding had gekregen.

Eerste Kerstdag passagieren. Voor het eerst in een Oosterse stad. Zwerven door steegjes en sloppen. Vreemde typen, vruchten en geuren. 's Avonds aan boord, onder de tropische sterrenhemel, Kerstfeest gevierd. Met predikant en aalmoezenier, een zangkoor, orgel, violen en een kerstverhaal. God was op de „Noordam” en er was vrede in de harten van de mariniers, de vrijwilligers, die „erbij wilden zijn”, omdat ze het een plicht achtten.

Enige dagen later ging Jan met zijn bataljon aan land te Tandjong Priok. Dat was op de laatste dag van het jaar. Ghurka's, Sikhs en Schotse luchtlandingstroepen ontmoette hij er. Jan herinnerde zich nog goed zijn vuurdoop. Toen kwam enige maanden later de reis naar Soerabaja, waar de Mariniersbrigade in haar geheel eindelijk op de plaats van bestemming was. Naar eer en geweten werd er in de marinestad orde op zaken gesteld en de invloed van een goed functionnerend machtsapparaat, zo onontbeerlijk in elke rechtsstaat, deed zich weldra gelden. Van een gedesorganiseerde plaats, waar naar hartelust gerampokt en vermoord kon worden, veranderde de krokodillenstad in een gemeen-

schap, waar een ieder rustig en veilig kon leven. Ook in de omgeving van de stad, waar de mariniers, met hun wapenbroeders van de Landmacht, steeds maar weer patrouilleerden.

Tijdens één van deze patrouilles raakte Jan, hij herinnerde zich dat nog als de dag van gisteren, gewond. Een schot in het linkerbeen. De wond genas spoedig, maar toch was deze verwonding de reden, dat hij Kerstmis 1946 in het Marine Hospitaal te Soerabaja doorbracht.

Ja, het Kerstfeest in dat prachtige hospitaal. Met slingers, watten, kerstklokken en kerstbomen versierde zalen. „Waar de ster bleef stille staan”, het mooie Kerstspel van Felix Timmermans, dat door het Marbrig toneelgezelschap in de cantine-zaal werd opgevoerd. De plechtige kerkdienst en het (zo geheel spontaan) zingen van kerstliederen op de zaal, tezamen met de onvolprezen zusters.

Hoofdvlootpredikant J. H. Sillevius Smit had toch wel gelijk, toen hij destijds schreef, dat men altijd een gelukkig en blij Kerstfeest kan vieren, wat ook de omstandigheden zijn.

Heel sterk kwamen deze woorden wel het volgend jaar tot uiting. De Mariniersbrigade was toen verspreid over Oost Java, Vloot-predikanten en aalmoezeniers hadden druk werk. Maar het doel werd bereikt: op bijna elke post kon een kerkdienst worden gehouden of een mis gecelebreerd. Ook in Driaredja, waar de marinier O.V.W. der eerste klasse Jan Rustenburg „thuis” hoorde.

Op de tweede Kerstdag, zo mijmerde Jan verder, ging hij met een deputatie mee naar de stad, naar Soerabaja, om daar een plechtigheid op Kembang Koening bij te gaan wonen. Het ereveld werd in de vroege ochtenduren door Soerabaja's schooljeugd geadopteerd. Hij hoorde nog de woorden, die een zoon van een, als verzetslachtoffer gevallen, commissaris van politie, namens alle kinderen, blank en bruin, sprak: „Wij beloven de graven van hen, die sterven voor ons en voor ons land, in ere te houden en in eendracht te leven en te werken, opdat het offer van hun leven niet vergeefs zal zijn gebracht.....” Woorden, die vooral nu wel een bijzonder reliëf krijgen.

Eerste Kerstdag 1945 in Penang op Malakka.

Tijdens één van deze patrouilles raakte Jan gewond.

De herinnering aan Kerstmis 1948 was Jan niet minder bijgebleven. De regering had besloten om tot een nieuwe actie over te gaan. Dr. Beel, de toenmalige Hoge Vertegenwoordiger van de Kroon, zei het zo: „Indonesië moet zijn een geordende staat, waar recht geldt en niet de macht van wapenen in handen van groepen, die zich daarvan op onrechtmatige wijze meester hebben kunnen maken.”

En met vele anderen landde Jan Rustenburg op het strand bij Glondong, op Java's Noordkust. Op de dag voor Kerstmis bereikte het peloton, waarbij hij was ingedeeld, het plaatsje Ploso aan de Kali Brantas.

Toen de avond viel en de posten waren uitgezet, werd er nog steeds geschoten. Toch besloot de vlootpredikant (het was ds. E. Sneller), die de „desnoods te voet” tocht had meegemaakt, om een dienst te houden.

Een kerstdienst, ja, zouden ze dat in Nederland ooit wel begrepen hebben, toen hij het verhaal hierover naar huis schreef? Hoe ze op de voorgalerij van een huis achter de dijk op de grond zaten gehurkt, Protestanten, Katholieken, Joden, Islamiëten, allen tezamen. Met haarden van enkele dagen, bemodderde kleding, rationblikjes op de vloer (en muskieten even daarboven). Met een kaars in het midden, een grote, vette kaars, die als het ware toevallig in dat huis lag te wachten om door deze mariniers in de Kerstnacht te worden ontstoken.

Moe, grenzeloos moe waren ze toen allen geweest en ook wel wat hongerig door die dagenlange blikjeskost. Maar ze

hadden eerbiedig naar de woorden van de dominé geluisterd en gezongen, zeker wel een uur lang. Alle kerstliederen, die ze maar kenden.

En de dikke kaars verlichtte de ontroerde en devote gezichten van de ruwe bonken, die in hun hart toch zo teder waren, al wilden ze dat de volgende dag, toen het lieve leven weer begon voor geen geld erkennen.....

Het lieve leven. Dat had voor Jan, als marinier, daarna niet lang meer geduurd. Reeds in het begin van dit jaar werd hij in deze gewesten gedemobiliseerd en kreeg hij het baantje in Batavia, waar ie al zo lang op had gehoopt.

En nu zat hij op zijn platje, in een luie stoel, te luisteren naar een symphonie en te dromen over het ene Kerstfeest na het andere. Er was veel gebeurd en veel veranderd in deze laatste vijf jaar. In Penang, toen allen, zo boordevol idealen en verwachtingen, op weg waren naar dit land. De voldoening later, toen de resultaten van het werk zichtbaar werden. De bevolking, die weer rustig op de sawah's en in de fabrieken kon werken. Soerabaja en zovele andere steden en dorpen, die weer een normaal aanzien kregen.

De politieke ontwikkeling, waarop hij en zijn wapenbroeders weinig invloed hadden, ging echter een andere weg dan werd verwacht. De tweede politieke actie kwam, daarna een hoop soesah en vervolgens de Ronde Tafel Conferentie, die de partijen weer nader tot elkaar schijnt te hebben gebracht.....

De laatste tonen van de symphonie stierven weg. De omroeper kondigde het „nieuws in het kort” aan. „Hier is de Centrale Nieuwsdienst, allereerst het belangrijkste.” En toen hoorde Jan niet alleen van Rusland, de atoombom, Duitsland, Frankrijk, het Roergebied en de opmars van de Chinese communisten, maar ook van planters, die weer vermoord waren, bussen met schoolkinderen, die onder vuur hadden gelegen en de Daroel Islam, onder valse vlag vechtend tegen iedereen, rovend en onrust zaaiend.

Jan zuchtte. Zijn taak als militair was voorbij. De volkeren van Indonesië hebben gezegd deze taak te zullen en te kunnen overnemen, al dan niet in voorlopige samenwerking met de Nederlanders.

Enkele dagen na Kerstmis zal er soevereiniteits-overdracht zijn. Een nieuw begin. Vele veranderingen, verschuivingen, nieuwe ideeën en nieuwe toestanden. Een onbekende toekomst. Hoe zou alles aflopen. Voorlopig een raadsel, onzekerheid.

Maar hoe was dat gezang ook weer. O ja, alles op aarde verandert, maar de Heer verandert niet. De Heer, Wiens geboortefeest we over enkele dagen weer gaan vieren en.... (hopenlijk) beleven. De Heer, óók van dit land en deze volkeren.

Uw wil geschiede.....

D. Steenmeijer.

Kerstmis 1947: Op bijna elke post kon een mis gecelebreerd worden.

VRIJHEID IN GEBONDENHEID

DOOR S.OEGEMA VLOOTPREDIKANT

Er was in ons kamp een majoor van het Leger des Heils, die eens in een avondwijding voorging. Hij kwam uit Noorwegen en hij ging die avond tot ons spreken op zijn sympathieke wijze: „De Japanner kan „ons met muren omringen, maar de Almachtige is een vurige muur „rondom ons. Onze vijand kan ons insluiten, en de bewegingsvrijheid „belemmeren, maar nooit de weg naar God toesluiten. Hij kan nim- „mer het Woord van God tegenhouden.

„Laten wij daarop vertrouwen. God zal Zijn werk ook in de kam- „pen voortzetten en voleinden”.

Hij, die sprak over de vrije toegang tot God, is enige tijd later door God in Zijn eeuwige heerlijkheid opgenomen, waar geen banden of verdrukking meer zijn. Maar wat hij zeide, bleek waarheid, overal waar krijgsgesvangenen of geïnterneerden waren.

Hij heeft het toch niet kunnen verhinderen, al zou hij dat wel heel graag hebben gewild. Hij heeft er heel wat moeite voor gedaan en wij kunnen niet zeggen, dat hij niets bereikt heeft. Er is veel schade ge- daan aan de opbouw van het Koninkrijk Gods, gedurende de Japanse tijd. Alle zendingsterreinen zijn verwoest. Alle zendingsmensen zijn uit de terreinen van hun zending weggevoerd en jarenlang is daar niet meer het Evangelie gebracht. Naar de menselijke zijde kunnen wij het zo heel moeilijk geloven, dat het niet alles afbraak is. En met die menselijke kant van de dingen gaan wij nu rekenen.

Ten opzichte daarvan zag het er tijdens het Japanse regiem treurig uit.

In de eerste tijd gingen de kerkdiensten nog door, tenminste op die plaatsen, waar de predikanten nog niet geïnterneerd waren. Maar in veel steden waren ook de predikanten al vrij snel na de bezetting op- gepikt, zodat van geregelde prediking geen sprake was. Het bleek ook al heel gauw, dan de Japanners weinig voor de godsdienst gevoelden, ook daar, waar men des Zondags nog naar de kerk kon gaan, zoals in Soerabaja.

Daar was het nog toegestaan. Maar dit lag niet aan de hoofdleiding. Soerabaja was een plaats, waar de plaatselijke Commandant nog wel eens iets door de vingers zag. Toch begon ook hier de tegenstand zich duidelijker af te tekenen, vooral toen de vrouwenkampen werden ge- sloten. Een tijdlang mocht een dominee nog eens binnen om een preek te houden, maar daar was ook alles mee gezegd.

En dit was spoedig afgelopen. Geen enkel middel baatte om hierin verandering te brengen. Er zijn verzoeken gericht of er althans niet één dominee in het kamp zou mogen wonen. Resultaat: Geen domi- nee of priester.

Al de duizenden vrouwen en kinderen jarenlang afgehouden van de kerkdiensten, van catechisatie, van persoonlijk bezoek.

Hieruit blijkt wel heel sterk, dat achter de Jap werkte de duivel, die alle contact met God wilde tegenhouden en breken.

Volgens onze menselijke gedachtengang had de duivel vele kan- sen: losbandig opgroeiende jeugd, jarenlang zonder contact met een predikant of kerk, en levend onder een ongodsdiensstige, hei- dense bezetting. Bovendien in de latere phase het absolute verbod van samenkomsten en dergelijke.

Toch kon het Woord Gods niet gebonden of tegengehouden worden.

Als predikant heb ik zelf allerlei variaties medegemaakt, en ook lange tijd gewerkt in een geordende gemeente. Ik heb in vele ker- ken gesproken en daarin zit een grote bekooring. Het geheel inspi- reert en boeit, en wij zouden dit alles wel willen voortzetten en behouden. Ik geloof, dat óók in de kerk rijke zegen wordt genoten.

Toch, ik zou niet graag willen missen, wat wij ook als predikan- ten in het kamp hebben gehad. En nu nog denk ik wel eens er aan terug, welk een intens rijke momenten wij hadden. Zoek die niet in een prachtige kerk vol mensen, terwijl ge zelf staat op een mooi gevormd spreekgestoelte. Maar zoek die rijkdom in wat anders..

Later konden die samenkomsten maar uit weinig mensen bestaan, soms amper tien. Wij hebben het daar vaak goed gehad.

„Waar twee of drie in Mijn naam vergaderd zijn, daar ben ik in het midden van hen”.

Zeker, wij waren als dominees niet altijd eenswillend met Gods wil. „Uw wil geschiede” was wel eens moeilijk. Maar wij hebben, Gode zij dank, leren zien dat God voor ons de kerken uitzoekt, én de hoorders, en de plaatsen, waar wij werken moeten. Ik geloof zelfs, dat het voor vele predikanten goed geweest is mede geworpen te zijn in die felle kokende maalstroom van het leven en temidden van zulke omstandigheden te moeten voorhouden: Het woord des Levens.

Dominee-zijn is niet altijd moeilijk, als men werkt temidden van getrouwe, gelovige mensen. Maar het wordt anders, als God de predikanten neemt en wegstoot in diepe ellende, en daar hun een taak aanwijst: een zware, maar heerlijke taak, drager te zijn van het woord Gods voor hen, die het zo hoog nodig hadden. En wat bleek dat niet herhaaldelijk, vaak in urenlang persoonlijk gesprek.

Daar leefden vele problemen onder de mensen, die door God ge- rukkt waren uit hun werk, hun gezin, uit hun toekomstverwachting. En zij dachten over al die dingen na; over de ontzaglijke wereld- chaos en de grote ellende.

Twee problemen kwamen telkens weer sterk naar voren.

Daar was het eerste, waarmede zo velen vastzaten, waar wij als dominee ook geen oplossing voor kunnen vinden.

Dit probleem is zo te formuleren: „God en de wereldellende”.

Velen zeiden: Ik geloof niet meer aan God, want, als er een God bestaat, zou Hij zo niet doen”.

Een ander zeide: Ik geloof wel, dat God alles bestuurt, maar ik kan er niet bij”.

Psalm 73 zegt het zo:

*Nochtans heb ik met al mijn kracht
Die Godsregering overdacht.
Maar 't was een stuk, dat in mijn oog
Mij moeilijk viel, en veel te hoog”.*

Een ander probleem waarover wij met velen moesten praten, was toegespit op het persoonlijke leven.

„Dominee, gelooft U ook aan een persoonlijke voorzienigheid van God?”

Met andere woorden: zou die hoge en almachtige God nu ook weten, dat ik hier lig op dit armzalige matje. Zou Hij weten, wat ik nodig heb? Zou Hij mijn gebed horen?

Dan hoor ik een dominee spreken over zulke problemen en ik hoor hem Jezus' Woord doorgeven:

*„Worden niet twee musjes voor één penningske verkocht?
„En ook de haren uws hoofds zijn alle geteld. Vreest dan
„niet, gij gaat vele musjes te boven”.*

En hij vertelt van de sterren, die door God allemaal bij name geteld worden. „Daarom mag nooit een mens twifelen aan Gods alwetendheid en Gods zorg en Gods liefde voor U allen. God hoort Uw gebed. Hij neigt Zijn oor. En onze God ontfermt zich op het gebied. Hij weet óók wat onze dierbaren nodig hebben.

„Beveel gerust Uw wegon,
Al wat U 't harte deert,
Der trouwe hoede en zegen
Van Hem, Die 't al regeert'.
„Mijn ziel, keer weder tot Uw rust.
„O, mijn ziel, wat buigt ge U neder.
„Waartoe zijt ge in Mij ontrust?"

En dit woord van God, ook in al die talloze persoonlijke gesprekken kon door de Jap niet gebonden worden.

Wel heeft hij ingegrepen in de uiterlijke vorm van prediking.

Die werd langzamerhand wat aan banden gelegd, hoewel niet in alle kampen precies op dezelfde wijze.

Toen de mannenkampen eerst werden geregeld, was er een grote mogelijkheid. In elk kamp op Java waren predikanten, die eerst elke Zondag mochten preken. En dat inspireerde buitengewoon, daar te staan voor vaak honderden mensen, uit allerlei vorm van samenleving, nu één in de algemene ellende. Ik zal voor mij persoonlijk deze diensten nooit vergeten. Iets van grote waarde ontstond daar, bijna als een Goddelijk wonder.

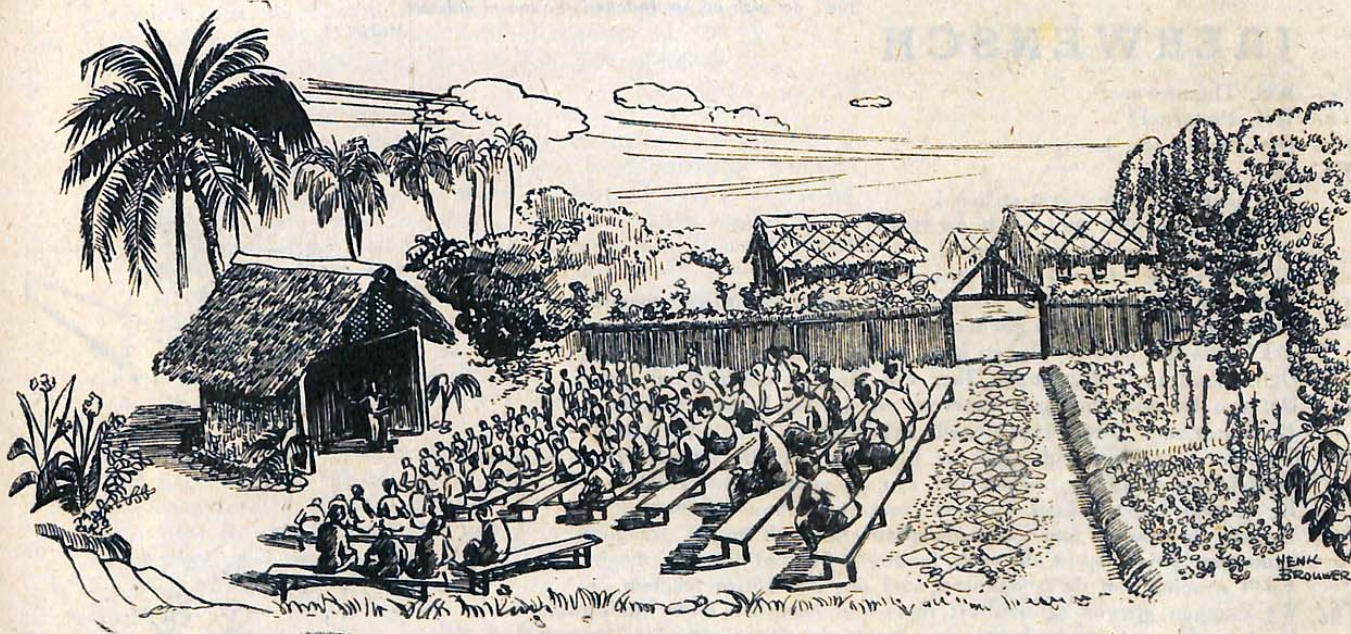
Uit de aard der zaak waren er predikanten van verschillende

Wij hebben het daar gevoeld en medegemaakt. Eens hebben wij daarbij in hoge mate gebedsverhoring ervaren. Dat was op de laatste Goede Vrijdag van 1945. Al sedert lang mochten er geen diensten meer worden gehouden. Het was al strenger geworden. Toch was er een algemeen verlangen naar de viering van het Heilig Avondmaal. Men besloot in veel kleine groepen het Avondmaal te vieren, waarvoor zeer veel voorbereiding nodig was.

Eindelijk was het zover, dat er brood en wijn was. Deskundigen hadden wijn kunnen maken. Toen kwam op de morgen van de Goede Vrijdag op het kampbord de strenge order van de kampcommandant: alle samenkomsten werden verboden onder bedreiging met zware straffen. Er zou die dag scherp op worden gelet.

En nu het wonder van die dag

Er is op veel tijden en plaatsen het Avondmaal gehouden, óók in het hospitaal. En ziet, alle verliepen in hoge serene rust. Zelfs op die dag bijzonder weinig activiteit van Jappen in het kamp. In een verschoolen kamer, laat op de dag, bediende ik zelf het Avondmaal: „Sta op, eet, want de weg zou voor U te veel zijn”.

kerken. In het gewone niet-oorlogse leven stonden zij wel eens ver van elkander, soms tegenover elkander. Een ieder weet dit. De kerkmuren zijn vaak zo hoog opgetrokken, dat men elkander niet meer ziet, en naar elkander niet meer de hand kan reiken. Dat is fout. Men zoekt wat verbindt en niet, wat scheidt. Nu ontstond daar in de kampen het elkaar zoeken en elkaar vinden. In de rij der diensten gingen voor: Protestanten, Gereformeerden, leden van het Leger des Heils. En men vond elkaar ook op de gemeenschappelijke vergaderingen, waar men samen sprak en samen bad.

Dat is het wonder van vele kampen, waar men iets doorvoelde van de Una Sancta Ecclesia. Allen toch bringers van de Boodschap van de Eeuwige.

Zo zijn wij daar samen geweest vele maanden achtereenvolgend, en ik geloof zeker, dat dit niet tevergeefs is geweest. Wij konden daar op onze beurt voorgaan in de verschillende diensten, toen het nog mocht. En niet alleen in de verschillende samenkomsten, ook in de avondwijdningen.

Ons grote kamp was onderverdeeld in allerlei kleinere wijken, en overal waren plaatsen waar een avondwijding werd gehouden.

Daar waren mooie momenten.

Vóór het ingaan van de nacht even samen. Een kort deel gelezen uit de Bijbel, een korte toespraak en gezamenlijk avondgebed.

Zelfs is er enkele malen het Heilig Avondmaal gehouden.

Nu is een heilig Avondmaal altijd iets van sterk geconcentreerde geloofskracht.

Wij hadden een rijke dag.
Geen enkele dienst werd verstoord.
God verhoorde de gebeden.
God maakte het goed.

„Het brood, dat wij breken, is de gemeenschap
„des lichaams van Christus”.

„De drinkbeker der dankzegging, die wij, dankzeggende
zegenen, is de gemeenschap des bloeds van Christus”
„Neemt die, drinkt allen daaruit”.

Overigens was de mogelijkheid van het houden van een dienst, althans in ons kamp zwaar bemoeilijkt. De Jap was zeer bang voor samengroeperingen van mensen.

Reeds na enkele maanden kwam de order, dat wij geen diensten mochten houden. Toen spraken de predikanten af, dat ieder zoveel mogelijk kleinere groepen zou vormen, enkele keren per Zondag, groepjes van niet meer dan tien man. En dit is doorgegaan, elke Zondag weer. Die ogenblikken waren goed: achter een loods: in een hoekje van een blok: soms verschoolen achter wat wasgoed aan de lijn.

Wij moeten die momenten niet gering achten en de eeuwigheid zal openbaren, welk een zegen en innerlijke kracht hiervan is uitgegaan in die vaak zo geschokte levens.

Zij, die hierin voorgingen zijn getrouw geweest in de dienst van de hemelse Zender, als zij Zondag aan Zondag het Woord van God brachten.

Wij kunnen dit Woord Gods niet achterhalen, maar wij weten, het zal nooit ledig wederkeren en zal voorspoedig zijn in hetgeen waartoe God het gezonden heeft, óók daar.

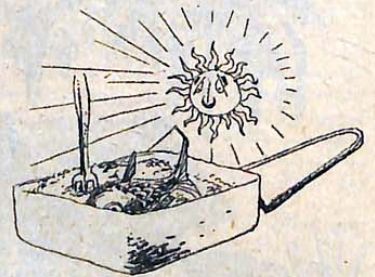

Thomasvaer

Thom en Nel zijn twee drollige kwanten, die in de bruiloft van Kloris en Roosje, volgende op de Gysbreght van d' Aemstel van Vondel, een nieuwjaarswens uitspreken. Elk jaar wordt in de Stadsschouwburg te Amsterdam Vondels „Gysbreght” opgevoerd, en ieder jaar zijn Thom en Nel met een boertige nieuwjaarswens present. Ze hekelen en prijzen op goedmoedige wijze degenen, die in het afgelopen jaar op de planken van het toneel in de Stadsschouwburg stonden en zijn daarom een beetje gevreesd. Bij de Redactie van „Wapenbroeders” meldten zich in begin December een soldaat en een Marva aan, met de mededeling, dat zij die beroemde Thom en Nel vormden. Ze verklaarden gemilitariseerd te zijn, maar desondanks hun burgerbetrekking niet te willen verwaarlozen. Wij hebben hun dialoog hierbij afgedrukt. Uiteraard is deze jaarwens ingesteld op de artisten in het stuk „De hap van Jan”, dat zich op het Indonesische toneel afdraait. Muziek!!

JAERWENSCH

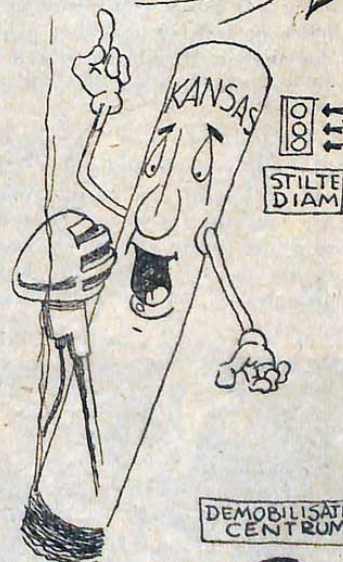
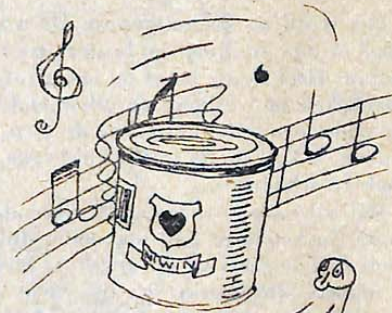
- P. Wel, Thomasvaer?
- Th. Wel, Pieternel?
- P. Dat was m' een jaertje!
- Th. Segh dat wel!
- P. Een jaer van louter ryst en nassi,
Soms aenghevuult met visch en trassi.
Waerin de Zon het arme hoofd,
Bekant tot Wildbraed hadt ghestoofd.
- Th. Ja, so is 't jaer veurby ghegaen, in twaelf compleete maenden,
- P. Een jaer, waerin veul is ghebeurdt, dat wy ons treurigh waenden.....
- Ick noem die nassi nogh een keer, de jam, de kaes, de honingh,
- Th. Ogh, Nel, in 't afgeloopen Jaer was Hormel onsen Koningh.
- P. Dat was hy oock het jaer daerveur en dat sal hy wel blyven,
En voedt met 't meeligh vleesch uyt blick de Militaire lyven.
- Th. Een jaer..... Men seght: „Waer blyft de tyd, die tweenvyftigh weecken,
Gelyck een sught, myn Pieternel, syn sy veurby ghestreecken.
- P. Er waeren Feesten keer op keer, met veele vrye daeghen.
- Th. Waerop de tampat ons teroes de ghansche dagh moght draaghen.
- P. Soms wandelden wy in ons vack, langhs 's Heeren warme weeghen,
En 't straelen van de troopenson, viel ons dan bitter teeghen.
- Th. Wy saaghen gheene sghoonheyt meer van beemden ende landouwen
Maer seyden moe ende lusteloos: „Steets dat verre vereckte sjouwen!”
- P. 't Mortier lagh vaeck als lood terneer in bruynghebrande necken,
Terwyl jy, Thom, de eer ghenoot de ghrondplaet mee te trecken.
- Th. Soo was het Jaer, myn Pieternel, het roock naer Sweet en Nassi.
- P. Het droegh een jungle-overall, met in de rugh een plassi.
- Th. Het sagh myn vrienden op het sghip, die stoomde naer 't Westen,
En naer 't Oosten soms weerom, hun leeck het hier het beste.
- P. Het braght gheen sghoenen onder 't bed, maar wel 'n loonsherziening.
- Th. Die egther niet een opslagh was, maer wel 'n soort van „cleaning”.
Vergeef me, Nel, dit gecke woord, een veers moet immers rymen?
Maer ghoet, de cleaning sooghesecht, deelt my bykant beswymen.
- P. Ja, Thom, op onsen buytenpost, betaelt men thansch veur 't eeten,
En oock veur ligging wordt ghedockt, al is die dan benepen.
- Th. Ja, Nel, ick gheef oock ghelden uyt veur die in de Quartieren,
Het meeste ingheburghert syn: de ratten en de mieren.
- P. En oock de Tjitjack wordt vandaeg deur 't Legher onderhouden,
En selfs den Aep en onsen Hondt syn heerlyck uyt de koude.
- Th. Ick heb een plan — wel Liberael —, maer hoe sou jou het lycken,
Als met die sghelling kappergeldt de kampkat sou gaen strycken.
- P. Wel, Thomasvaer, een maghtig plan, we doen het Jaer beghinnen,
Met steun en hulp veur iedereen, van buyten en van binnen,
- Th. Dat „Binnen” is naer ick vermoet, de ringworm, 't jeuckent Wezen,
Veur wie het thansch oock Nieuwjaar is..... Of is hy reets gheneezen?
- P. Neen, Thom, myn Ringworm-reyn-kultuur maeckt oock al Nieuwjaerswensen
En detacheert sigh, naer ick hoor..... maer niet by andere menschen

en Pieternel

door Thom Nampook

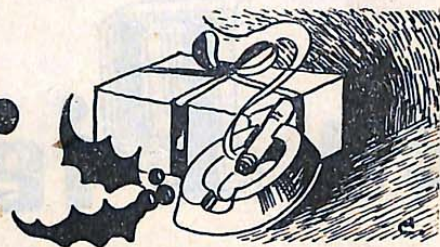
- Th. Hoe moy, myn braeve Pieternel en alom maeckt men plannen,
Ick sghry bykans van diep gheluck..... ick moet my steeds vermennen.
- P. Wel, Thom, dan is het nu het uur veur een aengrypent singhen
Waerin de Hoop op beeteren tyd de reeghelen sal deuringhen.
- Th. Daer „In the Mood” wat wuft en is, en niet veur sulcke daeghen,
Sou ick de aendaght veur een veers van andre toonaerd vraegen.
- P. Thom, ick stel veur, singh dan het Lied van daaghen, maenden, jaren,
Die vlieden als een sghaduw heen..... en hebben gryse haeren.
- Th. In orde, Nel, ick gheef den toon op 't blickje van de NIWIN,
Soals je seecker het ghehoort, daer sitnogh steeds musieck in.
- P. Welaen, welaen, kom by my staen,
Dan heffen wy het liedtjen aen:
„Uren, daaghen, maenden, jaren, duren hier een heele tyd,
Ogh, wy vinden waer wy staren, noyt besghuytjens by 't onthyt.
Selfs den wegh die wy betreden, is ompaelt met prickeldraed,
Al het heeden wordt verleeden, selfs als men syn waghie staet.
Snelt dan, jaren, snelt vry heenen, Ick wagt op Demob, anders niet.
Welck een Lot ick moogh' beweenen, myn soldy verandert niet.
Is dit alles weer gheleeden, syn wy weer in Nederland,
Schouw ick uyt dit nietigh leeven, in een huys vol trammelant!”
- P. Wel Thomasvaer, ick vindt het sghoon, my speelt alleen jouw stemme,
Hij was een toon of drie te laegh, bleef nu en dan selfs klemmen.
- Th. Kent Ghy wellicht de reeden niet? Dit hebben veel tenoren:
Veural als sy in Indien syn, het lyckt hier so te hooren.
- P. Welligt is 't „Escort”, beste Thom? Dan kan ick aenbeveelen:
De Kansas eminent van smaek en goet veur sangherskeelen,
- Th. Maer nu myn Ghade, eilacie, nu moeten wy ghaen wenschen,
Dat is met de aenvangh van het jaer ghewoonte by de menschen.
- P. Dan wensch ick my als eerste dingh een bord met Zeeuwsche Blauwe.
- Th. En ick een haering uyt het suur, soveel ick maer kan stouwen.
- P. Ick wensch een aendere Fourier, een, die wat heeft te gheeven,
Van myne socken en myn broeck is my haast niet ghebleeven.
- Th. Ick wensch my 'n Marva bij de handt, die my bytijds kan wecken,
En 's avonds Ajer Es serveert, en m'n leerzen uyt kan trekken.
- P. Ick wensch dat ieder militair, die 'n auto moet bestuuren
Iets minder op syn toeter druckt en denckt aen syne buuren.
- Th. De snelheitsmeeter wensch ick terugh, bij auto's en motoren
Dan sal men in 't volghend jaer niet meer van doden hooren.
- P. Ick wensch veur ieder die hier sit een Demob met een Lintje,
- Th. En veur wy gaen een luyen stoel. Dat is belangrvck, kindtje!
- P. Ick wensch, verstaet my goet—ick wensch veur 't koomend jaer de Vree-de,
- Th. Dat iedereen eens in gaet sien: „er is ghenoech gheleeden!”
- P. Ick wensch veur alle menschen, ter weerelt, groot en kleyn,
Een leeven dat gheluckigh en onbesorcht magh syn.
- Th. Ick wensch de Zon iets milder, de sawah minder nat
De tjotten ietwat laagher, de paedjes niet soo glad.
- P. Ick hoop, dat onse mannen, in 't koomend Nieuwe Jaer
Hun lessen niet vergheeten en blyven by elkaer.
- Th. Dat Lucas Bols sal segghen: „De saeck gaet minder goet,
Het leegher in de tropen niet sooveel drinken doet.
- P. Dat NIWIN deur magh wercken, in 't Thuisfront steeds veuraen
Soals ze veelen jaeren veur ons hier heeft ghedaen.
- Th. Haer dancken wy bysonder, ghelyck oock iedereen,
Die sorgde dat verveelingh met rappen spoet verdween.
- P. Tot slot wensch ik het Leegher en iedereen op aerd,
Een ryck en goet gheseeghend en prettigh Nieuwe Jaer.

December

1949

Het is stil op de buitenpost. De wacht zit op een rotanstoel in zijn stelling, en luistert naar de geluiden van de natuur. Heel flauw komt de maan tussen de klapperbomen doorkijken en verlicht de glimmende neus van de truck, die onder een afdakje staat te dromen. Met een plons schiet een rat de kali in, de wacht kijkt even, maar hij ziet slechts donkere schaduwen.

Het is Kerstmis vandaag, 25 December staat er op de kalender in het huis. Een overbodig ding, die kalender; nog nooit had iemand er op gekeken. Hier op deze post raak je immers alle begrip van tijd kwijt en wat doet het er eigenlijk toe, of het nu Vrijdag of Maandag is?

Vandaag is 't echter een bijzondere dag. Het is Kerstmis. Onwillekeurig denk je dan weer aan de Kerstdagen, die je thuis doorbracht. Die dagen, dat je diep in de kraag van je winterjas gedoken naar de kerk ging. Volgend jaar misschien weer?

In het huis heeft men de ramen met tentzeiltjes verduisterd. Licht is soms niet ongevaarlijk op een buitenpost.

Op de tafel staat een petroleumlampje en daaromheen zitten de jongens. De korporaal schrijft een brief, en de anderen praten maar wat. In de hoek staat een oude grammofoon, die ze al van post tot post hebben meegesleept. Veel bijzonders is het niet meer, maar het ding speelt nog

en dat is al heel wat op een afgelegen post. De brenschutter staat op en pakt het kistje met platen. Stuk voor stuk haalt hij ze er uit en houdt hij ze even in het licht van de lanterna. Ingespannen tuurt hij naar de teksten op de etiketten. „Money is the root of all evil”...Nee, dat is geen plaat voor vandaag. Verder zoeken maar weer. Victor Silvester, Lou Bandy, Skymasters... Hij geeft het nog niet op. Iets over Kerstmis schijnt er niet bij te zijn. Dan maar weer van voren af aan, wat er het dichtste bij komt.

„I walk alone”, dat gaat tenminste nog. Piepend draait de slinger, dan komt de naald in aanraking met de draaiende schijf.

Een omfloerste vrouwenstem weerklinkt door de houten keet. „Er is niks anders”, zegt hij en luistert. Ook de korporaal heeft zijn pen neergelegd. „Waardeloos”, is het enige dat hij zegt, „is dat nou een Kerstlied?” „Er is niks anders”, zegt de ander nogmaals. Er wordt met een gewerkolf op de deur gebonkt.

„Joop, 't is tijd voor de wacht”. Een soldaat grijpt zijn geweer, trekt de grendel open en schuift een patroon in de kamer. Hij pakt zijn helm en zet hem op. Snel opent hij de deur en schiet naar buiten. Een korte lichtstraal vliegt over de takken en struiken, de oude wacht komt binnenklossen. Even knippert hij met zijn ogen tegen het petroleumlampje. Hij legt zijn uitrusting af, ontpant zijn wapen en zoekt in z'n ransel. Met een zwaai komt er een tinnetje sigaretten op tafel te staan. Verwondering bij de anderen, hoe komt die knaap daar nou aan? De gulle gever grinnikt maar eens en draait het tinnetje open.

Dan komen de commentaren los. Een lucifer gaat in het rond, rookwolken stijgen naar het plafond.

De grammofoon begint weer te spelen. Iemand gaat naar de radio-set in de hoek en zet de koptelefoon op. Een paar lichtjes beginnen te gloeien, enkele kleine handeltjes worden omgeschakeld.

Het toestel staat op zenden en de andere radio-posten worden opgeroepen. Eentonig klinkt de stem door de microfoon: „Hallo, hallo, hier Xerxes satoe, hier Xerxes satoe, wat is mijn sterkte, wat is mijn sterkte, over!” Zo gaat het een tijdje door, totdat opeens de seiner zegt: „Jongens, hou je gezicht en kom effe luisteren”.

De mannen drommen om hem heen. „Hallo, hallo, post satoe wenst jullie een gelukkig Kerstfeest”, brult de korporaal nu in de microfoon. „Over!”

De seiner zet de koptelefoon af en houdt hem omhoog, zodat iedereen het antwoord kan horen: „Hier Xerxes doe, Wij wensen jullie Zalig Kerstmis, Zalig Kerstmis, volgend jaar hopelijk weer thuis, volgend jaar weer thuis!”

De verbinding is weer verbroken. „Ik ga weer eens schrijven aan mijn meisje”, zegt er een, „met Kerstmis mag ze wel eens een extra briefje hebben”.

Dan duurt 't niet lang of iedereen zit over een postvel gebogen.

De wacht tuurt over de zandzakken.

Kerstavond.....

Bernardus.

Zegniks, zieniks en...

HOORNIKS

Toen de „Waterman” voor de pieren van Hoek van Holland kwam — ’t leek een beestachtig nauw gangetje — veranderde de stemming aan boord, alsof er opeens electriciteit door de atmosfeer knetterde. Al die zongebruinde, jonge soldaten werden opeens zo nerveus als kostschoolmeisjes voor d'r eerste bal. Ze gooiden halve cigaretten over de railing, staken nieuwe aan en gooiden die twee minuten later weer weg. Ze herinnerden zich opeens, dat ze nog honderd dingen te doen hadden, maar ze konden hun ogen niet van het land vóór hen afhouden en renden van bak naar stuurboord, schreeuwend, dat ze iets bijzonders zagen. Er zat een vent op een van de pieren te vissen en de „Oudebarneveld” ging een paar graden naar stuurboord hangen, omdat iedereen dat zien moest.

Waar ze jaren aan gedacht hadden — hun thuis, de eigen mensen, de mogelijkheden van de toekomst — dat schenen ze nu te willen verdringen in een lawaaiig enthousiasme. Dat lukte niet best en steeds wilder werd hun uitgelatenheid. Sommigen hadden het te kwaad en stonden vaalbleek in een hoek, met 'n vreemd gevoel in hun maag.

Er was muziek aan de kade en er waren officieren en mevrouwen, die verversingen aanboden. Maar ze keken er nauwelijks naar, en sjokten langs de tafels, waar ze papieren en een boekje kregen.

Angstig schoof Henny Wiersma tussen zijn kameraden mee. Als ze 'm nou maar niet in de gaten kregen. Beter gezegd: als ze z'n plunjezak, die hij zo onopvallend mogelijk meetrok, maar niet door hadden.

't Duurde allemaal zo lang en als ze niet gauw opschoten, dan..... Haastig boog hij zich over de halfgevulde plunjezak en maakte met trillende hand het touwtje wat los. Drie donkere gerimpelde snuitjes, als van wijze, oude mannetjes, keken vragend omlaag. Gelukkig, ze maakten het nog goed!

Zwetend — ondanks de kou — schoof Henny met de anderen langs de tafels. Nee, niemand had hem door.

De organisatie was best; ze zetten hem meteen in een autobus, die het opschrift „Friesland” droeg. Veertig kelen barstten plotseling uit in een jubelend gezang: „En dan zeit de fourier.....”

Weer knoopte hij de plunjezak los en drie smalle lijfjes kropen, geschrokken door het lawaai, dicht tegen hem aan. Maar zo bang waren ze niet of kleine glacéleren handjes graaiden naar de borstzakken van z'n uniform naar pinda's.

„Laten ze in godsnaam geen kou vatten, Henny”, bezwoeren de maats hem. „Als één 't onder de leden krijgt nemen de anderen het over en dan ben je nog niet met ze klaar”.

Toen eisten zij van Henny, dat hij nog eens 'n „show” zou geven met z'n circus. Ze hadden die vertoning al een paar honderd keer gezien op die dooie buitenpost in het Padangse, maar zaten toch met schitterende ogen te kijken, toen Henny z'n wat onzeker doende lievelingen op de grond zette, hun rode jasjes glad streek en commandeerde „Geef acht!..... Voorwaarts, mars.”

Hoorniks stak de vinger in z'n oortjes. Zegniks hield de handen voor z'n mond alsof hij reuze pret had en Zieniks hield ze voor z'n ogen, wel zorgend, dat hij door z'n vingers kon gluren. Achter elkaar marcheerden ze tot voor in de bus om op Henny's commando: „Rechtsóóóóóm..... keert! te wenden met de zotte, stampende, Engelse exerci-

tiepas, die het leger met de khaki-uniform van onze bondgenoten heeft overgenomen.

De jongens hingen over de banken naar het middenpad geleund, tot Henny's „Ingerukt..... mars!” het drietal wild door de bus deed stuiven, waar ze zich amuseerden met lenige „lendentrek” en „vliegende kip” aan het bagagenet.

Een half uur later zong het gezelschap weemoedige Indische liedjes met imitaties van gitaren, waarna vrolijke worstelpartijen het vehikel op twee wielen deed wankelen.

Maar achter Zwolle werd het erg rustig in de bus; ze waren op bekend terrein gekomen en de herkenning van veelbezochte plekken gaf plotseling een vreemd gevoel. Bij Steenwijk gingen de eersten er uit, breed gebarend tegen verrast kijkende kennissen. En zo liep de bus langzamerhand leeg om na Leeuwarden nog maar vijf passagiers te vervoeren, die zich nu onbehagelijk eenzaam voelden.

Toen hij in zijn dorp uitstapte, trok Henny de dikke jas dicht om zich heen. Bezorgd keek hij naar de rillende aapjes. Er was maar één manier..... ze gingen weer de plunjezak in met een pullover om zich lekker in te draaien.

Je hebt lui, die met een wasbeertje of een apie thuis komen en 't diertje dan zo gauw mogelijk weggeven, maar met Henny lag de zaak een beetje anders. In de taaië verveling der tropen had hij steeds maar weer 't huiskamertje van thuis voor ogen gehad, met op de schoorsteen dat gekke stenen beeldje van drie aapjes: „Spreek, zie en hoor geen kwaad”. In Padang scharrelden die beesten zo maar in 't wild rond. Twee maanden had het hem gekost om drie van die langstaarten aan zich te wennen, maar toen waren ze ook niet meer bij hem weg te slaan. Hij had hun kunstjes geleerd, zodat ze echte acrobatengroepen vormden, die in elkaar duvelen, wanneer een plaaggeest een pisang naar de „onderman” gooide. Ze vlooiden elkaar onder Henny's veldbed en vlogen hem krijgend om de hals, wanneer hij van wacht of patrouille terugkwam.

In die twee jaren, ver van huis, waren ze zijn beste vrienden geweest en 't was maar dun dat-ie ze nou in zijn plunjezak moest vervoeren.

Hij sjokte het dijkje af naar zijn dorp, verrast het oude, vertrouwde milieu herkenkend. Hij liep met grote passen, maar de laatste vijftig meter, kon hij zich niet meer inhouden en holde zo hard hij kon, bonkte de deur open en brulde: „k Ben d'r weer!”

Z'n moeder viel hem om de hals en jankte gierend van emotie en vader kwam, stijf van de rimmetiek van het natte weer — statig overeind met ernstig gezicht. Dat was zo hun vreugdeuiting. Nog snotterend schonk Mem hem z'n koppie thee in en toen hij Heit zijn Deli-sigaren had gegeven, vroeg de ouwe: „En hoe is 't daar nou wel op Sumatra?” Wat kun je dan anders zeggen dan „Erg heet”?

Toen schoot hem opeens de drieling, wachtend in de koude gang, te binnen. Hij holde weg. De plunjezak lag op de grond — maar de „inzittenden” waren verdwenen!

Geen spoor was er van ze te vinden!

Mem kwam hem achterop. „Ik dacht dat je naar Sjoerdje was”.

Sjoerdje, dat was 't meisje van Henny's eerste liefde, een stevig blondje met tientallen eerste prijzen en haar schaatsenrijdersbenen.

Hij hoorde maar half wat Mem hem vertelde, van die jongen uit Buitenpost, die elke Zaterdag helemaal naar hier gefietst kwam en die Sjoerdje nogal scheen te mogen. Hier

was erger ramp geschied: Hoorniks, Zegniks en Zieniks waren foetsie!

De brandmeester stond zich in het dampende keukentje te verschonen, toen onverwachts de kerkklok begon te beieren. Geschrokken goot hij de hele fluitketel over zijn tenen, maakte een salto van pijn, maar wierp zich ogenblikkelijk in uniform en laarzen, niet achtend de verschoning, welke zijn ega met neergeslagen ogen, om de deur reikend, op een stoel had gegooid. Het klokgebeier verstomde, maar nu dreunden in de garage van Jelke Knol, gierend en bassend de claxons van drie auto's.

Jelke rukte de deur open. Een leeg olieblik trof hem op 't linkeroog en over zijn neerwankelend lichaam vluchtten drie spookverschijningen.

Als door onzichtbare handen bewogen, draaide plotseling de automatische hefbrug over de Boorn in de hoogte, juist toen de 40-jarige onderwijzeres van de Christelijke Bewaarschool er over heen liep. Woest greep ze de leuning en bleef vier meter boven de aarde hangen, opvallend bewonderd door ouwe Doekele, die 's avonds in het oudeliedenhofje verklaarde: „dat die meid toch maar 'n stel beste benen had”.

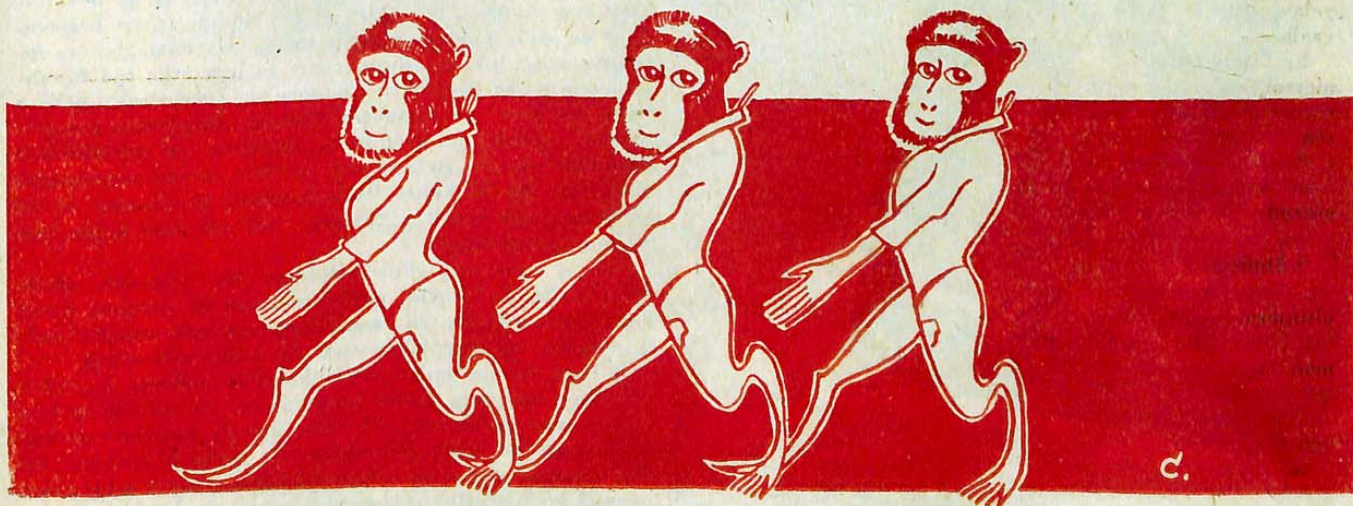
Boukje Wiebkje stond, degelijk pratend, aardappelen af

proces, dat de hereboer Oene aandeed, wegens aanranding van zijn Fries bont, loopt nu al maanden en Waling vecht nog steeds met de Wederopbouw.

De avond viel 'en het dorp sloot zich achter luiken en dichte deuren, duizelig van zóveel gebeurtenissen in zo'n korte tijd.

Tegen het dijkje onder de wilgen, die rond de ijsbaan stonden, zat de jongen uit Buitenpost tegen Blonde Sjoerdje op te scheppen. Hij had juist beweerd, dat ie nou wel mid-denvoor van „Buitenpost voorfit” zou worden vanwege een paar nieuwe, zwartgekochte voetbalschoenen, toen z'n adem stokte. Uit de wilgen tuimelden drie roodgejaste dwergjes en begonnen als razenden haasje-over te spelen. Hij was toch al niet bijster slim, die knul uit Buitenpost, maar dit was te veel voor z'n hersenen. Hij slaakte een gil, sprong woest op z'n fiets en werd sindsdien nooit meer gezien.

In de film zou nu onze Henny zijn geliefde Sjoerdje moeten ontmoeten en alles in orde maken. Nou — U zult het gek vinden — maar hier onder de ruisende wilgen, ging het precies zo. Urenlang had de bezorgde thuisvaarder naar zijn drietal gezocht en slechts hun vernietigende sporen en de zenuwtrekkende dorpsgenoten gevonden. En nou stond hij opeens tegenover het famke, waar hij twee jaar van had gedroomd en de liefde, die hij tijdelijk had overgeplant op

te wegen voor meester's juffer, toen Hoorniks zijn volle vier pond in de schaal wierp, prompt door zeven kilo tegenwicht hoog tegen het wandrek werd geslingerd en met een waterval van „prima ingelegde haring in tomatensaus”-blikjes omlaag stortte..... tot een laatste houvast in Wiebkje's witblonde haren hem redde.

De kreet der struise groentevrouw is met geen pen te beschrijven en deed vele boeren in de omtrek verschrikt naar hun koestal rennen.

Meester's juffer wilde vluchten, doch zag zich de pas afgesneden door Zegniks en Zieniks, die in razend tempo acht goudreinetten naar elkaar jongleerden, listig gebruik makend van drie handen.

Ze is sindsdien nooit meer de oude geworden door dat gekke zenuwlachje. Er scheen werkelijk iets mis te zijn in het rustige dorp. De wervelwind der apen stormde door de hoofdstraat en greep Oene Diekema's stamboekstier „Beethoven XII”, aan wiens staart Zieniks zich reusachtig amuseerde, terwijl Hoorniks op Zegniks een correcte hoogstand maakten op de krommige horens van Oene's trots. Beethoven XII reageerde resoluut, stormde dwars door Waling Piersma's opslagplaats van meel en gist en eindigde in de weide van Vrekkige Hobbe, de rijkste boer van 't dorp. Het

H. Z. en Z. Wat doe je in zo'n geval? In Friesland zeggen ze in een dergelijke situatie niet veel, ze handelen meer. Zo kwam het, dat Henny en z'n teruggevonden schat alles en iedereen vergaten, de schaatsen haalden en het tweetal rondje na rondje om de ijsbaan cirkelde. Er was een mooie maan, sterretjes..... enfin, alles wat er zo bij hoort. Ze reden arm in arm en toen Henny drie opstoppers op z'n schouders kreeg van de uit een donkere wilg op hem neerploffende, H. Z. en Z., merkte hij dat vertrouwde gevoel nauwelijks. De vleiende aanhaligheid van Zieniks, die zachtjes in z'n oren beet, gaf hem zelfs ondeugende gedachten.

Maar terwijl Sjoerdje in klare taal hun toekomst smeedde, keek ze even op, vragend om een bevestiging van haar woorden. Wat ze zag, zou zelfs de moedigste vrouw hebben doen verstijven. Gesilhouetteerd tegen de lage maan, was Henny als een middeleeuwse spookfiguur met drie exotische monsters op z'n schouders.

„Henny, steunde ze”, „Feint, hwat hast dou?”

En dromerig gelukkig, zo'n hart overlopend van zaligheid, zei hij: „Sjoerdje, ik heb 'n apie voor je meegebracht”.

Ton van Beers.
(Uit Bond Militairen uit Indonesië).

Kunstenaars IN WAPENROK

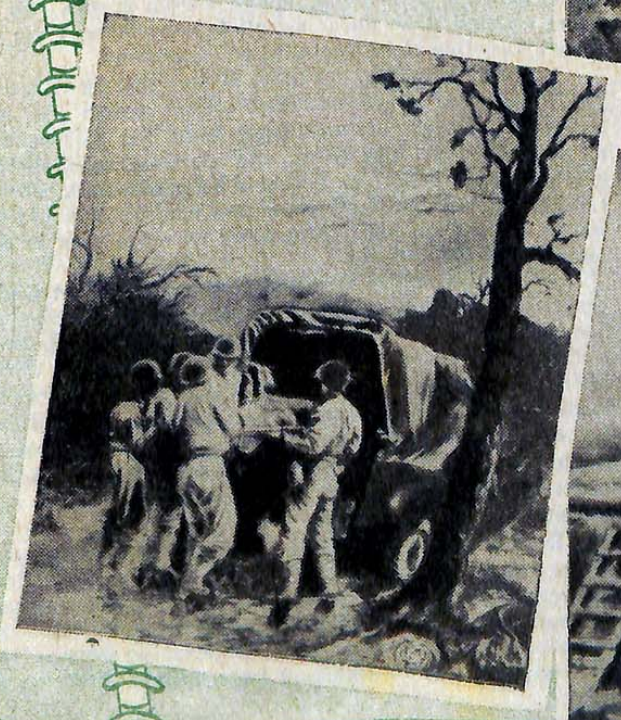
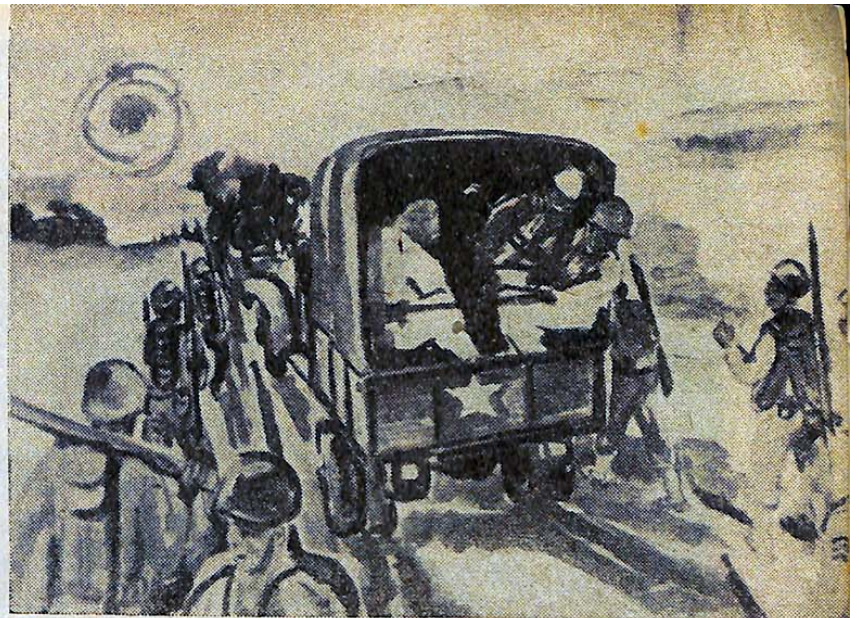
Zoals in de meeste legers, werd ook in het Amerikaanse leger de kunstbeoefening sterk gestimuleerd door de behoefte om de kale wanden van de duizenden ontspannings-zalen en cantines, die in 1940 werden gebouwd, te verfraaien. Onder hen, die in 1940 werden gemobiliseerd, bevonden zich talrijke kunstenaars. Niets was meer voor de hand liggend dan dat op hen een beroep zou worden gedaan om deze ongezellige lokaliteiten en gebouwen aantrekkelijk te maken en de soldaat althans iets terug te geven van de huiselijke intimiteit.

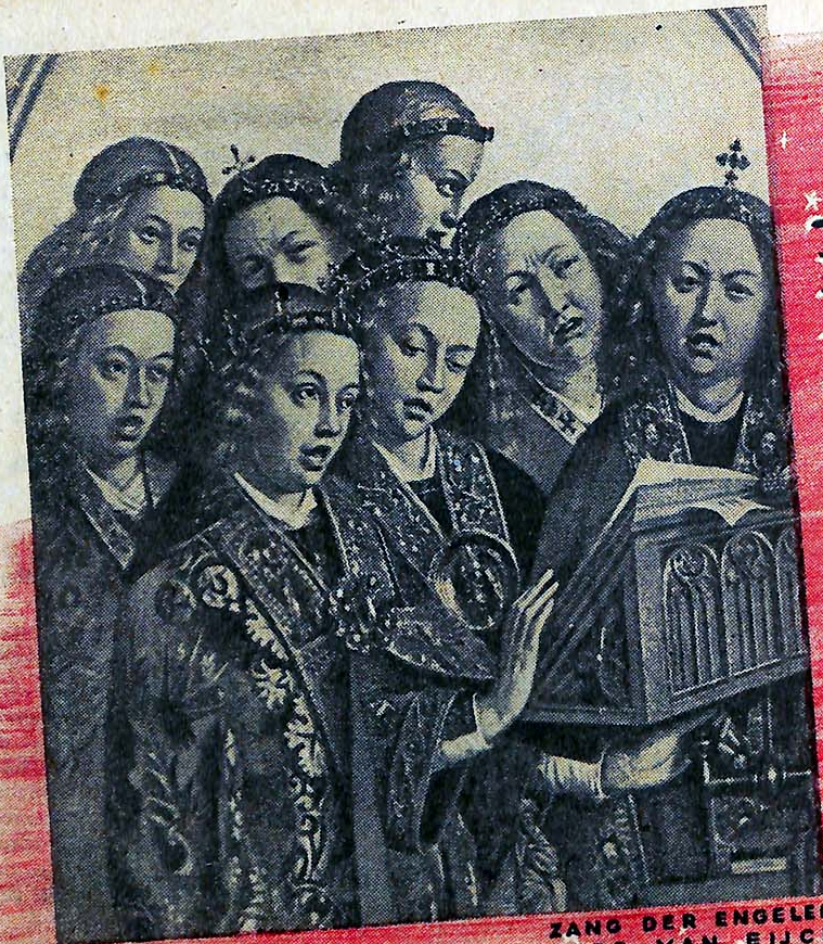
Bijna iedere kazerne en ieder kamp had de beschikking over figuren, die hiervoor het nodige talent bezaten. Hier en daar ging men zelfs zover, dat men ateliers inrichtte, waar soldaten-kunstenaars in hun vrije tijd bijeenkwamen om te bespreken hoe men de gemeenschappelijke zalen het best zou kunnen verfraaien. In grotere kampen werden tijdens de avonduren schilder- en tekenklassen gehouden en de ateliers zelf werden ontspanningscentra voor hen, die de kunst als liefhebberij beoefenden en de leerlingen der kunst-academies, die op deze wijze hun studies voortzetten.

Vaak bewezen deze schilders en tekenaars goede diensten bij de visuele voorlichting van de troepen. Daarnaast vervaardigden zij aanplakbiljetten voor verschillende doeleinden en tekeningen voor de soldaten-kranten.

Toen de oorlog ook voor Amerika uitbrak, beschikte het leger over een aantal kunstenaars, die geheel op hun taak waren voorbereid. De taak om de moderne oorlogvoering en het leven der soldaten in beeld te brengen. Op alle fronten waren zij, deze soldaten-artisten met palet, penseel en tekenstift. Zij werden gegrepen door het onderwerp, dat in hun ziel de spanningen en ontroeringen opriep, die een voorwaarde zijn voor het tot stand komen van een kunstwerk. Het zijn deze kunstenaars geweest, deel uitmakend en levend temidden van de troep, die, zoals Brigadier General F. H. Osborn het zegt, „de kracht der moderne oorlogswerktuigen, de snelheid der vliegtuigen, het geraas der tanks en het staccato der machinegeweren op het linnen overbrachten”.

1 Een ogenblik rust.	
2 Oud Tijdschrift	Paul R. Ellsworth.
3 Affiche.	
4 De Eerste Gewonde	Chester Engle
5 Convooi	P. G. Renberger
6 Voor de Hel Losbarst	Dickson
7 Aanval	Oliver Baker.

ZANG DER ENGELN
GEBR. VAN EIJCK

HET Kerstlied

DOOR DE EEUWEN

door Joao Giesen

Boven alle mensen welst zich dezelfde hemel. Zij ondergaan de invloeden van zon, maan en sterren, van wind en regen. Zij voeren de strijd om het bestaan, zij hebben hun vreugde en verdriet en toch is er bij dit alles niets dat hen tot een eenheid maakt, dat hen werkelijk bindt. Dit alles is niet in staat om méér dan een oppervlakkige band te leggen. De mens blijft een eenling en in het allergunstigste geval brengt hij het zover, dat hij zich een kleine familie vormt, een kring van mensen met dezelfde belangen, verbonden door een gevoel van liefde. Dat is de wereld van de mens en het is een klein, een heel klein rijk in de onmetelijkheid van het heelal.

De mens beseft dit en hoe gelukkig hij zich ook moge voelen in de beslotenheid van zijn eigen koninkrijkje, toch leeft er in hem een behoefte naar grotere gemeenschap en zo heeft hij al vroeg gezocht naar mogelijkheden en middelen om aan dit verlangen tegemoet te komen. Bewust of onbewust heeft de mens een belangrijk communicatiemiddel gevonden in een van zijn meest aangeboren behoeften, de behoefte om aan zijn gevoelens uiting te geven in klanken. Deze uitingsnoodzaak is volkomen onafhankelijk van de ontwikkeling van een volk en zeker niet gebonden aan bepaalde groepen daarvan.

We weten, dat de mens van de vroegste tijden af zijn wereld heeft trachten te verlevendigen met muziek, welke werd aangepast aan de behoefte van het moment en welke er niet weinig toe bijdroeg om een band te leggen tussen de beoefenaars. Zo kennen wij allerlei soorten gemeen-

schapsliederen, marsliederen, oogstliederen, krijgsliederen, arbeidsliederen en nog vele andere soorten muziek, die in direct verband staan tot de essentiële verrichtingen van de mens als eenling of in maatschappelijk verband.

Het is begrijpelijk, dat naast al deze soorten liederen, die in meerdere of mindere mate sociaal gericht zijn, een literatuur ontstond, die zich bezig hield met datgene wat in de mens leeft, zijn liefde, zijn algemeen schoonheidsbegrip en zijn Godsgevoel. Vooral in het gezamenlijk beleven van dit laatste gevoel lag immers voor hem de mogelijkheid weg te stappen uit zijn eenzaamheid en op te gaan in een meer kosmische eenheid.

Voor de Christelijke wereld concentreert zich het Godsgevoel om de figuur van Jezus Christus en het ligt voor de hand, dat vooral de geboorte een groot deel van de belangstelling en de tederheid tot zich trekt. In de gehele Christusfiguur is deze geboorte voor het overgrote deel van de mensheid het enig grijpbare, het enig directe verband met het eigen leven. Dadelijk na de geboorte komt er om de figuur van Christus een mythisch waas, dat zelfs in het andere menselijke uiterste, het sterven, niet meer verdwijnt.

Deze geboorte in de stal van Bethlehem, dit levensbegin onder dezelfde omstandigheden, heeft dan ook door alle eeuwen heen een vast punt gevormd in de verering van Jezus door de mens. Hier immers begint een leven, zoals zijn eigen leven of het leven van zijn kinderen begonnen is. Dat de banen van de ontwikkeling later, vrijwel direct na de

geboorte, uit elkaar beginnen te lopen totdat zij duizelingwekkende afstanden van elkaar verwijderd zijn, kan hoogstens de neiging naar het begin versterken. De mens heeft er een behoefte aan zich zijn God voor te stellen, een behoefte, die zich al bijzonder duidelijk uit in de beeldende kunst, en er is welhaast geen stadium te vinden, waar hij zich dicht bij de Christus bevindt dan op het moment van diens geboorte. Bovendien ligt er in het verloop van het wordingsverhaal een macht van details besloten, die appelleren aan zijn ridderlijkheid, zijn tederheid, zijn medelijden en, niet te vergeten, zijn gevoel van eigenwaarde. De lange tocht door de donkere nacht, de geboorte in de stal, de aanbidding der Koningen, dat alles is in staat om zijn fantasie in de tederste kleuren te doen ontgloeien. Direct na de geboorte beginnen de eerste geloofsproblemen zich voor te doen, maar de geboorte zelf, dat is het terrein van de mens, daar vindt hij het raakpunt met zijn eigen leven, daar kan hij zich zonder denken om de kribbe scharen en zijn „Hallelujah” zingen.

Het is duidelijk, dat de belangstelling van de Kerk en die van de mens op dit punt niet geheel en al parallel lopen en zo is het ook begrijpelijk, dat in den beginne het wereldlijk lied zich meer toespitst op deze geboorte dan het geestelijke lied. Dit laatste richt zich meer op de algemene lofgezingen en op de erediens.

Zo kan het dan ook gebeuren, dat we van het Kerstlied tot de Kruistochten vrijwel niets weten.

Het staat vast, dat er vóór de Kruistochten een zangkunst in Europa verbreid is geweest, die half individueel, half volkskunst was, maar deze leefde voornamelijk onder de lagere klassen van de bevolking, zoals bij de Histriones in het ondergaande Romeinse Keizerrijk en bij de Jongleurs uit het Karolingische tijdvak.

Deze kunst berustte voor het grootste gedeelte op improvisatie, die steunde op overgeleverde formules. Praktische documenten op dit gebied ontbreken vrijwel geheel, zodat een beeld van de inhoud dezer liederen zeer moeilijk te krijgen is. Daar komt dan nog bij, dat deze kunst in de hogere kringen volkomen werd genegeerd en geënclassificeerd als „vermakelijkheid met demoraliserende strekking”.

Pas in de 12e eeuw vinden we manuscripten, die hier en daar duidelijke aanwijzingen vertonen voor het bestaan van Kerstliederen. Helaas kunnen wij ons slechts bij uitzondering een voorstelling vormen van de muziek, die er bij heeft gehoord, daar zij voor het grootste gedeelte genoteerd is in een niet te ontcijferen neumen-schrift. Hoewel dus met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid aangenomen mag worden, dat de Kerstliederen allereerst gevonden kunnen worden in het vroege wereldlijke lied, zijn toch de eerst aanwijsbare voorbeelden te vinden in de godsdienstige gezangen van die dagen. Van dat moment af maakt het geestelijke lied zich meester van dit terrein en begint het ook hier een grote rol te spelen.

Enkele specimina van vroege Kerstliederen zijn te vinden in de „Cantigas de St. Maria”, een belangrijke verzameling religieuze gezangen uit de 13e eeuw, die in Spanje ontstonden en waarvan de teksten alle in het Gallicisch-Portugese dialect geschreven zijn door Koning Alphons X, bijgenaamd „El sabio”, de geleerde, die van 1252 tot 1284 regeerde over Castilië. Op enkele uitzonderingen na zijn al deze liederen gewijd aan de Heilige Maagd in haar verschillende levensstadia. De handschriften zijn bewaard gebleven in vier grote bundels, een te Madrid, twee in het Escorial en een te Florence. Dank zij de muziekgeleerde

Anglès is een groot aantal er van overgebracht in modern notenschrift, zodat men zich volledige rekenschap heeft kunnen geven van hun aesthetische waarde en vooral van het karakter. Wanneer men dit doet, valt echter op, dat al deze liederen, hoe schoon ze verder ook mogen zijn, geënclassificeerd moeten worden als intelligent doordachte scheppingen. Ze missen het karakter van het eenvoudige wereldlijke lied, het „volkslied”. In deze benaming moet men het woord „volk” opvatten als een verzamelnaam van dat deel van de maatschappij, dat de geest van de gemeenschap op eenvoudige en spontane wijze beleeft.

Hedendaagse cultuurborschers zijn geneigd om de theorie van het „verzonken cultuurgood” te onderschrijven. Ze nemen dus niet meer aan, dat het volk zelf zijn liederen heeft geschapen in een spontane en gemeenschappelijke scheppingsdaad, maar dat deze liederen, deze „volksliederen”, stammen uit de hoge cultuurkringen en dat zij door het volk instinctief zijn vervormd. Aanhangers van deze theorie zijn vooral in de tegenwoordige tijd in grote getale te vinden (*Hindemith, Bela Bartok, Schönberg*).

Aanwijzingen hiervoor zijn inderdaad in vele gevallen te vinden, maar hoe het ook zij, door de vervorming, verminking zo men wil, ontstond een eenvoud in melodische lijn en karakter, die men vergeefs zoeken zal in de hoogculturele voortbrengselen.

Het is helemaal niet onmogelijk, dat de Kerstliederen begonnen zijn als schepping van een bepaalde persoon of personen, maar nadat het volk er zich van meester had gemaakt en er zijn eigen wijzigingen in had aangebracht, werden ze van geslacht op geslacht overgegeven, verwierpen zich op die wijze langzamerhand het stempel van de anonimiteit en weerspiegelden op deze wijze treffend het gevoel van de gemeenschap ten aanzien van de Godsgeboorte. Het zijn voornamelijk de episch-lyrische liederen, de liederen met een verhalende tekst, waarin het Kerstfeest zich weerspiegelt en ze onderscheiden zich door hun familiäre vroomheid, hun bespiegelend realisme en vooral door hun ontroerend naïve visie op het onderwerp. Veel van deze Kerstliederen eindigen met de uitroep: „Kyrie eleison”, en men kent ze nu nog onder de naam „Leysen”. Een van de bekendste ervan is wel het mooie „Nu sijt wellescome”.

Merkwaardig is het verschijnsel, dat in vele van de Kerstliederen uit die tijd een mengeling gebruikt werd van het Latijn (taal van de Kerk) en de volkstaal (taal van het wereldlijke lied). Ook hieruit is de nauwe verbondenheid van beide kunstuitingen af te leiden. Men noemt dit Macaronische- of mengtaal-liederen. Een voorbeeld hiervan is het Duitse Kerstlied „In dulci jubilo, singet ende weset froh”.

In later tijden heeft de scheiding tussen het geestelijke en het wereldlijke lied zich weer zeer toegespitst. De verbondenheid, die er tussen ontstaan was, althans op het gebied van de geboorte van Christus, heeft zich weer volledig opgelost. De Kerk heeft haar eigen liturgie en haar eigen gezangen opgebouwd rond het Kerstfeest, terwijl het volk dit zingend op zijn eigen wijze beleeft. Dit sluit niet in, dat het wereldlijke Kerstlied uit de Kerk gebannen is, het wordt er zelfs meerdere malen in gezongen, maar in de eigenlijke liturgie heeft het geen plaats.

Zo is de mens door alle eeuwen heengegaan zijn vertrouwen, zijn liefde en zijn tederheid neer te leggen in kleine, gemeenschappelijke liederen ter ere van het Jezus-kind. Zo leert hij zijn kinderen, zodra die zingen kunnen de liedjes van „Stille Nacht” de „De herdertjes”, omdat zich rondom deze geboorte in de stal van Bethlehem zijn innigste gevoelens en zijn diepste ontroeringen concentreren.

DE BRUG

door Junior Doocke

„Mag ik misschien een beetje vuur van U?”

Ik schrok op van de vraag en keek naar de man naast me: een lange man met een bleek mager gezicht en diepliggende ogen: Zijn donker haar viel slordig over het voorhoofd. Ik stak hem mijn brandende cigaret toe. Gretig trok hij een paar maal, wierp toen het hoofd in de nek en inhaleerde diep. Hij scheen er niet aan te denken om te bedanken, zozeer was hij verdiept in het roken. Het is eigenaardig hoezeer een cigaret een man in beslag kan nemen. Geen van ons sprak. Mijn cigaret wierp ik weg. De man keek er naar of hij hem wel op zou willen rapen.

„Ik loop met U mee tot de brug. Verder dan de brug hoef ik niet.” Nogmaals inhaleerde hij diep. Toen, met iets van een glimlach: „Het is misschien dwaas, maar ik heb altijd gehoopt, dat het laatste dat ik zou doen, het roken, het echt doordacht roken van een goede cigaret zou zijn. Dit is mijn laatste; ik loop met U mee tot de brug.”

Ik was er niet op gesteld met hem te gaan praten, dus gaf ik geen antwoord. Als hij dat al bemerkte, scheen het hem toch niet te hinderen.

„Toen ze nog leefde was alles goed. Twee kinderen hadden we, een jongen en een meisje. Dat was voor de bommen ons huis vernielden. Toen ik uit het ziekenhuis werd ontslagen, waren ze alle drie al begraven. En alle foto's waren

is.” Hij haalde het pakje weer te voorschijn en stopte het me in de hand.

„Twee jaar heb ik er tegen aangezien. Honderden malen ben ik over de brug gelopen en iedere keer dacht ik: volgende keer is het voor het laatst. Nu is het eindelijk zover. Ik loop met U mee tot midden op de brug. Weet U, eigenlijk ben ik bang en laf. Er is veel moed voor nodig. Maar nu heb ik het. Mijn laatste cigaret heb ik gerookt. Zij had daar geen tijd voor. De bommen vielen voor we er erg in hadden. Twee vlak achter elkaar. En na de oorlog moest ik weer naar kantoor”.

We waren de brug genaderd. Ik keek nog eens goed naar de man en nam me voor hem in de gaten te houden wanneer we op de brug waren. Zo liepen we zwijgend door. Toen we midden op de brug waren, bleef de man staan. „Tot hier toe ga ik met U mee. Dit is de laatste halte. Eens zullen we allemaal aan de laatste halte komen. De een komt er eerder dan de ander. Ik ben er, gelukkig. Hoor, de conducteur loopt al langs en roept: „Laatste halte, allen uitstappen”. Hooft U hem ook? Ach nee, voor U nog niet. U mag nog verder meerijden. Ik had maar een kort-trajectkaart. Waarom zouden we eigenlijk niet allemaal een vijfrittenkaart krijgen? Ik denk om diegenen terwille te zijn, die dag in dag uit werk moeten doen, dat hen tegenstaat. Ziet U wel hoe donker en koud het water is? En toch ziet het er zo verlossend uit.”

weg. Na de oorlog ben ik weer op kantoor gaan werken. Elke morgen van acht tot half een en iedere middag van twee tot vijf. Altijd weer opnieuw. Eigenlijk had ik in de journalistiek willen gaan, maar zij wou niet. Te weinig zekerheid. Ik ging dus naar kantoor en we trouwden. Bevrediging had ik niet in mijn werk. Maar zij had het prettig en ik zette me er over heen. Toen vielen de bommen en alle foto's verbrandden. Weet U wat het betekent als je terwille van een vrouw je hele leven zonder animo hebt gewerkt en je vrouw gaat dood?”

Deze directe vraag was tot mij gericht en de man keek me zo doordringend vragend aan, dat ik niet langer kon blijven zwijgen: „Nee ik ben niet getrouwd en ik heb werk dat me ligt. Ik heb er verder nooit over nagedacht.”

We liepen nog een poosje stil naast elkaar door. De man haalde zijn pakje cigaretten te voorschijn. Het waren Capstans. Hij presenteerde me er een en stak het doosje weer in zijn zak. „U zult zelf vuur moeten nemen, ik heb geen lucifers bij me. Alles heb ik uit mijn zakken gelegd, behalve de cigaretten. Die heb ik nu ook niet meer nodig. Ik heb mijn laatste cigaret gerookt. Hier heeft U ze. Het is zonde om ze mee te nemen. De lekkerste cigaret die er

De man liep naar de brugleuning en boog zich er overheen. Ik ging achter hem staan, klaar om hem tegen te houden. In zichzelf stond hij te fluisteren: „Laf! laf. Is zelfmoord laf? Of is het laf geen zelfmoord te durven plegen? Ben ik een lafaard als ik doorloop? Of ben ik het wanneer ik in het water spring?” En toen hardop tegen mij: „Ben ik laf?”

Ik zei niets maar keek hem aan. Toen haalde ik een pakje cigaretten uit mijn zak. „Wilt U een cigaret? Het is een Capstan.”

„Graag, heeft U dan even vuur voor me?” Ik gaf hem vuur. Gretig trok hij een paar maal, wierp toen het hoofd in de nek en inhaleerde diep. Zwijgend liepen we verder. Ik keek naar de man en zag hoe hij rookte, aandachtig als een jongen die voor het eerst in het openbaar een cigaret mag roken. Zijn eerste cigaret.

„Ik moet hier linksaf. Om twee uur moet ik op kantoor zijn”. Ik knikte slechts en liep door. Op kantoor kreeg ik een cigaret. Ik keek naar het merk. Het was een Capstan. „De lekkerste cigaret die er is”, dacht ik. En voor het eerst die middag moest ik glimlachen.

BET BINNENHOF

Uit: Mensen van de Straat

Mijn vriend Frederik was 16 jaar, toen zijn kortstondig dichterschap het hoogtepunt bereikte. Nu is hij een correct en degelijk ambtenaar ter gemeentesecretarie, gelukkig getrouwd en vader van een zoon en dochter, respectievelijk drie en één jaar oud. Maar als ik hem op zijn 16e jaar had voorspeld, dat hij met pantoffels aan voor de haard in de luierluchten zou zitten, weet ik zeker, dat hij me voor „mens zonder levenskunst” had uitgemaakt. Iets ergers bestond er in zijn ogen niet.

Toch geloof ik, dat ik het geweest ben, die hem van zijn dichterschap heb afgebracht. Zonder opzet overigens.

In ons 16e levensjaar was mijn bewondering voor Frederik zeer groot. Ik had graag mijn haren ook wat langer willen laten groeien, maar ik schaamde me voor m'n kameraden uit „juniores A”. En dat woog zwaarder. Ik leerde bij Frederik, dat voetballen eigenlijk platvloers is. Maar omdat we kans hadden op het kampioenschap, wilde

ik mijn oude vrienden dit seizoen nog niet in de steek laten. Hoewel ik het met Frederik eens was, dat, wilde een mens leven langs de rechte lijn, hij moest kiezen zonder uitstel. Als dat kampioenschap er niet geweest was, had ik dat ook zeker gedaan. Voorlopig bepaalde ik me tot voetbal en slechts poëtische oriëntatie! Ik begon met Vondel. De Gijsbrecht. Althans de inleiding! De rest lazen we later op school.

Op het hoogtepunt van zijn dichterlijk kunnen werd mijn vriend Frederik verliefd. Hij schreef een schrift van 20 cent vol. „Bruising” stond er op het etiket. Hij vertelde me een nieuwe richting in de poëzie te hebben ingeslagen, die echter, daar was hij vast van overtuigd, eerst na zijn dood zou worden erkend. Daarom zocht hij geen uitgever. Ik vond zijn werk veelbelovend hoewel vrij onbegrijpelijk. We hebben er avonden achtereen over zitten praten. Uren ook heb ik moeten luisteren naar zijn gedachten over Lelie, de blonde vrouw van de huishoudschool, de ongekunstelde met de dromerige ogen, de geestige neus en de sterke mond. Ik kende haar niet, maar was benieuwd het wonder eens te zien.

Het toeval wilde, dat ik op zekere dag met een paar vrienden uit junioren A de huishoudschool langs kwam. Zonder bedoelingen, want de school was al lang uit. Hangend over zijn fiets stond daar Frederik, zwaar betogend. Hij zag mij niet aankomen, want al zijn gedachten waren geconcentreerd op de blonde Lelie, die met de tas voor haar kniën zwaaide. Eigenlijk was het een vreemde naam, Lelie. Op de kamer van Frederik was me dat nooit opgevallen, maar nu op straat met de voetbalvrienden klonk het net zo vreemd alsof je het had over een „politieagent” in plaats van over een „juut”.

Mijn positie was moeilijk op dat moment. De voetbalvrienden zouden vreemd opkijken als ik de poët groette. Ze kenden hem wel, maar hij telde niet mee in hun bestaan. Dan groet je ook niet. Ik wilde echter geen verraad plegen aan de nieuwe richting en groette: „Frederik”, de stekende voetballersogen ten spijt. En toen kwam het. Ik keek naar het meisje. Dat was 'r dus! Ze zag mij verbaasd aan omdat ik zo staarde. Ik moest wat zeggen en ik zei schor: „Dag, Lelie.....”

Mijn vrienden stonden ineens stil. Lelie's sterke mond viel schaaftig open, haar dromerige ogen sperden zich schelvisachtig, ze begon raar te giechelen en trok haar hand van Frederiks stuur tegen de geestige neus. Van Frederik zag ik alleen maar, dat hij erg rood werd. „Ze heet Lien”, snauwde hij, terwijl we doorliepen, hoorde ik ze lachen. Om mij. „Lelie, hi-hi-hi”, hoorde ik haar zeggen.

Frederik heb ik nadien uit het oog verloren. Ik las z'n naam een keer in de krant toen hij geslaagd was voor een examen gemeente-administratie. Later kwam ik hem op de tram tegen en hij nodigde me uit eens op een avond op bezoek te komen. Bij thee en sigaar vroeg hij, wat ik voor de kost deed. „Ik schrijf korte verhalen”. Hij en zijn vrouw, die geen Lientje heette, keken me aan, alsof ik in zwembroek over de Dam placht te lopen.

Bastiaan

Aan de Redactie

KONINKLIJK NEDERLANDS INDONESISCH LEGER — KONINKLIJKE LANDMAGT — DIENST VOOR LEGERCONTACTEN
MEMO Aan Redactie "W.B." van Redactie "W.B."
Datum 25 Dec. '49

EN EEN ZALIG KERST!

Het gebeurt niet vaak, dat iemand aan zichzelf een brief schrijft vol goede wensen en hartelijkheid. Maar bij Wapenbroeders is alles mogelijk. De Redactie van „Wapenbroeders“ wil namelijk de Redactie van „Wapenbroeders“ een Gelukkig en Zalig Kerstfeest wensen en er een machtige stapel goede wensen voor het komende jaar 1950 bijdoen.

Nou ja, helemaal klopt het niet, want de Redactie zit half in de stad en wil de andere helft zo een handje geven. Wapenbroeders daarbuiten, jullie speciaal, die ons altijd dwars door alle teleurstellende briefjes van de redactie in de stad, bent blijven voorzien van kopij; die op elke noodkreet van de bureaudirecteuren weer in pen of schrijfmachine bent geklommen om wel en wee van het soldatenleven te beschrijven, om je ervaringen in en gevoelens ten opzichte van Indonesië neer te leggen; En, waar wij toch wel vlak op het Nieuwjaar zitten een best jaar en voor jullie allemaal van harte een gelukkig en zalig Kerstfeest.

Vaak hebben wij onze geregelde correspondenten moeten teleurstellen. Dan kwam er weer een bijdrage binnen, waarvan je kon aanvoelen, dat er met zweet en tranen aan gewerkt was. Dan kwam het - voor de bureau redactie pijnlijke - moment, dat het afgewezen moest worden, omdat zo'n bijdrage om een of andere reden niet voldeed aan de eisen, die wij op zo'n moment meenden te moeten stellen.

Jullie daarbuiten zult vaak genoeg gezegd hebben, wat zijn dat een lastige (zelf invullen). Zijn wij ook. Wij willen het beste brengen, dat wij krijgen kunnen en, dank zij jullie spontane medewerking, is dat mogelijk geweest, ook onder de meest onaangename omstandigheden, zo ongunstig, dat het vaak heel lastig geweest moet zijn nog de spirit op te diepen om toch maar weer zo'n stukje voor „Wapenbroeders“ te gaan componeren.

Er is een vaste kern gegroeid van geregelde medewerkers. Jongens van wie wij weten, dat er op gezette tijden kopij binnen zal komen totdat op een gegeven dag een briefje komt, waarin hij met stralende vreugde zijn aanstaande thuisvaart aankondigt. Maar altijd zijn er dan anderen, die zo'n opgevallen plaats weer innemen. Mensen, wij zouden met oprechte dankbaarheid en met echt enthousiasme pagina's kunnen vullen. Wij zouden rissen namen kunnen noemen. Wij zullen dat niet doen. Alleen: Kerels, redacteuren van Wapenbroeders op de buitenposten, een stevige poot van de redactie in de stad. Zalig en Gelukkig Kerstfeest. Gelukkig en Zalig Nieuwjaar.

Redactie

SPREKEN IS ZILVER — SCHRIJVEN IS GOUD

Van de Redactie

Kerstvisite

E is bij Maria een Kindje geboren
 Haar man is een van ons timmerliën.
 We konden de meid naar hun toestand doen horen . . .
 Of moeten we zelf een's gaan zien?

We nemen ons naamkaart en bloemen mede.
 Kom vlug, want het donkert al!
 De sneeuw is vertrappeld; pas op voor de trede:
 Maar wonen die lui in een stal?

We zijn achteraan in een hoek gebleven.
 Ons bloemen heeft Jozef bewaard
 En glimlachend aan Maria gegeven.
 Die zei iets van "vrede op aard!"

Maar plots is het wonder losgebroken:
 Een engelenkoor dat zong "Gloria".
 We hebben ons naamkaart op zak gestoken
 En knielend gesmeekt om gena.

Karel Vertommen.

De Krib

De stal zal wel verlaten zijn,
We vinden alles kort en klein,
Waar zullen wij ons Kindekijn
In windselen vereeren?

We hooren kinderen, van pijn,
Zacht als verloren lammeren schrei'n,
Waar zal de krib gebleven zijn?
Hier is ons goud, de myrrhe.

De stal zal wel verlaten zijn,
Want het onschuldig Kindekijn
Stort ons zijn bloed, de donk're wijn
Tot het verbond des Heeren,

Jan de Jong.

Met lichte vorst en lichte regenbuitjes sukkelde de winter de Kerstdagen door, maar tegen Oudejaarsavond, was de hemel van een pure, vriesheldere blauwte. Als een sprinagr zo fijn had in de loop van de dag het allereerste naaldijs, zich uitspreidend over het stille water der sloten, de komst van de vorst verraden. Ja, opeens was er de met grote driestheid optredende Oostenwind en in zijn felle greep verkleumde het leven, verstarde het watervlak en knapten de laatste dorre blaadjes, krakerig-bevroren als ze waren, van de spichtige takken der winterbomen. De wind joelde onstuimig door de eikenkruinen, had vrij baan over de verlaten weiden, maar werd in zijn vaart belemmerd door de denaanplant met zijn sierlijke berkjes aan de zoom, wier zilverige stammetjes kostelijk contrasteerden met het groen der naaldbomen. Keer op keer laaide hier de strijd op. Rukkend en huilend stootte de wind voortdurend op de groene barrière, gierde met angstaanjagend geluid over de toppen, zodat de naaldpluimen als in wilde schrik dooreenstoeiden en beukte op de tengere berkjes, waardoor heel hun ijle takkentooi als in een rammelende wirwar verward raakte.

De stilte van de vroege winteravond, die anders zo intens is tussen de sparren en weiden, wordt nu wreed verstoord door het pogen van Koning Thialf om nog voor het Nieuwe Jaar de schaatsenrijders hun zin te geven.

Oudejaarsavond! Straks zullen er fonkelende sterren zijn en een bleke maansikkel. Thuis de gezellige warmte van de haard en dan de prettige viering van Oud en Nieuw met geurende olieballen en warme wijn. Zo mijmerend, diep in de wijde kraag van de manchester jas gedoken, kwam de boswachter het smalle bospad af. Hij had een laatste inspectietocht door de bossen gemaakt en trok nu huiswaarts. Het was hem in de loop van de dag gelukt een groot aantal strikken op te trekken, die niet bepaald vakkundig waren gezet. Te laag voor een haas en te hoog voor een konijn. In de nabijheid van het dennenbos was er heel toevallig een fazanthaan met zijn poot in verward geraakt, terwijl onder een weidehek wat bloed en haar van een konijn had gelegen. De fazant leefde gelukkig nog en toen de jachttopziener hem los had gemaakt, was het exotisch gekleurde dier in een ommezien met roffelende vleugelslag boven de denaanplant en streek het neer in de veilige beschutting biedende ruigte. Nee, vakkundige stropers waren er niet aan het werk geweest, maar niettemin was het hinderlijk, dergelijke lieden in het veld te hebben.

Het begon reeds te schemeren, toen hij aan een groep sparretjes kwam, waar gelijk een zwarte klomp, een huizerd zich in een boomtop had genesteld. Ook was er in de buurt het gekras van kraaien te horen en enigszins verwonderd bleef Harmsen staan. Wat zochten die zwarttrokken daar? Soms daalden ze langzaam af tussen de takken der bomen, doch beneden gekomen, klommen ze, van tak op tak wippend, weer omhoog.

Harmsen moest weten wat er aan de hand was en stapte resoluut op de bewuste plek af. Plots stond hij als verlamd door schrik, want daar, in het gele buntgras, in de luwte der sparren, lag een van de twee drachtige reeën, een van die edele dieren, waarop hij zo trots was. Voor de oorlog

hadden tientallen de bossen bevolkt, maar het daarna met z'n alles vernietigende kracht optredende oorlogsgeweld, had de meeste reeën verdreven of gedood.

Het was mogelijk geweest met dit dier de reestand weer op te kweken tot het vooroorlogse peil. En nu..... een grove strikdraad knelde om de sierlijke hals en het geelbruine lichaam was reeds stug en koud.

De jachttopziener was terneergeslagen, daarna woedend op zichzelf, omdat hij niet beter op dit kostbare „bezit“ had gepast. Hij zou en moest de stropers vangen, daar ging niets vanaf. Het ging niet op ook nog de laatste reeën te verliezen. En de kans om de wilddief te pakken te krijgen was er nu..... deze avond! Een ogenblik weifelde Harmsen. Het was Oudejaarsavond. O, het lokte, het wenkte hem toe, het vlamende haardvuur en de warme sfeer van de kleine huiskamer. Plots kwam er een verbeten trek op zijn gezicht..... In de dichte aanplanting, tussen het struweel, niet ver van het hardbevroren pad en het gestrikte ree, verborg hij zich.

De donkerte van de winteravond had de vrieslucht in een sterrenzee herschepen en in al die klaarte hing de maansikkel als een onwezenlijk iets, werkelijk Gods wonderlamp. Van de koude wind had de schut tussen de sparren niet veel last. Slechts zelden tochtte er eens een windstoot doorheen, maar de sterren wezen op strenge vorst en in de sloten kraakte soms het ijs als een zich verwijderend geratel en Harmsen wist, dat er dan een zwarte scheur door de ijsvloer flitste.

Oudejaarsavond! Winternacht! Harmsens voeten waren gelijk ijsklompen en hij voelde hoe zijn knieën stijf werden en de lopen van zijn jachtgeweer ijzigkoud. Telkens weer moest hij een bijna onbedwingbare lust om op te staan en zich warm te kloppen, onderdrukken. Dat kon hem immers verraden. Hij bleef liggen wachten..... hoelang? De schut wist het niet meer, misschien kort, maar het leken uren.

Een haas huppelde kalmpjes over het zandpad. Van tijd tot tijd ging het dier op zijn achterlopers zitten, liet zijn lange oren luisterend heen en weer gaan en verdween tenslotte in de dichte ruigte van het akkermaalshout.

Gelijk een zwarte flits schoot eenmaal een bunzing over het, door het zwakke maanlicht met een bleekgele gloed overgoten pad en geruisloos als een schaduw kwam op fulpen wieden de ransuil over, speurend naar muizen.

Een, twee, nee drie konijntjes kwamen uit de sparrenbeplanting, scharrelden met een grote boog om het dode ree en zetten koers naar een ander groepje naaldbomen en toen was het plots een geren van belang, een haken slaan van jewelste. Hun pootjes klopten op de bosgrond in een wilde poging om zo snel mogelijk weg te komen. Wat had de kleine bosbewoners op de vlucht gedreven? Misschien een of ander roofdier in de buurt, of..... over het lichaam van de reegeit turend, kijkt Harmsen in twee sluwe ogen en dreigende geweerlopen. Daar, in het andere sparrenbos ligt ook een man, een man, die loert naar hem en naar het dode ree; een man, die evenals de jachttopziener zijn dubbelloops gereed houdt om te schieten. Hoe is hij zo ongemerkt hier gekomen? Hebben ze elkaar tegelijk opgemerkt, of loert die ander reeds langer op hem, zonder dat hij het in de

gaten had? Vragen, die in een razend tempo door Harmsens brein schieten. Hij ziet de koude werkelijkheid van de wijzende geweerlopen, over de donkere vormen van de reegeit grijnzen ze hem toe!

De twee mannen houden elkaar voortdurend in het oog, bang, dat één de eerste zal zijn. Van de koude merkt de schut niets meer..... warm heeft hij het ook niet. Hij heeft geen besef meer van gevoel of tijd. Hij haat degeen, die daar voor hem ligt niet meer, omdat deze een stuk grof wild heeft gestrikt, dat hem zo dierbaar was. Nee, hij is slechts bang zijn leven te zullen verliezen. Zijn ogen moeten hem beschermen. Scherp kijkt hij toe, want de minste onachtzaamheid kan hem het leven kosten. Bang is Harmsen, doodsbang! En toch..... er moet een oplossing komen. Het is zijn plicht de stroper te arresteren. Er rijpt een plan, een plan, dat achteraf bezien misschien krankzinnig zal lijken, maar dat toch, met wat geluk, kans van slagen heeft. Harmsens linkerhand glijdt langzaam naar de plaats, waar een zaklantaarn is opgeborgen. De minst merkbare beweging, het lichtste geruis kan zijn bedoelingen verraden en daarom uiterst voorzichtig te werk gaand, heeft hij eindelijk de lantaarn binnen zijn bereik. Hij is van plan de scherpe lichtbundel recht in de ogen van de stroper te werpen, dan bliksemsnel de lamp uit, zodat de ander in een schijnbaar ondoordringbare duisternis zal staren en meteen razend snel schieten.

Maar wat is dat? Hoorde hij een stem, een geluid? Kwam het uit die donkere sparrengroep daar voor hem?

Opeens is de nacht vol geluiden. De schrale Oosterbries brengt ze mee. Het gebeier van klokken, geloei der fabrieks-sirenes, gegil van stoomfluiten en het knallen van vuurwerk.

Dan is die stem er weer, tegelijk met de schelrinkelende alarmkreet van de door al dat lawaai wakkergeschrokken merelaar. Een stem met bijna een sprankje van een lach, een tikje humor erin, maar wrange, bittere humor.

„Gelukkig Nieuwjaar, schut!” Onstuimig begint Harmsens hart te bonzen. Het schokt door hem heen: „Gelukkig Nieuwjaar, schut!” Moet hij het nieuwe jaar beginnen met een moord? O ja, hij heeft de wet op zijn hand, maar zou het zijn hele leven lang niet een foltering zijn aan deze nacht terug te denken?

Maar het moet, omdat de man tegenover hem tenslotte niets meer of minder dan een dief is. De lamp in de bevende hand schiet naar voren, doch de stralenbundel verlicht slechts een lege plek. Er klinken geluiden van een haastig zich door het houtgewas brekend lichaam, die langzaam zwakker worden. De stroper is ontsnapt. Ergens, tussen de twinkellende sterrenzee van de vrieslucht „gakken” trekkende ganzen en klagend roept boven het eikenhak-hout een jagende steenuil.

H. W.

Op 't hooge feest

Wij edelingen, blij van geest,
Ter kercke gaen op 't hooge feest
Den eerst geboren heiland groeten,
En knielen voor de kleene voeten
Van 't kind, waer voor Herodes vreest :

Het kind waer voor een starre rijst,
Die Wijzen met haer straelen wijst
De donkre plaats van zijn geboorte,
En leit hen binnen Davids poorte,
Daer d'allerhoogste 't laeghste prijst.

Het Oosten offert wierooch, goud
En myr, tot 's levens onderhoud
Van hem, die, neergedaelt van boven,
In 't arme Bethlem leit verschoben,
Hoewel hij alles heeft gebouwt.

't Gebogelt, dat op wiecken zweeft,
Zijn nest, de vos zijn holen heeft,
En woont in bergen en in bosschen :
Een stal van ezelen en ossen
Den Schepper nauwix herbergh geeft.

De kribbe hem een wiegh verstreckt,
Die 't aerdrijck met den hemel dect,
En elleck dier bestelt zijn voeder.
O kind, ghij zijt, gelijk uw moeder,
Met pracht noch hoovaerdij bebleckt.

Hier voert de neergedaelde God
De trotze weereld om met spot
In zijn triomf, tot smaet der hoven :
Hier voert hij 't nederigh harte boven,
Met hem, in 't onverwinbre slot.

Uit de Key van Edelingen
van de „Gysbrecht van Aemstel”
door Joost van den Vondel